

Gehoorklachten door het geluid in sportaccommodaties

Onderzoek 'Grip op geluid'

Wat zijn de ervaren klachten bij vakleerkrachten
bewegingsonderwijs met betrekking tot het gehoor,
als gevolg van blootstelling aan geluid in
sportaccommodaties?

Project: Raak
Opdrachtgever: Saskia Tuinder
Student: Lotte van Happen

Inhoudsopgave

Inleiding	2
Methode.....	3
Onderzoeksstrategie.....	3
Deelnemers.....	3
Dataverzameling	3
Data analyse	4
Ethiek	5
Resultaten	6
Deelnemers.....	6
Resultaten.....	6
Discussie	8
Conclusie.....	10
Aanbevelingen.....	11
Implementatieplan	12
Aanbevelingen	12
Strategie.....	14
Acties	14
Evalueren.....	14
Literatuurlijst	15
Bijlagen.....	17
Bijlage 1: Informatiebrief	18
Bijlage 2: Handleiding Focusgroepen	20
Bijlage 3: Informed consent.....	39
Bijlage 4: Advies Fontys commissie voor ethiek van onderzoek (FCEO).....	40
Bijlage 5: Formulier Overeenkomst van rechten	42
Bijlage 6: Transcript focusgroep 1 Maastricht Sport 23-12-2022 Maastricht	46
Bijlage 7: Transcript focusgroep 2 BBS Haren Donk en Reit 15-12-2022 's-Hertogenbosch.....	54
Bijlage 8: Transcript focusgroep 3 Raadhuisstraat 19-12-2022 Didam	66
Bijlage 9: Codeboom.....	76

Inleiding

Vanaf 2023 zullen alle kinderen in het primair onderwijs minimaal twee uur per week bewegingsonderwijs krijgen van een vakleerkracht bewegingsonderwijs (docenten die werkzaam zijn in het bewegingsonderwijs) (Heerema & van Nispen, 2021; van Oort et al., 2019). Vakleerkrachten bewegingsonderwijs krijgen hierdoor langere werkdagen in sportaccommodaties, terwijl de werkomstandigheden in de meeste accommodaties nu al niet optimaal zijn.

Sportaccommodaties hebben vanwege een hoge en grote bouw, een lange nagalmtijd en daardoor een slechte akoestiek. Volgens het onderzoek van Schriemer et al. (2010) en Srograger (2008) blijkt dat de normwaarde van 80dB(A) door het geluid van kinderen, al regelmatig overschreden wordt.

Sinds 2012 moeten daarom nieuwe sportaccommodaties voldoen aan de wettelijke normen die zijn opgesteld door de NOC*NSF (Normcommissie Overdekte Multidisciplinaire Sportaccommodaties, 2005). Omdat de meeste sportzalen gebouwd zijn vóór 2000, is dit nog niet overal aan de orde (van der Poel et al., 2016; Heerema & van Nispen, 2021).

Door de combinatie van een slechte akoestiek in de sportaccommodaties én een veelvoudige blootstelling aan te hoge geluidsniveaus, ontstaan er regelmatig klachten bij vakleerkrachten bewegingsonderwijs (Kristiansen et al., 2011, 2014).

De Koninklijke Vereniging voor Lichamelijke Opvoeding (KVLO) heeft in 2020 onderzocht hoe vakleerkrachten bewegingsonderwijs de akoestiek van sportaccommodaties ervaren. Meer dan de helft van de ondervraagden ondervond klachten als gevolg van het geluid in sportaccommodaties (Koninklijke Vereniging voor Lichamelijke Opvoeding, 2021).

Blootstelling aan hoge geluidsniveaus kan gevaarlijk zijn, omdat je niet precies kunt meten wat nou een overmatige blootstelling aan geluid is. Dit kan op lange termijn zorgen voor onomkeerbare stem- en gehoorproblemen die sluipenderwijs optreden, zoals bijvoorbeeld beroepsslechthorendheid en tinnitus (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2014; Nederlands Centrum voor Beroepsziekten, 2020).

Beroepsslechthorendheid is een van de meest voorkomende beroepsziekte in Nederland en wordt gekenmerkt door slechthorendheid als gevolg van lawaai op de werkplek (Nederlands Centrum voor Beroepsziekten, 2020; Nederlandse Vereniging voor Arbeids- en Bedrijfsgeneeskunde, 2007).

Een ander belangrijk gevolg van veelvuldige blootstelling aan lawaai kan tinnitus zijn, ook wel oorsuizen genoemd. Tinnitus is een gewaarwording van geluid, zonder dat er een geluidsprikkel is. Een externe observator kan deze gewaarwording niet horen of meten. Tinnitus kan variëren in het soort geluid (piepen, ruizen, brommen enz.), in toonhoogte en in hoe hard het geluid klinkt. Oorsuizen kan na verloop van tijd verdwijnen, maar kan ook chronisch worden (Nederlandse Vereniging voor Arbeids- en Bedrijfsgeneeskunde, 2020).

Bij veel vakleerkrachten bewegingsonderwijs ontstaan ook mentale klachten, zoals stress, problemen met het welbevinden, vermoeidheid en concentratieverlies. Daarnaast heeft de rumoerige werksituatie ook een negatief effect op de communicatie, de didactiek en de kwaliteit van de les (Kristiansen et al., 2011, 2014; Sato & Bradley, 2008; Srograger, 2015).

Naar aanleiding van de klachten die door verschillende vakleerkrachten bewegingsonderwijs in de Gemeente Maastricht zijn gemeld over de akoestiek in sportaccommodaties, heeft uitvoeringsorganisatie Maastricht Sport geluidsmetingen uitgevoerd. Zij hebben hierna besloten om de leerkrachten gehoorbescherming aan te bieden om te gebruiken tijdens de lessen.

Uit onderzoek van de Fontys Paramedische Hogeschool blijkt echter dat deze gehoorbeschermingsmiddelen de communicatie met de studenten en de controle van de sociale veiligheid kunnen beperken.

Het doel van dit onderzoek is een bijdrage leveren aan het realiseren van een gezonde werkomgeving voor vakleerkrachten bewegingsonderwijs in het primair onderwijs. Preventie van gehoor- en stemklachten begint bij de kennis die betrokkenen hebben over de risico's van blootstelling aan geluid (Martens & Jellema, 2019). Inzicht in deze klachten en risico's kan daarom helpen bij het ontwikkelen van een passend preventieprogramma. In dit onderzoek wordt er vooral ingegaan op de klachten die worden ervaren met betrekking tot gehoorklachten en oorsuizen. Dit geeft een duidelijker beeld van gevolgen die blootstelling aan geluid met zich mee kan brengen. Hierbij wordt dan ook de volgende onderzoeksvraag onderzocht: "Wat zijn de ervaren klachten bij vakleerkrachten bewegingsonderwijs met betrekking tot het gehoor, als gevolg van blootstelling aan geluid in sportaccommodaties?"

Methode

Onderzoeksstrategie

Om de ervaringen van de vakleerkrachten bewegingsonderwijs te onderzoeken, is er een kwalitatieve studie uitgevoerd. Het doel van dit soort studies is het inzicht krijgen in de gevoelens, ervaringen, meningen en ideeën van de deelnemers. Eén van de meest traditionele vormen van deze studie is de focusgroep, omdat dit minder arbeidsintensief is dan individueel interviewonderzoek (Wouters & van Zaalen, 2012). Deze methode is daarom ook gebruikt tijdens dit onderzoek. Door middel van een focusgroep kunnen meerdere deelnemers in ongeveer één uur tijd hun eigen ideeën, ervaringen en meningen delen met de groep.

Deelnemers

De werving van de deelnemers heeft plaatsgevonden via beroepsvereniging KVLO in samenwerking met de Fontys Paramedische Hogeschool, Hogeschool Rotterdam en Maastricht sport. In de nieuwsbrief van de beroepsvereniging is in september, de door de opdrachtgever opgestelde informatiebrief toegevoegd, waarin alle belangrijke informatie staat beschreven (Bijlage 1: Informatiebrief). Bij de vakbijeenkomsten is het onderzoek verder toegelicht. Middels de informatiebrief hebben deelnemers zich kunnen aanmelden, indien zij voldeden aan de in- en exclusiecriteria. Dit konden ze doen bij de hoofdonderzoeker van het project: Saskia Tuinder.

De volgende in- en exclusiecriteria zijn voorafgaand aan het onderzoek opgesteld:

Inclusiecriteria

- Tenminste twee jaar werkzaam als vakleerkracht bewegingsonderwijs in het primair onderwijs.
- Tenminste twee dagen per week werkzaam als vakleerkracht bewegingsonderwijs in het primair onderwijs.

Exclusiecriteria

- Het hebben van chronische middenoorproblemen (zoals loopoor, oorontsteking enz.).
- Het hebben van erfelijke ooraandoeningen.

Het was belangrijk dat de deelnemers aan de inclusiecriteria voldeden, omdat zij voldoende werkervaring moesten hebben binnen het bewegingsonderwijs in het primair onderwijs.

De exclusiecriteria zijn opgesteld omdat bovengenoemde aandoeningen kunnen interfereren met de mogelijke gevolgen en deze daarom wellicht geen representatief beeld kunnen geven.

Er hebben drie focusgroepen plaatsgevonden van elk ongeveer één uur met gemiddeld zeven deelnemers. De focusgroepen zijn op verschillende locaties in Nederland gehouden, om zo deelnemers uit verschillende regio's te kunnen benaderen.

Dataverzameling

Tijdens dit onderzoek is er gebruik gemaakt van een semigestructureerde focusgroep. Dit houdt in dat alle onderwerpen en deelvragen vastliggen, maar dat er nog steeds ruimte is voor 'doorvragen', extra vragen en de eigen invulling van de deelnemers (Genau, 2022). Voorafgaand aan de focusgroep is er een handleiding gemaakt die tijdens elke focusgroep is gevolgd (Bijlage 2: Handleiding Focusgroepen). Deze handleiding geeft een overzicht van de onderwerpen en de onderdelen die tijdens de focusgroep niet mochten ontbreken. Doordat er meerdere focusgroepen naar hetzelfde onderwerp zijn gedaan en doordat deze op dezelfde manier zijn uitgevoerd, is de betrouwbaarheid en validiteit van het onderzoek vergroot (Wouters & van Zaalen, 2012).

Elke focusgroep dient minimaal twee begeleiders te hebben (Wouters & van Zaalen, 2012), maar in dit onderzoek waren de focusgroepen onder leiding van drie personen: één gespreksleider en twee secondanten. De gespreksleider leidde het gesprek en liet alle deelnemers aan het woord komen. De secondanten hielden het overzicht in wie wat verteld en zorgden ervoor dat alle onderwerpen aan bod kwamen (Gurcan et al., 2022). Binnen het onderzoek zijn zes studenten van de Fontys Paramedische Hogeschool actief bij het uitvoeren van de focusgroepen. De taak als secondanten werd telkens door twee van deze studenten vervuld. De volledige rol- en taakverdeling staat beschreven in bijlage 2.

	Focusgroep 1	Focusgroep 2	Focusgroep 3
Waar?	Bij uitvoeringsorganisatie Maastricht Sport in Maastricht.	Bij BBS Haren Donk en Reit te 's-Hertogenbosch.	Op de Raadhuisstraat in Didam.
Wanneer?	23 november 2022	15 december 2022	19 december 2022
Gespreksleider	Organisatie verantwoordelijke projectleider Saskia Tuinder.	Docent Logopedie aan de Fontys Paramedische Hogeschool Tanja van Hoef.	Organisatie verantwoordelijke projectleider Saskia Tuinder.
Secondanten	Jordy Ernest en Gijs Gelderland	Britt Verstegen en Lotte van Happen	Alianne Rollof en Weronika Grembowska
Wie heeft de focusgroep getranscribeerd?	Jordy Ernest en Gijs Gelderland (Te vinden in bijlage 6)	Britt Verstegen en Lotte van Happen (Te vinden in bijlage 7)	Alianne Rollof en Weronika Grembowska (Te vinden in bijlage 8)

Tabel 1: Informatie focusgroepen

Methodiek focusgroepen

De focusgroepen werden gestart met een kleine introductie en samenvatting over het onderzoek. De gespreksleider en secondanten stelden zich voor en legden het belang van het onderzoek uit. Hierna werd besproken dat de deelnemers alles mochten zeggen en dat er geen goede of foute antwoorden zijn. Vervolgens werd uitgelegd dat er toestemming werd gevraagd voor het maken van een audio-opname en foto's. Ook werd verteld dat de gegevens en de deelnemers anoniem blijven. Om deze reden werd gevraagd om op de naambordjes ook het deelnemersnummer te schrijven, zodat de gesproken tekst anoniem verwerkt kon worden. (Gurcan et al., 2022).

Wat niet mocht ontbreken is de toestemming die de deelnemers na de introductie moesten geven voor hun deelname en de algemene gegevens die ze moesten invullen (Wouters & van Zaalen, 2012). Ze gaven hierbij dus ook toestemming voor het maken van een audio-opname en foto's.

Alle deelnemers hebben geruime tijd voor de focusgroep een informatiebrief ontvangen van de opdrachtgever, waarin ze de nodige informatie over het onderzoek al hebben kunnen lezen (Bijlage 1: Informatiebrief). Toen alle documenten waren getekend, kon er worden gestart met het onderzoek. Op dat moment werd ook de audio-opname gestart (Gurcan et al., 2022). Er werd gebruik gemaakt van twee recorders, zodat er indien nodig een back-up aanwezig is.

Na het starten van de geluidsopname werden een aantal instructies gegeven, zoals bijvoorbeeld niet tegelijkertijd praten. Daarna werd het introductiefilmpje gestart: Help! Mijn gymleraar wordt doof (NOS jeugdjournaal, 2020). Hierna werden één voor één de verschillende vragen gesteld en konden de deelnemers hierop hun antwoord geven (Gurcan et al., 2022). De antwoorden van vraag twee, drie en zes zijn gegeven middels post-its.

De volgende hoofdvragen zijn tijdens de focusgroepen aan bod gekomen (Gurcan et al., 2022):

1. Wat roept deze video bij je op? Herken je iets vanuit je eigen werksituatie?
2. Hoeveel geluid komt er op jou af in een gemiddelde gymles? Wat is normaal volgens de Arbonorm? Wat zijn de geluidsbronnen?
3. Welke klachten ervaar je als gevolg van geluidsbelasting?
4. Wat is jou ervaring met het gebruik van gehoorbeschermingsmiddelen?
5. Wat is jou ervaring met aanpassingen aan de sportaccommodatie?
6. Wat is jouw ervaring met aanpassingen in de didactiek en organisatie in de les, en hoe stem je hierover af? Wat zou er moeten gebeuren om je ideale werksituatie te creëren?
7. Wat wil je aan toekomstige vakleerkrachten, of andere betrokkenen meegeven en in welke vorm?

Een volledig overzicht van de onderwerpen en vragen staat beschreven in bijlage 2.

Aan het einde van de focusgroepen is aan de deelnemers gevraagd of ze nog ergens op terug wilden komen en of er nog vragen waren. Na het bedanken van de leerkrachten is de focusgroep en de audio-opname beëindigd. Drie dagen na de uitvoering van de focusgroep hebben de deelnemers een membercheck ontvangen. Dit is een korte samenvatting van de focusgroep waarin de belangrijkste vragen en antwoorden zijn beschreven. Wanneer de deelnemers hier nog op- of aanmerkingen op zouden hebben of wanneer ze nog graag iets zouden willen toevoegen, konden ze dit doorgeven via de mail en zou dit worden meegenomen met de data-analyse.

Data analyse

Tijdens de data-analyse is de data open en axiaal gecodeerd en er zijn thema's geformuleerd die antwoord geven op de onderzoeksvraag.

Stap één in het analyseren van de data is het letterlijk uitschrijven van alles wat er gezegd is tijdens de focusgroep (transcriberen). Na het afnemen van de focusgroep is deze door twee studenten getranscribeerd in het programma Word. Secondant één heeft de eerste helft van de focusgroep getranscribeerd en secondant twee de tweede helft. Om de data te anonimiseren zijn er geen namen gebruikt. Er is gebruik gemaakt van (G) gespreksleider, (S1 en S2) secondanten en (M1/M5, H1/H8 en D1/D6) respondenten, om aan te geven welke deelnemer wat heeft gezegd (Fontys Paramedische Hogeschool, 2018b; Wouters & van Zaalen, 2012). Het volledige transcript is door beide studenten gecontroleerd en aangepast. Het uiteindelijke transcript is doorgestuurd naar de andere projectleden die niet bij de uitvoering van die focusgroep aanwezig waren. Zo konden alle projectleden relevante informatie voor hun eigen onderzoeksvraag gaan verzamelen en coderen. De drie transcripten zijn te vinden in bijlage 6, bijlage 7 en bijlage 8.

De tweede stap bestaat uit het uiteenrafelen van het transcript in relevante fragmenten. Per transcript is er op zoek gegaan naar bruikbare tekstfragmenten die als antwoord kunnen dienen op de onderzoeksvraag. De drie focusgroepen zijn eerst allen voorzien van open codes. Door middel van de code wordt een kort stukje tekst samengevat (tekst die de deelnemers hebben gezegd tijdens de focusgroepen). Het resultaat hiervan is een lijst met open codes (Fontys Paramedische Hogeschool, 2018b).

Vervolgens is er verder gegaan met het axiaal coderen. De open codes met hetzelfde onderwerp zijn samengevoegd, gegroepeerd en hernoemd. Door middel van de betekenis van de codes zijn de axiaal codes verdeeld in hoofd- en subgroepen. Het gevolg hiervan is een codeboom waarin verschillende thema's staan beschreven met daaronder de passende axiaal codes. Deze thema's helpen bij het geven van het antwoord op de onderzoeksvraag (Fontys Paramedische Hogeschool, 2018a).

Ethiek

Tijdens het onderzoek is het belangrijk dat er rekening wordt gehouden met de ethische aspecten om zo te voorkomen dat de deelnemers schade kan worden aangebracht (Wouters & van Zaalen, 2012). Tijdens elk moment van het onderzoek en bij elke beslissing is er daarom kritisch nagedacht of het moreel goed was om te doen.

Voorafgaand aan de focusgroep werden de deelnemers schriftelijk en mondeling geïnformeerd over het onderzoek middels het 'informed consent' (Wouters & van Zaalen, 2012). Het informed consent bevat een informatief gedeelte en een gedeelte waarin de deelnemers toestemming geven voor hun deelname aan het onderzoek.

Het informatief gedeelte bestaat uit de informatie brief die de opdrachtgever geruime tijd voor het onderzoek heeft opgesteld en naar de deelnemers heeft opgestuurd (bijlage 1: Informatiebrief). Deze bespreekt de aanleiding en de context van het onderzoek. Het beschrijft wat er wordt onderzocht en wanneer je als deelnemer geschikt bent om mee te doen. Hierin staat ook dat de deelnemers mogen stoppen met het onderzoek zonder opgave van redenen en dat er altijd een mogelijkheid is tot het stellen van mondelinge vragen. De informatiebrief is afgesloten met de contact gegevens van de hoofdonderzoeker. Het toestemmingsformulier moest worden getekend voordat de focusgroep van start ging (Wouters & van Zaalen, 2012). Het toestemmingsformulier is te vinden in bijlage 3.

Om aan de overige ethische richtlijnen te voldoen is er rekening gehouden met het volgende:

- Tijdens de kwalitatieve focusgroepen werden geen psychisch belastende onderwerpen besproken. Ook werden bij de deelnemers geen handelingen of gedragsregels opgelegd. Het onderzoek was hierdoor niet WMO plichtig en hoefde niet door de METC te worden getoetst. Ook de Fontys commissie voor ethiek van onderzoek (FCEO) heeft geadviseerd dat het onderzoek niet WMO plichtig was. Het advies van de FCEO is te vinden in bijlage 4.
- Voor de uitvoering van dit onderzoek was geen geheimhoudingsverklaring nodig. Doordat het onderzoek mede werd uitgevoerd door Fontys Paramedische Hogeschool is de overeenkomst van rechten wel getekend. Deze is terug te vinden in bijlage 5.
- Alle data werd gedurende het project opgeslagen op Fontys Research Drive. De sleutelbestanden waarop de herleidbare gegevens staan, werden op een apart beschermde locatie bewaard.
- Indien het onderzoek met een zeven of hoger wordt beoordeeld door de opdrachtgever, zal de data ook worden opgeslagen op de HBO kennisbank.
- De audiobestanden, transcripten, informed consents en foto's worden gedurende tien jaar bewaard.
- Om te voldoen aan de AVG richtlijn, zijn de gegevens van alle deelnemers anoniem verwerkt en is de data niet te herleiden naar de deelnemers. Dit is gedaan door geen namen te gebruiken in de data en door de demografische gegevens in één geheel te presenteren.
- Deelnemers mochten altijd stoppen met het onderzoek, zonder opgave van redenen.
- Deelnemers hebben gedurende het onderzoek de mogelijkheid gehad tot het stellen van vragen.
- Na afloop van de focusgroep hebben de deelnemers een samenvatting ontvangen, waar ze eventuele op- of aanmerkingen op konden doorgeven.

Resultaten

Deelnemers

In totaal hebben negentien vakleerkrachten deelgenomen aan drie verschillende focusgroepen. Zes hiervan waren vrouwen en dertien mannen. Gemiddelde zijn de deelnemers zes jaar werkzaam als vakleerkracht bewegingsonderwijs.

De eerste focusgroep heeft plaatsgevonden bij uitvoeringsorganisatie Maastricht Sport in Maastricht op woensdag 23 november 2022 (deelnemers: M1/M5). De tweede heeft plaatsgevonden op donderdag 15 december 2022 bij BBS Haren Donk en Reit te 's-Hertogenbosch (deelnemers: H1/H8) en de laatste is uitgevoerd op maandag 19 december op de Raadhuisstraat in Didam (deelnemers: D1/D6).

De drie transcripten zijn te vinden in bijlage 6, bijlage 7 en bijlage 8.

	Geslacht	Leeftijd	Hoeveel jaar werkzaam	Hoeveel uur per week werkzaam	Gebruik van gehoorbeschermingsmiddelen	Type sportaccommodatie	Heeft de zaal een scheidingswand	Zijn er aanpassingen gedaan
M1	M	18-30	3	19	Ja, altijd	Gymzaal	Nee	nee
M2	V	18-30	2	18	Ja, soms	Gymzaal	Nee	nee
M3	M	18-30	4	28	Ja, meestal	Gymzaal	Nee	nee
M4	V	18-30	5	25	Ja, altijd	Gymzaal	ja	nee
M5	M	18-30	6	32	Ja, meestal	Gymzaal	ja	nee
H1	M	31	7	30-39	Ja, altijd	Gymzaal	Nee	Ja, gedeeltelijk
H2	V	30	9	28	Ja, altijd	Sporthal	Ja	Nee
H3	V	39	16	20	Nee	Gymzaal	Nee	Ja, grootschalig
H4	V	26	4	12	Ja, soms	Gymzaal	Nee	Nee
H5	M	39	17	12	Ja, altijd	Gymzaal	Nee	Ja, grootschalig
H6	V	33	12	18	Ja, soms	Sportzaal	Ja	Nee
H7	M	20-29	3	27	Ja, meestal	Sportzaal	Ja	Nee
H8	M	/	/	/	/	/	/	/
D1	M	30	4	40	Nee	Gymzaal	Nee	Nee
D2	M	37	4	26	Nee	Sportzaal	Nee	Nee
D3	M	27	3	25	Nee	Gymzaal	Nee	Nee
D4	M	28	5	37	Nee	Gymzaal	Ja	Nee
D5	M	31	6	18	Ja, meestal	Gymzaal	Ja	Nee
D6	M	29	6	32	Nee	Sporthal	Ja	Ja, grootschalig

Tabel 2: Overzicht deelnemers

Voor het verkrijgen van de informatie voor deze onderzoeksvraag, is tijdens de focusgroepen de vraag gesteld: "Welke klachten ervaar je als gevolg van geluidsbelasting?". De deelnemers hebben op één of meerdere post-its hun antwoorden geschreven en deze zijn besproken tijdens de focusgroepen. Er zijn veel antwoorden naar voren gekomen en deze zijn verwerkt in de codeboom die bijgevoegd is als bijlage 9.

De onderzoeksvraag is gericht op gehoorklachten, maar om dit te kunnen vergelijken is er ook besloten om de overige klachten te benoemen in de resultaten. Hierdoor zijn de volgende thema's ontwikkeld: Oorsuizen, Situatie afhankelijke gehoorklachten en Overige klachten.

Resultaten

Oorsuizen

Binnen het eerste thema komen twee axiaal codes naar voren, namelijk 'Tijdelijk oorsuizen' en 'Chronisch oorsuizen'. Deze vormen samen alle klachten met betrekking tot het oorsuizen, die tijdens de focusgroepen benoemd zijn.

Vier van de negentien respondenten van de focusgroepen ervaren oorsuizen. Bij twee van deze deelnemers gaat dit na een aantal dagen nog weg, maar bij andere is dit chronisch. Bij M3 is het oorsuizen tijdelijk en hij zegt hierover: "Ja, dat heb ik wel eens ervaren en gelukkig gaat het nog weg". H4 heeft "de piep in de oren" opgeschreven.

Bij H6 en H1 is de piep blijvend, H6 spreekt daarom ook van "Tinnitus". H1 zegt hierop: "Want ik heb dus ook een beetje en piep in mijn oor, maar ik weet niet of dat iets mentaals is of dat het zeg maar. Ik weet ook niet hoe het is om het zonder te hebben". M3 kent collega's die heel de dag oorsuizen ervaren en zegt daarom: "Ik ken collega's die zeggen: 'Ik heb het heel de dag' [oorsuizen] dus voor mij mag dat nooit gebeuren".

Situatie afhankelijke gehoorklachten

Wat ook naar voren komt zijn klachten die afhankelijk zijn van verschillende situaties. Deze zijn onderverdeeld in 'Omgevingsafhankelijke klachten' en 'Persoonsafhankelijke klachten'.

Drie deelnemers ervaren omgevingsafhankelijke klachten. Het harde geluid binnen een sportaccommodatie of de rumoerige omgeving zorgen bij deze deelnemers voor slechthorendheid en pijnklachten. H6 had daarom opgeschreven: "Het idee minder goed te horen, zeker in een rumoerige omgeving". Voor H1 en H2 kwam deze stelling herkenbaar voor en daarom sloten zij zich bij deze stelling aan. Ook hadden zowel H6 als H1 "Letterlijk pijn aan de oren tijdens hard geluid" opgeschreven.

Eén vakleerkracht heeft persoonsafhankelijke gehoorklachten met betrekking tot gehoorbeschermingsmiddelen. *"Ik heb ze [gehoorbeschermingsmiddelen] gewoon echt nodig anders heb ik gewoon echt wel last van mijn oren."* (M4). Verder merkt M4 de slechthorendheid bij collega's goed en zegt hierover: *"Je merkt bij mensen die langer in het vak zitten die echt bijna niks meer horen"* (M4).

Overige klachten

Naast gehoorklachten kwamen er ook verschillende overige klachten naar voren. Het thema 'overige klachten' bestaat daardoor uit de axiaal codes: Duizeligheid, Hoofdpijn, Stemklachten, Vermoeidheid, Prikkelgevoeligheid, en Concentratie.

Eén respondent had last van duizeligheid tijdens het geven van de lessen en kan daarom zonder gehoorbeschermingsmiddelen geen lessen van collega's vervangen. Hij zegt hierover: *"Maar ik heb daar nog steeds last van [duizeligheid], ik kan niet vervangen in de zaal van M3 of waar M2 nu werkt zonder oordoppen . . . want ik word daar of misselijk of draaierig van het lawaai."* (M5).

Elf van de negentien deelnemers ervaren hoofdpijklachten na het werken. Zo schreven M1, M2, M3, M4, M5, H7, H4, H2 en H3 allemaal *"Hoofdpijn"* op de post-its. Ook tijdens de focusgroep in Didam is twee keer *"Hoofdpijn"* opgeschreven. M5 vertelde ook nog over een collega het volgende: *"Een andere collega zei: 'Als ik vijf dagen per week in de zaal sta heb ik altijd hoofdpijn'"*.

Zes vakleerkrachten hebben last van de eigen stem. Zo heeft D6 *"Last van eigen stem"* opgeschreven en hebben M3, M2 en M4 het verwoord als: *"Pijn aan de eigen stem"*. M2 beschrijft haar keel zelfs als: *"Ja op vrijdag dan lijkt het soms wel of ik de hele week gezopen heb"*. D1 en D2 geven nog aan last te hebben van keelpijn.

Vermoeidheid is de meest voorkomende klacht. Zestien van de negentien respondenten ervaart vermoeidheid na een dag werken. M5, alle deelnemers uit s'-Hertogenbosch (acht deelnemers) en vijf deelnemers uit de focusgroep in Didam hebben *"Vermoeidheid"* opgeschreven tijdens de focusgroepen. M1, M5 en H7 noemden daarnaast ook nog *"Mentale vermoeidheid"*. H5 beschrijft de vermoeidheid als: *"Hoe meer geluid op een dag, des te vermoeider ik ben"*. Het verwerken van het geluid kost volgens M1 veel moeite: *"Ja soms vermoeid dat ik denk van pff, het verwerken van al het geluid dat kost me wel moeite ja. Niet zo zeer in de zin dat ik daar lichamelijk of fysiek moe van wordt maar wel meer mentaal"*.

Zeven vakleerkrachten ervaren klachten met betrekking tot prikkelgevoeligheid. Dit varieert van *"Prikkelbaarheid"* (H6, H7, H2, H5 en H1) tot aan *"Frustratie"* (D1). Ook M2 is sneller gefrustreerd en zegt hierover: *"Als je dan daar staat en dan is er al de hele dag veel geluid en dan denk ik soms wel bij die laatste groep van hou alsjeblieft heel even je mond en ja dan word het heel snel frustratie."*

Als laatste hebben zes deelnemers last van een verminderde concentratie aan het einde van de werkdag. Zo schrijven H1, H2, H6 en H7 op dat ze last hebben van een *"Verminderde concentratie"* en D6 en D3 omschrijven het als: *"Minder focus"*.

Discussie

Middels focusgroepen zijn de ervaringen, kennis en behoeften van vakleerkrachten bewegingsonderwijs met betrekking tot verschillende aspecten uitgevraagd. Er is voorafgaand aan het onderzoek zorgvuldig nagedacht over welke vragen het beste antwoord zouden kunnen geven op de verschillende onderzoeksvragen van de projectgroepsleden, zodat het onderzoek valide is (Wouters & van Zaalen, 2012).

Tijdens de focusgroepen is daarom onder andere de volgende vraag gesteld: "Welke klachten ervaar je als gevolg van geluidsbelasting?". Deze vraag gaf deels antwoord op de onderzoeksvraag: "Wat zijn de ervaren klachten bij vakleerkrachten bewegingsonderwijs met betrekking tot het gehoor, als gevolg van blootstelling aan geluid in sportaccommodaties?" De vraag gaf ook antwoord op de onderzoeksvraag van een andere student.

Wat opvalt aan de resultaten is dat er, vergeleken met de overige klachten, weinig gehoorklachten aanwezig zijn bij de deelnemers. Vier deelnemers hebben last van oorsuizen, twee merken de slechthorendheid en twee hebben last van pijnklachten aan de oren. Alle negentien de deelnemers ervaren overige klachten.

Een mogelijke oorzaak hiervan zou kunnen zijn dat de meeste deelnemers relatief kort werkzaam is als vakleerkracht bewegingsonderwijs. Ze ervaren mogelijk vooral de korte termijn klachten of merken de lange termijn klachten nog niet. Blootstelling aan hoge geluidsniveaus kan namelijk op lange termijn zorgen voor onomkeerbare stem- en gehoorproblemen, zoals bijvoorbeeld beroepsslechthorendheid en tinnitus (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2014; Nederlands Centrum voor Beroepsziekten, 2020). Echter treden deze klachten sluipenderwijs op, waardoor deze niet meteen opvallen.

Wat ook opvalt is de hoeveelheid vakleerkrachten die last hebben van vermoeidheid. Een grote meerderheid van zestien deelnemers ervaart vermoeidheid aan het einde van de werkdag. Wanneer er veel geluid en rumoer is in een sportaccommodatie kost het veel inspanning om prikkels te kunnen verwerken, vooral als leerkrachten meerdere dagen per week werken. Docenten zijn hierdoor sneller vermoeid na een dag of week werken.

Het onderzoek kent zowel sterke als zwakke punten. Een sterk punt is de doelpopulatie. De deelnemers zijn namelijk representatief voor de doelpopulatie. De deelnemers mochten meedoen met de focusgroep wanneer zij tenminste twee jaar en minimaal twee dagen per week werkzaam waren als vakleerkracht bewegingsonderwijs in het primair onderwijs. Door deze inclusiecriteria hadden de deelnemers voldoende werkervaring om relevante en betrouwbare antwoorden te kunnen geven op de vragen.

Deelnemers werden geëxcludeerd wanneer zij last hadden van chronische middenoorproblemen of erfelijke ooraandoeningen. Deze aandoeningen zijn geen gevolg van de blootstelling aan geluid in sportaccommodaties en zouden daarom kunnen zorgen voor foutieve resultaten voor de onderzoeksvraag.

Ook zijn de vakleerkrachten door middel van het KVLO vanuit verschillende regio's in Nederland geworven en niet alleen vanuit één locatie. Verder waren er deelnemers aanwezig die werkzaam zijn in sportaccommodaties met een goede akoestiek en deelnemers die werkzaam zijn in een accommodatie met een slechte akoestiek. De deelnemers waren hierdoor een representatieve afspiegeling van de doelpopulatie waarin we geïnteresseerd zijn.

Voorafgaand aan de focusgroepen is een handleiding gemaakt die bij iedere focusgroep is toegepast. Hierin staan alle stappen en taken beschreven, zodat het voor iedere stakeholder duidelijk was wat hij/zij moest doen en moest zeggen. Daarnaast staan de vragen beschreven die zijn gesteld (Gurcan et al., 2022).

Ook is er op verschillende momenten contact geweest tussen de stakeholders en gesprekleiders over de manier van uitvoeren van de focusgroepen. Door alle drie de focusgroepen op dezelfde manier uit te voeren en dezelfde vragen te stellen heeft de betrouwbaarheid van het onderzoek toegenomen (Wouters & van Zaalen, 2012).

Tijdens de focusgroepen hebben de deelnemers op één of meerdere post-its de antwoorden van drie vragen geschreven. Op deze manier hebben de deelnemers naar eigen ervaring een antwoord bedacht en zijn ze niet beïnvloed door de andere deelnemers.

Ook hebben de deelnemers een aantal dagen na het uitvoeren van de focusgroep een membercheck ontvangen, waarin ze een korte samenvatting van de focusgroep hebben kunnen lezen. Naar aanleiding van dit bericht hebben de deelnemers eventuele op- of aanmerkingen kenbaar kunnen maken, die vervolgens zijn meegenomen tijdens de data-analyse.

Een ander sterk punt is dat er tijdens de data-analyse gebruik is gemaakt van 'peer review'. Dat betekent dat de focusgroepen door twee studenten zijn gecodeerd en onderling zijn vergeleken. Hierdoor is er een zo objectief mogelijke interpretatie van de gegevens ontwikkeld, wat de betrouwbaarheid van het onderzoek heeft bevorderd (Wouters & van Zaalen, 2012).

Bij de data-analyse is ervoor gekozen om eerst alle drie de focusgroepen open te coderen. Als gevolg hiervan ontstond er een lijst met open codes. Deze zijn vervolgens gegroepeerd en hernoemd (axiaal codes) en hiervan zijn thema's opgesteld. Er is dus juist gekozen om de open codes, axiaal codes en thema's niet per focusgroep te coderen, maar na de uitvoering van alle focusgroepen. Wanneer dit wel wordt gedaan na de eerste focusgroep kunnen de open codes en axiaal codes van focusgroep twee en drie gecategoriseerd worden naar de axiaal codes en thema's die al bestaan na focusgroep één en wordt er misschien niet nagedacht over eventueel beter passende benamingen of nieuwe axiaal codes/thema's.

Een zwak punt in dit onderzoek betreft één deelnemer tijdens de focusgroep in s'-Hertogenbosch en één in Didam. Tijdens de uitvoering van de focusgroep in s'-Hertogenbosch sloot één deelnemer later aan, zonder aan de in- en exclusie criteria te voldoen. Meneer was op het moment van de focusgroep leidinggevende van de overige deelnemers, maar was zelf niet meer werkzaam als vakleerkracht bewegingsonderwijs. Omdat hij voorheen wel meer dan twee jaar werkzaam was in het vak en meer dan twee dagen per week werkte, is zijn inbreng in het gesprek toch meegenomen tijdens de data-analyse.

Bij de focusgroep in Didam was ook één deelnemer aanwezig die niet voldeed aan de in- en exclusiecriteria van het onderzoek. Deze meneer was niet werkzaam als vakleerkracht bewegingsonderwijs en is dit ook nooit geweest. Hij dacht mee te kunnen doen aan het onderzoek omdat hij basketbal training gaf. Zijn inbreng is wel getranscribeerd, maar is niet meegenomen tijdens het analyseren van de data.

Tijdens het opstellen van open codes, komt nog een ander zwak punt naar voren. In de eerste focusgroep (Maastricht) wordt door een deelnemer gezegd: 'Ik ken collega's die zeggen: 'Ik heb het heel de dag [oorsuizen]', dus voor mij mag dat nooit gebeuren' (M3) en 'Een andere collega zei: 'Als ik vijf dagen per week in de zaal sta heb ik altijd hoofdpijn.' (M5). Dit is relevante informatie voor de onderzoeksvraag en daarom zijn deze citaten verwerkt in de resultaten, maar is dit helemaal betrouwbaar? Wanneer dit vaker voor zou komen tijdens de focusgroepen, zou het de betrouwbaarheid van het onderzoek kunnen aantasten (Wouters & van Zaalen, 2012).

Bij de uitvoering van de focusgroepen kwamen niet duidelijk de behoeften naar voren, die vakleerkrachten bewegingsonderwijs hebben met betrekking tot aanpassingen in de sportaccommodatie. Doordat er meerdere deelonderzoeken werden gedaan tijdens de focusgroepen voor het grotere onderzoek, is dit tijdens de drie focusgroepen nauwelijks aan bod gekomen. Er is hierbij vooral gefocust op de ervaringen van de vakleerkrachten bewegingsonderwijs. Het wordt daarom aanbevolen om verder onderzoek te doen naar deze behoeften. Het is belangrijk om te weten wat de vakleerkrachten nodig hebben voor een gezonde werkomgeving en wat ze graag veranderd willen zien. Door middel van hun werkervaring zouden ze voorbeelden van aanpassingen kunnen benoemen die een positief effect kunnen hebben op de werkomstandigheden.

Conclusie

Middels drie focusgroepen is antwoord gegeven op de vraag: "Wat zijn de ervaren klachten bij vakleerkrachten bewegingsonderwijs met betrekking tot het gehoor, als gevolg van blootstelling aan geluid in sportaccommodaties?".

Op basis van de resultaten uit de focusgroepen is geconcludeerd dat het merendeel van de vakleerkrachten bewegingsonderwijs relatief meer last heeft van overige klachten als gevolg van blootstelling aan geluid in sportaccommodaties dan van klachten met betrekking tot het gehoor.

Zes van de negentien deelnemers hebben gehoorklachten kunnen benoemen waar zij tijdens het werk en in het dagelijks leven last van hebben. Zo ervaren vier deelnemers oorsuizen. Bij twee van hen is het oorsuizen tijdelijk, echter hebben twee deelnemers de gehele dag veel last van oorsuizen.

Onder situatie afhankelijke gehoorklachten vallen de klachten die beïnvloed worden door externe factoren, zoals omgevingsgeluiden en gehoorbeschermingsmiddelen. Drie deelnemers ervaren dat ze minder goed kunnen horen in een rumoerige omgeving en hebben hier ook veel last van. Twee deelnemers spraken zelfs van pijn in de oren tijdens hard geluid.

Met betrekking tot gehoorbeschermingsmiddelen werd duidelijk dat de deelnemers ervaren dat ze deze echt nodig hebben, omdat ze anders pijnklachten ervaren aan de oren en omdat ze bij collega's zien dat dit kan zorgen voor slechthorendheid.

Echter noemen en herkennen alle negentien de vakleerkrachten bewegingsonderwijs overige klachten.

Zo is vermoeidheid een veel voorkomende klacht bij de deelnemers en ook hoofdpijn komt geregeld voor. Verder zijn klachten zoals: duizeligheid, stemklachten, prikkelgevoeligheid en concentratie benoemd tijdens de focusgroepen.

Samengevat ervaren vakleerkrachten bewegingsonderwijs dus veel verschillende klachten in het dagelijks leven, als gevolg van de blootstelling aan geluid in sportaccommodaties. De klachten die ze ervaren met betrekking tot het gehoor zijn: tijdelijk en chronisch oorsuizen en omgevings- en persoonsafhankelijke gehoorklachten die betrekking hebben op slechthorendheid en pijnklachten.

Aanbevelingen

Het doel van dit onderzoek is een bijdrage leveren aan het realiseren van een gezonde werkomgeving voor vakleerkrachten bewegingsonderwijs in het primair onderwijs (Tuinder et al., 2021). Uit de focusgroepen blijkt dat alle vakleerkrachten bewegingsonderwijs klachten ervaren als gevolg van de blootstelling aan geluid. Er is dus nog geen sprake van een gezonde werkomgeving voor deze vakleerkrachten. Om dit doel te kunnen bereiken, moet er bewustwording worden gecreëerd over de blootstelling en impact van het geluid in sportaccommodaties. De betrokkenen van het onderzoek 'Grip op geluid' zijn van plan om voorlichtingsmateriaal te ontwikkelen, wat zal worden aangeboden bij beroepsvereniging de KVLO en in het onderwijs bij de opleiding sporthogeschool en de pabo-ALO (Tuinder et al., 2021). Op deze manier worden huidige en toekomstige vakleerkrachten bewegingsonderwijs bekend met de gevolgen van blootstelling aan geluid en kunnen toekomstige vakleerkrachten preventief acties ondernemen.

Het wordt aanbevolen om het voorlichtingsmateriaal niet alleen voor vakleerkrachten te gebruiken, maar om dit ook bij werkgevers en gemeenten (Vereniging van Nederlandse Gemeenten) aan te bieden. Uit de focusgroepen is gebleken dat sommige werkgevers hun docenten meer uren willen laten maken of pauzes willen ontnemen, omdat ze dit volgens het CAO makkelijk zouden kunnen (Bijlage 7: Transcript focusgroep 2 BBS Haren Donk en Reit 15-12-2022 's-Hertogenbosch). Wanneer deze werkgevers het voorlichtingsmateriaal lezen, worden zij zich bewust van de omstandigheden waarin de vakleerkrachten moeten werken en ontstaat er misschien meer begrip voor hun wensen.

De gemeenten zijn van belang omdat de meeste sportaccommodaties eigendom zijn van de gemeenten. Wanneer het voorlichtingsmateriaal ook bij de VGN (Vereniging van Nederlandse Gemeenten) wordt aangeboden, krijgen ook zij hoogte van de werkomstandigheden.

Ook voor kinderen is de voorlichting van belang en daarom zou een vereenvoudigde versie van het materiaal kunnen helpen hen duidelijk te maken dat schreeuwen in de gymzaal niet prettig is voor de meester, juf of andere gebruikers van de zaal.

Ook wordt aanbevolen om het voorlichtingsmateriaal naar de rijksoverheid te sturen. Op deze manier krijgt het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) en het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) hoogte van de problemen en kunnen er mogelijk aanpassingen worden gedaan aan het beleid, waardoor de werkvoorwaarden en omstandigheden beter kunnen worden voor vakleerkrachten bewegingsonderwijs.

Ook zou een gevolg hiervan kunnen zijn dat er naar de sportaccommodaties wordt gekeken. Sinds 2012 moeten nieuwe sportaccommodaties voldoen aan de wettelijke normen die zijn opgesteld door de NOC*NSF (Normcommissie Overdekte Multidisciplinaire Sportaccommodaties, 2005). Bij sportaccommodaties die vóór dat jaartal zijn gebouwd, is dit nog niet overal in orde en daarom is er ook in veel zalen nog geen goede akoestiek (van der Poel et al., 2016; Heerema & van Nispen, 2021).

Wanneer dit probleem bij het ministerie benoemd wordt, zouden ze wellicht het belang van het regelmatig meten van het geluid in sportaccommodaties inzien. Indien de metingen inderdaad een negatief resultaat geven, zouden er wellicht aanpassingen kunnen worden gedaan aan sportaccommodaties waarbij dit nodig is.

Een belangrijke aanbeveling zou natuurlijk zijn: het aanpassen van sportaccommodaties om zo de werkomstandigheden van vakleerkrachten bewegingsonderwijs te verbeteren. Echter valt dit niet binnen het verandervermogen van de praktijk.

Voor de vakleerkrachten bewegingsonderwijs is het van belang dat de betrokkenen kennis verkrijgen en begrip tonen over de impact van blootstelling aan geluid. Dit kan middels de bovenstaande aanbevelingen worden bereikt.

Implementatieplan

Aanbevelingen

Naar aanleiding van de resultaten op de onderzoeksvraag: "Wat zijn de ervaren klachten bij vakleerkrachten bewegingsonderwijs met betrekking tot het gehoor, als gevolg van blootstelling aan geluid in sportaccommodaties?", zijn aanbevelingen opgesteld. Het doel van dit onderzoek is een bijdrage leveren aan het realiseren van een gezonde werkomgeving voor vakleerkrachten bewegingsonderwijs in het primair onderwijs. Preventie van gehoor- en stemklachten begint bij de kennis die betrokkenen hebben over de risico's van blootstelling aan geluid (Martens & Jellema, 2019).

De betrokkenen van het onderzoek 'Grip op geluid' zijn daarom van plan om voorlichtingsmateriaal te ontwikkelen, wat zal worden aangeboden bij beroepsvereniging de KVLO en in het onderwijs bij de opleiding sporthogeschool en de pabo-ALO (Tuinder et al., 2021).

Het wordt aanbevolen om het voorlichtingsmateriaal niet alleen voor vakleerkrachten te gebruiken, maar om dit ook bij werkgevers en gemeenten (Vereniging van Nederlandse Gemeenten) aan te bieden. Ook voor kinderen is de voorlichting van belang en daarom zou een vereenvoudigde versie van het materiaal kunnen worden gebruikt om de gevolgen aan kinderen uit te leggen. Als laatste wordt ook aanbevolen om het voorlichtingsmateriaal naar de rijksoverheid te sturen.

Een belangrijke aanbeveling zou natuurlijk zijn: het aanpassen van sportaccommodaties om zo de werkomstandigheden van vakleerkrachten bewegingsonderwijs te verbeteren. Echter valt dit niet binnen het verandervermogen van de praktijk.

Voor de vakleerkrachten bewegingsonderwijs is het van belang dat de betrokkenen kennis verkrijgen en begrip tonen over de impact van blootstelling aan geluid. Dit kan middels de bovenstaande aanbevelingen worden bereikt.

Doelgroep

De aanbevelingen hebben betrekking op verschillende doelgroepen. De belangrijkste doelgroep waarvoor de aanbevelingen het meest relevant zijn, zijn de vakleerkrachten bewegingsonderwijs in het primair onderwijs. Deze docenten staan hele dagen in een sportaccommodatie met een slechte akoestiek. Hierdoor kunnen verschillende klachten optreden, zoals slechthorendheid, oorsuizen, vermoeidheid etc.

Het is belangrijk dat de werkvoorwaarden en werkomstandigheden worden verbeterd, waardoor de vakleerkrachten in een gezonde omgeving les kunnen geven. Hiervoor is kennis nodig over de gevolgen en impact die blootstelling aan geluid heeft.

Het doel van dit onderzoek is dan ook een bijdrage leveren aan het realiseren van een gezonde werkomgeving voor vakleerkrachten bewegingsonderwijs in het primair onderwijs.

Het is niet alleen belangrijk voor de vakleerkrachten om kennis te verkrijgen over dit onderwerp. Ook voor de werkgevers en gemeenten is het belangrijk om te weten in welke omstandigheden hun werknemers dagelijks moeten werken.

Kinderen zouden ook voorlichting moeten krijgen, want ook voor hen is dit een belangrijk onderwerp. Kinderen zijn natuurlijk niet zo lang aanwezig in een sportaccommodatie, in vergelijking met een vakleerkracht, maar middels voorlichting kunnen zij wellicht het belang inzien van een rustige les.

Ook de rijksoverheid zou meer op de hoogte moeten zijn van de slechte werkomgeving van sommige vakleerkrachten.

Doelgroep analyse

De vakleerkrachten bewegingsonderwijs hebben een belangrijke rol binnen de verandering. Zij ervaren dagelijks de blootstelling aan geluid in sportaccommodaties en ervaren dus ook de eventuele klachten die hier het gevolg van kunnen zijn.

Uit de focusgroepen is gebleken dat verschillende deelnemers toch bang zijn voor het krijgen van (ergere) klachten of bang zijn om na een aantal jaar uit te vallen. Hierdoor is deze doelgroep enthousiast over eventuele veranderingen. Zelf zouden de leerkrachten graag willen zien dat de verkregen informatie wordt gedeeld met de rijksoverheid, zodat de sportaccommodaties worden aangepast. Dit zou een positief effect hebben op de werkomstandigheden, waardoor er minder klachten zullen ontstaan.

Tijdens de focusgroepen blijkt ook dat ze nog veel vragen hebben met betrekking tot algemene informatie. Het voorlichtingsmateriaal dat 'Grip op geluid' wil gaan ontwikkelen is daarom zeer belangrijk en relevant.

De werkgevers en gemeenten spelen ook een belangrijke rol. Tijdens de focusgroepen blijkt dat niet alle werkgevers zich bewust zijn van de werkomstandigheden waarin de docenten moeten werken. Ze verwachten dat de leerkrachten het aantal uur kunnen werken, wat in de CAO beschreven staan. Echter is dit niet altijd wenselijk. Wanneer deze werkgevers meer kennis krijgen over de werkvoorwaarden en omstandigheden middels het voorlichtingsmateriaal, ontstaat er mogelijk meer begrip voor de wensen van de vakleerkrachten.

Ook zijn de aanbevelingen voor hen van belang, omdat het op lange termijn kan zorgen voor minder ziekteverzuim, door een afname in klachten.

De meeste sportaccommodaties zijn in eigendom van de gemeente. Daarom is het belangrijk dat ook de VGN (Vereniging van Nederlandse Gemeenten) wordt benaderd.

Nog een belangrijke doelgroep zijn de kinderen. Kinderen zijn de grootste geluidsbronnen tijdens een gymles en het zou daarom fijn zijn als ze rekening zouden houden met de vakleerkracht. Een kind hoeft natuurlijk niet verboden te worden om geluid te maken en is natuurlijk moeilijk voor een kind om hier constant aan te denken, maar voorlichting kan wel helpen om het belang van een rustige les duidelijk te maken. Als laatste is de rijksoverheid van belang. Wanneer zij hoogte krijgen van de problemen kan dit wellicht grootschalig worden aangepakt. Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) en het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) zouden mogelijk aanpassingen kunnen doen aan het bestaande beleid, waardoor de werkvoorwaarden en werkomstandigheden kunnen worden verbeterd. Mogelijk zou dit kunnen zorgen voor aanpassingen in sportaccommodaties.

SWOT-analyse

Aan aanbevelingen zitten natuurlijk voor- en nadelen, maar het biedt ook zeker kansen. Hieronder zijn de sterke punten, zwakte punten, kansen en bedreigingen verwerkt in de tabel.

Sterke punten	Zwakke punten
<ul style="list-style-type: none"> - Doordat dit project verder bouwt op eerdere projecten en bestaande samenwerkingen, is er een groot bereik voor het delen van het voorlichtingsmateriaal (Tuinder et al., 2021). - 'Grip op geluid' kan gebruiken maken van de expertise van de betrokken lectoraten vanuit Fontys, de Paramedische Hogeschool, ICT, Sporthogeschool en TNW in samenwerking met Hogeschool Rotterdam (Tuinder et al., 2021). - De ontevredenheid die momenteel bij vakleerkrachten bewegingsonderwijs aanwezig is, wordt aangepakt. - Door het voorlichtingsmateriaal worden vakleerkrachten, werkgevers, gemeente en de rijksoverheid bekend met de huidige werkomstandigheden en de gevolgen van blootstelling aan geluid. 	<ul style="list-style-type: none"> - Mogelijk staan werkgevers, gemeentes en de rijksoverheid niet open voor het lezen van het voorlichtingsmateriaal. - De voorlichting aan jonge kinderen is lastig uit te voeren, omdat deze het belang nog niet inzien.
Kansen	Bedreigingen
<ul style="list-style-type: none"> - De behoeften die vakleerkrachten aangeven bij een verder onderzoek, kunnen een duidelijk beeld geven over de punten die moeten worden aangepakt in een sportaccommodatie. - Doordat meerdere partijen geïnformeerd zullen worden, kunnen er verschillende preventieve acties worden ondernomen, zoals gehoorbeschermingsmiddelen, afspraken tussen docenten en kinderen, mindere bezetting in sportzalen enz. - Doordat werkgevers bekend zullen worden met de werkomstandigheden en de gevolgen hiervan, kan er begrip ontstaan voor de wensen en ervaringen van de vakleerkrachten bewegingsonderwijs. - Doordat verschillende betrokkenen bekend zullen worden met de werkomstandigheden en de gevolgen hiervan, kunnen er op lange termijn aanpassingen worden gedaan aan sportaccommodaties, waardoor de werkomstandigheden worden verbeterd. - Indien de sportaccommodaties worden aangepast, zal het ziekteverzuim wegens klachten afnemen. 	<ul style="list-style-type: none"> - De behoeften die vakleerkrachten aangeven bij een verder onderzoek, zijn wellicht niet realistisch en daardoor niet bruikbaar. - Mogelijk hebben de acties geen gevolgen met betrekking tot het aanpassen van de sportaccommodaties, vanwege de hoge kosten die hieraan verbonden zijn. - Mogelijk hebben de acties geen gevolgen door de drukte bij de gemeente. Deze hebben vaak veel andere taken, waardoor het accommodatiebeleid achter blijft (Tuinder et al., 2021).

Tabel 4: SWOT-analyse

Effectiviteit op korte en lange termijn

Zoals hierboven beschreven kunnen de aanbevelingen op korte en lange termijn effect hebben. Doordat het voorlichtingsmateriaal bij verschillende betrokkenen wordt aangeboden, ontstaat er op korte termijn bekendheid over de huidige werkomstandigheden en de gevolgen van blootstelling aan geluid.

Wanneer deze werkgevers het voorlichtingsmateriaal lezen, worden zij zich bewust van de omstandigheden waarin de vakleerkrachten moeten werken en komt misschien meer begrip voor de wensen van de

vakleerkrachten. Ook zouden er op korte termijn preventieve maatregelen kunnen worden genomen, zoals het aanbieden van gehoorbeschermingsmiddelen.

Wanneer ministeries hoogte krijgen van de problemen, zouden er op lange termijn mogelijk aanpassingen kunnen worden gedaan aan het beleid, waardoor de werkvoorwaarden en omstandigheden in de toekomst beter worden voor vakleerkrachten bewegingsonderwijs. Mogelijk zouden oudere sportaccommodaties vaker gekeurd kunnen worden, waardoor de akoestiek en geluidsbelasting goed in de gaten wordt gehouden.

De mooiste uitkomst zou zijn als sportaccommodaties met een slechte akoestiek ook daadwerkelijk zouden worden aangepast. Hier kan dan vervolgens nog lang en veilig gebruik van worden gemaakt.

Strategie

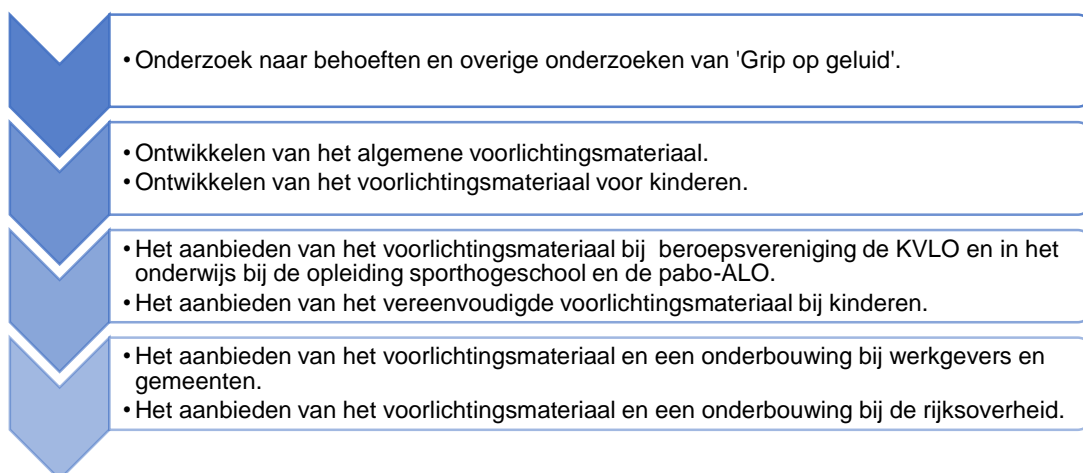
In het implementatieplan worden twee strategieën gebruikt. Als eerste wordt er gebruik gemaakt van de educatieve strategie, die bedoeld is om de vakleerkrachten kennis en vaardigheden aan te leren, zodat zij deze kunnen toepassen in de praktijk. Hierbij wordt gebruik gemaakt van het voorlichtingsmateriaal, wat wordt ontwikkeld door betrokkenen van 'Grip op geluid'. Verder kunnen er nog bijeenkomsten worden gegeven.

De educatieve strategie kan ook worden gebruikt bij kinderen. Een vereenvoudigde versie van het voorlichtingsmateriaal kan hen helpen begrijpen, waarom veel geluid en schreeuwen tijdens het gymmen, vervelend of pijnlijk kan zijn.

Bij de werkgevers, gemeenten en rijksoverheid kan gebruik worden gemaakt van de marktgerichte strategie. Deze is bedoeld om de druk op te voeren, zodat mensen een vernieuwing gaan toepassen. Door uit te leggen waarom verandering zo belangrijk is en door hierbij een relatie te leggen tussen de kennis en de gevolgen, kan een organisatie het belang van de verandering beter inzien.

Acties

Onderstaande acties zullen worden ondernomen. De tijdsplanning is afhankelijk van de planning en overige onderzoeken van 'Grip op geluid'.

Figuur 1: Acties

Evalueren

Na elke actie zal worden geëvalueerd. Na de onderzoeken van 'Grip op geluid' zal de uitvoering van de onderzoeken worden besproken en hoe de resultaten hiervan kunnen worden meegenomen in het voorlichtingsmateriaal. Hierna zal het materiaal ontwikkeld worden.

Na de ontwikkeling van het voorlichtingsmateriaal zal geëvalueerd worden of alles beschreven staat en of het duidelijk is voor de doelgroep.

Vervolgens wordt het materiaal aangeboden bij de vakleerkrachten en leerlingen en daarna bij werkgevers, gemeenten en de rijksoverheid. Hierna zal geëvalueerd worden op het proces en op de handelingen die zijn uitgevoerd.

Communicatie en samenwerking

De communicatie tijdens de implementatie is erg belangrijk. Een goede communicatie zorgt voor een zo optimaal mogelijke impact. Wanneer er op een correcte, respectvolle, doeltreffende en duidelijke manier wordt gecommuniceerd, neemt de reputatie van een organisatie of bedrijf toe.

Daarnaast verbindt een goede communicatie verschillende partijen en verbetert het de samenwerking tussen betrokkenen. Tijdens de implementatie werken verschillende betrokkenen samen. Zo zal het project 'Grip op geluid' samen werken met (studenten) vakleerkrachten bewegingsonderwijs, werkgevers, gemeenten, kinderen en de rijksoverheid. Het voorlichtingsmateriaal zal met deze betrokkenen worden gedeeld en hopelijk zal dit materiaal in combinatie met de communicatie de betrokkenen overtuigen om open te staan voor de aanbevelingen. Een goede communicatie kan dus de impact vergroten.

Literatuurlijst

1. Fontys Paramedische Hogeschool. (2018a, september 3). *FPH Kwalitatief onderzoek 7: Van open coderen naar thema's* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=GwPZi5Nv0k0>
2. Fontys Paramedische Hogeschool. (2018b, september 3). *FPH Kwalitatief onderzoek 6: Van transcriberen naar open coderen* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=YeR9L0wvFfA>
3. Genau, L. (2022, 10 november). *Semigestructureerde of half-gestructureerde interviews in je scriptie*. Scribbr. <https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/semigestructureerd-interview/>
4. Gurcan, S., Neijenhuis, K., Tuinder, S., van Hoef, T. & Brankaert, R. (2022, 14 december). *Handleiding Focusgroepen bij project Grip op Geluid* [Dataset].
5. Heerema, R. & van Nispen, M. (2021). Motie van de leden Rudmer Heerema en Van Nispen over gemeenten wijzen op de wettelijke verplichting van twee uur bewegingsonderwijs per week. In *www.tweedekamer.nl* (Nr. 35570-VIII–272). Tweede kamer. <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2021Z13137&did=2021D28149>
6. Koninklijke Vereniging voor Lichamelijke Opvoeding. (2021). *Factsheet huisvesting bewegingsonderwijs: beheer en betrokkenheid*. *www.kvlo.nl*. https://www.kvlo.nl/nieuws/artikel/detail.aspx?title=factsheet-huisvesting-bewegingsonderwijs-beheer-en-betrokkenheid&item=54&no_redirect=true
7. Kristiansen, J., Lund, S. P., Persson, R., Shibuya, H., Nielsen, P. M. & Scholz, M. (2014). A study of classroom acoustics and school teachers' noise exposure, voice load and speaking time during teaching, and the effects on vocal and mental fatigue development. *International Archives of Occupational and Environmental Health*, 87(8), 851–860. <https://doi.org/10.1007/s00420-014-0927-8>
8. Kristiansen, J., Persson, R., Lund, S. P., Shibuya, H. & Nielsen, P. M. (2011). Effects of Classroom Acoustics and Self-Reported Noise Exposure on Teachers' Well-Being. *Environment and Behavior*, 45(2), 283–300. <https://doi.org/10.1177/0013916511429700>
9. Martens, M. & Jellema, I. (2019). Wat Werkt dossier – Preventie van gehoorschade. In *www.veiligheid.nl* (Projectnummer 20.0252). VeiligheidNL. <https://www.loketgezondleven.nl/sites/default/files/2020-06/Wat-werkt-dossier-Preventie-Gehoorschade-april-2019.pdf>
10. Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. (2014). Versterkt aanpakken moeilijk waarneembare arbeidsrisico's. In *www.arboportaal.nl*. <https://www.arboportaal.nl/documenten/rapport/2015/04/03/rapport-versterkt-aanpakken-moeilijk-waarneembare-arbeidsrisicos>
11. Nederlands Centrum voor Beroepsziekten. (2020). *Beroepsziekten in cijfers 2020*. <https://www.beroepsziekten.nl/sites/default/files/documents/beroepsziekten-in-cijfers-2020.pdf>
12. Nederlandse Vereniging voor Arbeids- en Bedrijfsgeneeskunde. (2007). Preventie Beroepsslechthorendheid. In <https://www.nvab-online.nl/>. Nederlandse Vereniging voor Arbeids- en Bedrijfsgeneeskunde (NVAB). <https://nvab-online.nl/sites/default/files/beroepsslechthorendheid%20open.pdf>
13. Nederlandse Vereniging voor Arbeids- en Bedrijfsgeneeskunde. (2020). Richtlijn Slechthorendheid en Tinnitus. In <https://www.nvab-online.nl/>. Nederlandse Vereniging voor Arbeids- en Bedrijfsgeneeskunde (NVAB). https://nvab-online.nl/sites/default/files/bestanden-webpaginas/RL_slechthorendheid-tinnitus_2020_def.pdf
14. Normcommissie Overdekte Multidisciplinaire Sportaccommodaties. (2005). Normen nagalmtijden en achtergrondgeluiden. In *www.sportvloeren.sport.nl*. NOCNSF. <https://sportvloeren.sport.nl/umbraco/api/normen/getfilebyid?id=55>
15. NOS Jeugdjournaal. (2020, 4 februari). Help! Mijn gymleraar wordt doof [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=rI6Q5UhhHw4>
16. Sato, H. & Bradley, J. S. (2008). Evaluation of acoustical conditions for speech communication in working elementary school classrooms. *The Journal of the Acoustical Society of America*, 123(4), 2064–2077. <https://doi.org/10.1121/1.2839283>
17. Schriemer, A., Kateman, E. & Sorgdrager, B. (2010). Beroepsslechthorendheid bij zwemonderwijzers. *Tijdschrift voor bedrijfs- en verzekeringsgeneeskunde*, 18(1), 16–20. <https://doi.org/10.1007/s12498-010-0007-2>
18. Sorgdrager, B. (2008). Risico's van levend lawaai in het basisonderwijs. *Tijdschrift voor Bedrijfs- en Verzekeringsgeneeskunde*, 16(6), 257–257. <https://doi.org/10.1007/bf03078022>
19. Sorgdrager, B. (2015). Gehoorverlies in het werk: over lawaaischade en functioneringsproblemen. *TBV – Tijdschrift voor Bedrijfs- en Verzekeringsgeneeskunde*, 23(7), 320–323. <https://doi.org/10.1007/s12498-015-0135-9>
20. Sorgdrager, B. (2016). Slechthorendheid: over lawaaischade en functioneringsproblemen in het werk. *Bijblijven*, 32(10), 618–627. <https://doi.org/10.1007/s12414-016-0189-3>
21. Tuinder, S., Brankaert, R., de Graaf, M. & Vos, S. (2021). Grip op geluid, naar een gezonde werkomgeving voor vakleerkrachten bewegingsonderwijs (Door Raak).
22. van der Poel, H., Wezenberg-Hoenderkamp, K., Hoekman, R., Bakker, S., Davids, A., Hoffmans, W., van Lindert, C., Lucassen, J., Rewijk, D., Schadenberg, B. & Scholten, V. (2016). Brancherapport Sportaccommodaties in Nederland Kaarten en kengetallen: Gymzalen, sportzalen en sporthallen. In www.sportenbewegenincijfers.nl/. Mulier Instituut.

<https://www.sportenbewegenincijfers.nl/sites/default/files/2018-10/Brancherapport%20sportaacommodaties%202015.pdf>

23. van Oort, F., Morgenstern-Brandsema, A., Maat-Tilstra, R. & van der Valk, I. (2019). Oplossingen voor het bewegingsonderwijs Hoe komen we verder? In *www.rijksoverheid.nl*. Rijksoverheid.
<https://open.overheid.nl/repository/ronl-91f6b4ad-187f-4814-aa25-e10bfb50dc6d/1/pdf/ecorys-2019-oplossingen-voor-het-bewegingsonderwijs.pdf>
24. Wouters, E. & van Zaalen, Y. (2012). *Praktijkgericht onderzoek in de paramedische zorg* (1ste editie). Coutinho.

Bijlagen

Bijlage 1: Informatiebrief

Bijlage 2: Handleiding Focusgroepen

Bijlage 3: Informed consent

Bijlage 4: Advies Fontys commissie voor ethiek van onderzoek (FCEO)

Bijlage 5: Formulier Overdracht van rechten

Bijlage 6: Transcript focusgroep 1 Maastricht Sport 23-12-2022 Maastricht

Bijlage 7: Transcript focusgroep 2 BBS Haren Donk en Reit 15-12-2022 's-Hertogenbosch

Bijlage 8: Transcript focusgroep 3 Raadhuisstraat 19-12-2022 Didam

Bijlage 9: Codeboom

GRIP OP GELUID

Informatiebrief

Doel van het onderzoek

Vakleerkrachtenbewegingsonderwijs worden tijdens hun werk blootgesteld aan behoorlijke geluidsniveaus. Uit een enquête van de KVLO blijkt dat vrijwel de helft van de vakleerkrachten klachten heeft over de akoestiek en het geluid. Met name de oudere sportaccommodaties hebben een slechte akoestiek. Het is nog niet precies bekend hoe hoog de geluidsniveaus zijn waaraan een vakleerkracht wordt blootgesteld en wat de gevolgen hiervan zijn op het gehoor, stemgebruik of op algemene klachten van stress of vermoeidheid. Tenslotte zien we dat het soms lastig is voor de vakleerkracht om het probleem aan te kaarten bij de werkgever en de gemeente. Objectieve data over de geluidsniveaus in relatie tot de arbo normen en de akoestiek kunnen helpen om dit inzichtelijk te maken. Een gezonde werkomgeving is belangrijk om het werk met plezier te kunnen blijven doen. Daarom doen we dit onderzoek. Het onderzoek is ingedeeld in werkpakketten (WP) met elk een eigen deelvraag.

Wat wordt onderzocht?

(WP1) Kwaliteit van het gehoor en gezondheidseffecten

De kwaliteit van het gehoor wordt gemeten met een toonaudiogram en de Bedrijfsoorcheck (BOC) overige klachten worden onderzocht middels een vragenlijst en kwalitatieve interviews

(WP2) Daadwerkelijke blootstelling aan geluid gedurende les in relatie tot akoestiek van de sportaccommodatie.

Geluidsniveaus worden onderzocht met behulp van een geluidsdosimeter. Deze wordt gedurende de les (8 uur) op de schouder bevestigd.

De akoestiek wordt onderzocht van een geselecteerd aantal representatieve sportaccommodaties.

(WP3) Ontwikkeling van een digitale visualisatietool om geluidsbelasting inzichtelijk te maken volgens de geldende Arbo-normen.

(WP4) Ontwikkeling van voorlichting over geluidsbelasting, de gevolgen ervan en mogelijkheden om er zelf iets aan te doen.

(WP5) Kennisdelen

kennis en inzichten uit dit onderzoek worden gedeeld met KVLO, de hogescholen en MBO opleidingen, Vereniging van Nederlandse gemeenten, VeiligheidNL, het RIVM en andere stakeholders

Audiometrie:

In het voorjaar, februari tot juni 2023 zal de audiometrie plaatsvinden.

Vragenlijst:

In dit najaar zal een vragenlijst aan alle leden worden voorgelegd

Focusgroepen:

In dit najaar zullen focusgroepen gehouden worden, lees hierover meer op de volgende pagina.

Focusgroep: verdiepend gesprek

Er worden drie focusgroepen georganiseerd waarin je jouw eigen ideeën, ervaringen en meningen kunt delen. Een focusgroep is een gesprek met ongeveer 8 deelnemers onder leiding van een gespreksleider.

Tijdens de focusgroep komen speerpunten aan de orde:

1. Welke klachten ervaar je als gevolg van blootstelling aan geluid?
2. Hoe beoordeel je de arbo-omstandigheden waarin je werkt gericht op communicatie tijdens de les en gehoor?
3. Wat zijn ervaringen met middelen om het gehoor te beschermen en de communicatie tijdens de les te verbeteren?
4. Welke oplossingen zijn wenselijk om het gehoor te beschermen en de communicatie tijdens de les te verbeteren?
5. Aan welke informatie heb je behoefte?
6. Op welke manier zou je deze informatie aangeboden willen krijgen?

Een focusgroep duurt ongeveer 2 uur. Tijdens een focusgroep is ook ruimte om nieuwe eigen onderwerpen in te brengen.

Deelname is vrijwillig. Alle gegevens worden anoniem verwerkt. Voorafgaand aan het onderzoek wordt een informed consentverklaring getekend.

Wie kan deelnemen?

Je kunt deelnemen aan de focusgroep wanneer je ten minste twee jaar werkt als vakleerkracht bewegingsonderwijs in het primair onderwijs én wanneer je ten minste twee dagen in de week werkt als vakleerkracht bewegingsonderwijs in het primair onderwijs.

Wie kan niet deelnemen?

Als je chronische middenoorproblemen hebt, zoals loopoor, oorontsteking of wanneer je een erfelijke ooraandoening hebt kan je niet deelnemen. Bij twijfel over deelname kan je ons benaderen.

Aanmelden kan via de QR code of via de link:

<https://forms.office.com/Pages/ResponsePage.aspx?id=ZWdrxpS3K0qE7YRbNBwlanXnPNNAt7hGkGXaBCx4i2RUMU5HUEwwTkIOU0tTWkNMRTThWM1hBQ0hHNS4u>

Grip op Geluid

Handleiding Focusgroepen bij project Grip op Geluid

Instructie voor gespreksleider en secondanten

Rens Brankaert

Seyda Gurcan

Tanya van Hoef

Karin Neijenhuis

Saskia Tuinder

Inhoudsopgave

1. INLEIDING	3
2. ROLVERDELING GESPREKSLEIDER-SECONDANT	4
3. TIPS VOOR INTERVIEWTECHNIEKEN	4
4. VERLOOP VAN HET FOCUSGROEPENGESPREK	5
5. NA DE FOCUSGROEPEN	9

1. Inleiding

Deze handleiding is bedoeld voor gespreksleiders en hun secondanten, die het onderdeel focusgroepenonderzoek uit gaan voeren behorend bij het project Grip op Geluid.

Met dit onderzoek wordt verwacht een bijdrage te leveren aan een gezonde werkomgeving voor vakleerkrachten bewegingsonderwijs in het primair onderwijs. Vakleerkrachten werken vaak in sportaccommodaties die niet volledig voldoen aan de wettelijke verplichting waardoor ze langdurig blootgesteld worden aan hoge geluiden. Blootstelling aan hoge geluidsniveaus veroorzaakt op de lange termijn een risico op het ontstaan van beroepslethorendheid. Met dit onderzoek willen we inventariseren hoe groot het probleem is; wat de kwaliteit van het gehoor is, wat de geluidsniveaus zijn waaraan vakleerkrachten worden blootgesteld, wat de relatie is tussen de akoestische parameters van de sportaccommodatie en de geluidsniveaus tijdens de les, hoe de geluidsniveaus inzichtelijk gemaakt kunnen worden en wat de impact van geluid is op het welbevinden, de communicatie en de didactiek is om te komen tot goede voorlichting en preventie van beroepslethorendheid.

Het doel van dit project richt zich dus op het verbeteren van een gezonde werkomgeving voor vakleerkrachten in het primair onderwijs. Er zijn 5 werkpakketten opgesteld om stapsgewijs aan dit doel te werken; 1) inzicht krijgen in de kwaliteit van het gehoor, 2) inzicht krijgen in blootstelling aan geluid, 3) bewust worden van de blootstelling aan geluid, 4) impact op het gehoor en 5) kennisdeling. De stappen en vraagstelling is weergegeven in figuur 1.

Vraag	Werkpakket
1. Wat is de kwaliteit van het gehoor van vakleerkrachten bewegingsonderwijs?	1. Inzicht in de kwaliteit van het gehoor
2. Aan welke geluidsniveaus wordt een vakleerkracht bewegingsonderwijs gedurende de een les blootgesteld?	2. Inzicht in blootstelling aan geluid
3. Welke akoestische parameters geven het beste inzicht in de blootstelling aan geluid gedurende de les?	2. Inzicht in blootstelling aan geluid
4. Op welke manier kunnen vakleerkrachten bewegingsonderwijs inzicht krijgen in de geluidsniveaus gedurende de les?	3. Bewust worden van de blootstelling aan geluid
5. Op welke manier kunnen vakleerkrachten bewegingsonderwijs en studenten bewust gemaakt worden van de impact van lawaai op hun gezondheid, de communicatie en de didactiek?	4. Bewust worden van de impact van geluid
6. Implementatie van de opbrengst.	5. Kennisdeling

Figuur 1; Projectvoorstel Grip op Geluid. Tuinder, Brankaert, Graaf en Vos (2021)

Het focusgroepenonderzoek is slechts een onderdeel van het project, een methode voor kwalitatieve gegevensverzameling, en behoort bij werkpakket 1 en 4. Met dit focusgroepenonderzoek beogen we diepgaande informatie te verzamelen over de *ervaringen* met blootstelling aan geluid van vakleerkrachten tijdens hun werk en de *wensen* ten aanzien van het behoud van een gezonde werk/geluidomgeving. Er zullen in 3 - 4 groepen van 7 à 8 personen deelnemen aan het focusgroepenonderzoek om deze punten in kaart te brengen.

In een goed voorbereid focusgroepenonderzoek gaat de gespreksleider op zoek naar ervaringen en wensen van deelnemers over geagendeerde onderwerpen. Het is de bedoeling dat het gesprek prettig verloopt en niet bedreigend is. Vaak vinden deelnemers het leuk om met elkaar over ideeën te praten en beïnvloeden ze elkaar. Om het gesprek te leiden wordt er gebruik gemaakt van een topiclijst. Iedere deelnemer wordt in staat gesteld om de eigen visie te geven op hun werksituatie en de gewenste situatie, vanuit eigen ervaringen. De gesprekken worden opgenomen op audio en worden achteraf getranscribeerd en geanalyseerd om een zo divers mogelijk beeld te krijgen van de huidige stand van zaken in de praktijk. Deelnemers worden van te voren geïnformeerd over het focusgroepenonderzoek, maar hoeven zich niet voor te bereiden op dit onderzoek en worden van harte uitgenodigd om vrijuit over dit onderwerp in gesprek te gaan.

2. Rolverdeling gespreksleider-secondant

De gespreksleider voert het gesprek, de secondant assisteert.

Taken gespreksleider:

- Leid het gesprek in op een rustige manier, zodat iedereen zich op zijn gemak voelt en vrijuit kan spreken.
- Noem in het begin de naam van een spreker, indien deze voor het eerst aan het woord komt en evt. Soms tussendoor; dit helpt om achteraf de opname gemakkelijker te volgen. Blijf dit niet constant doen, dit maakt het gesprek onnatuurlijker.
- Leid de groep terug naar het onderwerp als de groep te ver dreigt af te dwalen
- Zorg dat de overgang naar een volgend onderwerp vloeiend verloopt en houd de groep enthousiast
- Gevoel voor timing is noodzakelijk, evenals nieuwsgierigheid naar het onderwerp en de deelnemers
- Respecteer de deelnemers van de groep, geloof erin dat leden van de groep zinnige dingen zeggen ongeacht hun discipline of ervaring.
- Blijf alert, ook al hoort u niet veel nieuwe dingen meer
- Communiceer duidelijk en precies
- Geef nooit een eigen mening en ga nooit in de verdediging
- Gevoel voor humor is belangrijk

Taken secondant:

- Noteer waar iedereen zit, dit maakt het achteraf gemakkelijker om terug te halen hoe het gesprek verliep.
- Noteert per wie aan het woord is volgens bijlage 3. Elke opmerking wordt genoteerd. Op gezette tijden worden ook tijdstippen genoteerd ter controle. De gespreksleider wordt niet genoteerd.
- Let erop dat iedereen evenveel aan het woord komt; indien je merkt dat de gespreksleider hierin te kort schiet, geef dit dan op subtiele manier aan (spreek met elkaar van tevoren af hoe je dit doet)

3. Tips voor interviewtechnieken

- Bekijk de volgende video met een informatief college over interviewtechnieken: <http://www.universiteitvannederland.nl/college/hoe-doe-je-goed-en-betrouwbaar-wetenschappelijk-onderzoek/>. Onder andere komt aan bod welke technieken de beste informatie opleveren.
- Laat iedereen aan het woord komen, als iemand bijvoorbeeld te lang aan het woord is, kan je dit afbreken door iemand anders te vragen op deze persoon te reageren: is dit ook uw ervaring?
- Stel vooral open vragen; geen vragen die met ja of nee beantwoord kunnen worden.
- De waarom-vraag kan ook beter niet gebruikt worden; deze impliceert een rationeel antwoord. Veel beslissingen worden veel meer vanuit een impuls, gewoonte of traditie genomen en juist niet rationeel. Het is beter om de waarom vraag op te delen in stukken. Bijvoorbeeld: "Waarom ben je naar de dierentuin gegaan" kan worden omgezet in de vraag: "wat heeft gemaakt dat je naar de dierentuin bent geweest, of wat leidde ertoe, etc.
- Wanneer er tijdens het gesprek tegenstrijdigheden worden gezegd, probeer deze dan gelijk op te helderen. Vraag door op vage of cryptische antwoorden op vragen.

4. Verloop van het focusgroepengesprek

Vorbereiding

- De informed consentformulieren liggen klaar
- De voice recorder staat klaar in een geschikte positie en hoeft alleen nog maar aangezet te worden (indien telefoon of ipad wordt gebruikt voor opname, zal deze op vliegtuigstand gebruikt worden)
- Er is reserve audioapparatuur aanwezig (reserve batterijen, smartphone met voicerecorder-app)
- Er is een Tv-scherm, beamer of laptop aanwezig
- De tafels en stoelen staan in een vergaderopstelling; gespreksleider en secondant zitten zodanig dat ze elkaar kunnen zien (tegenover elkaar)
- Secondant heeft pen en papier bij de hand om notities te kunnen maken
- Gespreksleider heeft de handleiding met de topiclijst bij de hand om het gesprek te leiden
- Naambordjes staan klaar
- Post-it blanco vellen (memoblok)

Binnenkomst

Binnenkomst

De gespreksleider staat bij de deur en vangt de binnenkomers op. De secondant is in de groepsruimte en houdt zich bezig met de groep. De groepsleden lopen binnen en kiezen een zitplaats. Iedereen krijgt een naambordje en vult zijn/ haar naam en deelnemersnummer in.

Welkom

Gespreksleider: "Ik heet jullie van harte welkom bij deze bijeenkomst. Ik ben ..... (naam) en ik zal jullie straks een aantal vragen stellen over jullie ervaringen als het gaat om de geluidsblootstelling die jullie hebben tijdens het uitoefenen van jullie beroep. Deze gesprekken maken deel uit van het project Grip op Geluid waarin we op zoek zijn naar een goede voorlichting en preventie van beroepslethorendheid bij jullie beroepsgroep.

Secondant: "Goedendag, ik ben ..... (naam) en assisteer .... (naam gespreksleider) bij dit gesprek door notities te maken en in de gaten te houden of de gesprekshandleiding wordt gevolgd. Ik neem geen deel aan het gesprek."

Introductie

Gespreksleider: "Jullie kunnen in gesprek over het onderwerp waarbij iedereen vrij is om te zeggen wat hij of zij wil. Er bestaan in dit gesprek geen goede of foute antwoorden. Het is belangrijk om te beseffen dat iedereen namens zichzelf spreekt".

De regels van een focusgroep

"Ik benadruk dat het gaat om een onderzoek. Om de gegevens goed te kunnen verwerken verzoek ik om niet door elkaar heen te praten. De bijeenkomst wordt opgenomen op voicerecorder, zodat de gegevens naderhand kunnen worden bestudeerd en verwerkt. Middels toestemmingsformulier vraag ik toestemming om dit audiomateriaal te gebruiken en eventueel foto's te maken. Het gaat over vertrouwelijke informatie. De gegevens zullen niet in verband worden gebracht met jou als persoon en worden volledig geanonimiseerd. Ik wil jullie nu vragen het toestemmingsformulier te lezen en te ondertekenen voordat we verder gaan. Daarnaast wil ik jullie vragen om de digitale vragenlijst in te vullen. Hiermee vraag ik om enkele gegevens van jullie die nodig zijn voor het onderzoek. Jullie kunnen de QR-code gebruiken om bij de vragenlijst te komen. Let er op dat u het juiste deelnemersnummer invoert".

(de secondant neemt de getekende formulieren in, checkt of alle vragenlijsten zijn ingevuld en start daarna de opname)

Overige regels:

"Jullie hoeven het niet eens te worden, graag wel respect te tonen voor elkaar mening en jullie zijn mede verantwoordelijk voor het groepsproces. De bijeenkomst duurt ongeveer 1,5 uur."

Uitleg + rondje

"Het lijkt me handig om even een kort voorstelrondje te doen. Iedereen kan zijn/ haar naam noemen en de werkplek."

Secondant

Secondant vult op een plattegrond in waar welk deelnemer zit en maakt een lijstje met namen, corresponderend met een nummer, dat gebruikt wordt in bijlage 2.

Vragen

Kernvragen:

Start met filmpje [Help! Mijn gymleraar wordt doof | NOS Jeugdjournaal](#)

1. **Wat roept deze video bij je op? Herken je iets vanuit je eigen werksituatie?**
  - **Hoe voel je je hierbij.**
(We willen weten of de deelnemers geluidsblootstelling herkennen, onder welke omstandigheden de deelnemers werken en mening geven over deze (arbo) omstandigheden)
2. **Hoeveel geluid komt er op jou af in een gemiddelde gymles?**
  - **Wat is normaal volgens Arbonorm? Wat zijn geluidsbronnen?**
(Activiteiten of fasen van de les, groepsgrootte, andere geluidsbronnen, zaaleigenschappen, ken je de Arbonorm, wat weet je over de gevolgen van geluidsbelasting?)
3. **Welke klachten ervaar je als gevolg van geluidsbelasting?**

Met post-its:
(Welke klachten ervaren zij op het gebied van gehoor, tinnitus, stemgebruik, vermoeidheid, welbevinden, op de groepsdynamiek en de kinderen)
Werkvorm: Individueel op post-it antwoord schrijven. Per antwoord 1 post-it gebruiken, deelnemer plaatst deelnemersnummer op de post-it. Vervolgens worden de antwoorden op de muur geplakt, per antwoord gecategoriseerd. Er wordt kort stilgestaan bij de antwoorden en er is mogelijkheid om te reageren op elkaars antwoorden. Er kunnen eventueel ook voorbeelden van voorgaande focusgroepen genoemd worden door de gespreksleider.
4. **a. Wat is jouw ervaring met het gebruik van gehoorbeschermingsmiddelen?**
  - **Is de gehoorbescherming effectief?**
  - **Wat is het effect op de communicatie of didaktiek?**
  - **Comfort en pasvorm en gebruik in de praktijk.**

(Ervaring met gehoorbeschermers op gebied van functionaliteit en communicatie, in welke situaties gehoorbeschermers worden gebruikt, pas je de lesvorm aan)
- b. Wat is jouw ervaring met aanpassingen aan de sportaccommodatie?**

(Welke aanpassingen in de akoestiek zijn bekend, hoe worden deze maatregelen ervaren)
- c. Wat is jouw ervaring met aanpassingen in de didaktiek en organisatie in de les, en hoe stem je hierover af?**
  - Wat zou de werkgever, gemeente of KVLO voor jou kunnen betekenen?
  - Wat kan je zelf doen?
  - *Didactiek, organisatie van de les: hoe stem je dingen af met de leerlingen, de school en in de vakgroep*

Werkvorm: Individueel op post-it antwoord schrijven. Per antwoord 1 post-it gebruiken, deelnemer plaatst deelnemersnummer op de post-it. Vervolgens worden de antwoorden op de muur geplakt, per antwoord gecategoriseerd. Er wordt kort stilgestaan bij de antwoorden en er is mogelijkheid om te reageren op elkaars antwoorden. Er kunnen eventueel ook voorbeelden van voorgaande focusgroepen genoemd worden door de gespreksleider.
5. **Wat wil je aan de toekomstige vakleerkrachten, of andere betrokkenen meegeven en in welke vorm?**

Hulpvragen ter verdieping:

- Wilt u dit wat verder uitleggen
- Kunt u een voorbeeld geven van wat u bedoelt
- Kunt u er iets meer over zeggen
- Beschrijft u alstublieft wat u bedoelt
- (Vraag doorspelen naar een ander:) Is dit ook uw ervaring?

Samenvatting en terugkoppeling

De gespreksleider maakt een korte samenvatting van genoemde elementen en vraagt of dit een adequate samenvatting is.

De gespreksleider en secondant overleggen ook kort (non-verbaal of verbaal, eventueel via schrift; niet te storend voor de groep) of alle onderwerpen voldoende aan bod zijn gekomen, of dat nog ergens op doorgevraagd kan worden.

Afronding

De gespreksleider vraagt eventueel nog door op onderwerpen, die zijn blijven liggen.

Laatste vraag: "Hebben jullie iets gemist tijdens het gesprek?"

Afsluitend zegt de gespreksleider:

"Bedankt voor jullie bijdrage aan dit focusgroepenonderzoek.

(de secondant stopt de opname)

5. Na de focusgroepen

Korte nabespreking per focusgroep

Direct na het gesprek bespreekt de gespreksleider de volgende punten met de secondant: de eerste indruk, de meest belangrijke ideeën en thema's die aan bod zijn geweest, de meest opvallende uitspraken, onverwachte bevindingen. Er wordt per focusgroep een samenvatting gemaakt van deze eerste bevindingen.

In de week na de focusgroepen

De gespreksleider en de secondant maken gezamenlijk een rapportage (1 -1,5 A4) van het gesprek waarin opvallende bevindingen worden beschreven: onverwachte opmerkingen, observaties van de interactie tussen de groepsdeelnemers, nonverbale aspecten in het gesprek, etc. Deze extra informatie, naast de gemaakte aantekeningen, kan bruikbaar zijn voor een juiste interpretatie van de audio-opname.

INFORMED CONSENT

Focusgroep naar de ervaringen en wensen van vakleerkrachten in het primair onderwijs over werkomstandigheden bij geluidsbelasting

Hierbij verklaart ondergetekende deelnemer dat:

- Hij/zij vrijwillig deelneemt aan het focusgroepenonderzoek in het kader van het project Grip op Geluid
- Hij/zij voldoende is geïnformeerd over het onderzoek en gelegenheid heeft gehad tot het stellen van vragen.
- Hij/zij toestemming verleent om het gesprek op te nemen op audiomateriaal.
- Hij/zij toestemming verleent om gegeven informatie te gebruiken voor het onderzoek.
- Hij/zij eveneens het recht heeft op inzage en correctie van deze gegevens.

Hierbij verklaart ondergetekende onderzoeker dat:

- Deelname aan het onderzoek vrijwillig is en dat de deelnemer zonder opgave van reden en te allen tijde de deelname kan stoppen.
  - Het opgenomen materiaal waarheidsgetrouw gepubliceerd wordt, geen resultaten verzonden worden en geen relevante resultaten weggelaten worden.
  - Alle resultaten geanonimiseerd gepubliceerd worden.
  - De resultaten 10 jaar bewaard worden op een beveiligde locatie op de Fontys Paramedische Hogeschool.
- ❖ De deelnemer geeft **wel/geen** toestemming om tijdens de focusgroep foto's te maken en te publiceren in het kader van dit onderzoek.

Gelezen en goedgekeurd,

Datum

Plaats

Handtekening

Handtekening

Naam

De onderzoeker

Naam

De deelnemer

Vragenlijst bij Focusgroep Grip op Geluid

Bijlage 3: Invulformulier voor secondant: gespreksverloop

Naam secondant:

Per gespreksbeurt vult de secondant een 'x' in bij diegene die het woord voert

Voor de duidelijkheid zou er ook af en toe een tijd genoteerd kunnen worden ('timestamp') of een bepaalde uitspraak.

Beurt nr	Deelnemer 1	Deelnemer 2	Deelnemer 3	Deelnemer 4	Deelnemer 5	Deelnemer 6	Deelnemer 7	Deelnemer 8	Non-verbaal opvallendheden
naam									
1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									
11									
12									
13									
14									
15									
16									
17									
18									
19									
20									

Grip op Geluid

21									
22									
23									
24									
25									
26									
27									
28									
29									
30									
31									
32									
33									
34									
35									
36									
37									
38									
39									
40									
41									
42									
43									
44									
45									
46									
47									

Grip op Geluid

48									
49									
50									
51									
52									
53									
54									
55									
56									
57									
58									
59									
60									
61									
62									
63									
64									
65									
66									
67									
68									
69									
70									
71									
72									
73									

Grip op Geluid

Beurt nr	Deelnemer 1	Deelnemer 2	Deelnemer 3	Deelnemer 4	Deelnemer 5	Deelnemer 6	Deelnemer 7	Deelnemer 8	Non-verbaal opvallendheden
74									
75									
76									
77									
78									
79									
80									
81									
82									
83									
84									
85									
86									
87									
88									
89									
90									
91									
92									
93									
94									
95									
96									
97									

Grip op Geluid

98									
99									
100									
101									
102									
103									
104									
105									
106									
107									
108									
109									
110									
111									
112									
113									
114									
115									
116									
117									
118									
119									
120									
121									
122									
123									

Grip op Geluid

124									
125									
126									
127									
128									
129									
130									
131									
132									
133									
134									
135									
136									
137									
138									
139									
140									
141									
142									
143									
144									
145									
146									
147									
148									
149									

Grip op Geluid

Beurt nr	Deelnemer 1	Deelnemer 2	Deelnemer 3	Deelnemer 4	Deelnemer 5	Deelnemer 6	Deelnemer 7	Deelnemer 8	Non-verbaal opvallendheden
150									
151									
152									
153									
154									
155									
156									
157									
158									
159									
160									
161									
162									
163									
164									
165									
166									
167									
168									
169									
170									
171									
172									
173									
174									

Grip op Geluid

175									
176									
177									
178									
179									
180									
181									
182									
183									
184									
185									
186									
187									

Bijlage 3: Informed consent

INFORMED CONSENT FORMULIER

INFORMED CONSENT

Focusgroepenonderzoek naar de ervaringen en wensen van vakleerkrachten in het primair onderwijs over werkomstandigheden bij geluidsbelasting

Hierbij bevestigt de deelnemer .....(naam)
dat:

- Hij/zij vrijwillig deelneemt aan het focusgroepenonderzoek in het kader van het project Grip op Geluid
- Hij/zij voldoende werd ingelicht over het onderzoek (nl. doel, opzet,...) zodat hij/zij op gegronde wijze kon beslissen tot deelname.
- Er geen vergoeding is voor deelname aan het onderzoek.
- Hij/zij toestemming verleent om het gesprek op te nemen op audiomateriaal.
- Hij/zij toestemming verleent om gegeven informatie te gebruiken in het kader van het onderzoek. Hij/zij eveneens het recht heeft op inzage en correctie van deze gegevens.

Hierbij verklaart de onderzoeker .....dat:

- Zij de participant vrijwillige deelname verzekert aan het interview in het kader van het kwalitatief onderzoek. Dit betekent dat de participant zonder opgave van reden en ten allen tijde het onderzoek kan stopzetten.
  - Zij het opgenomen materiaal (gegevens uit het interview) zal weergeven zoals werd gepresenteerd en geen data verzint, relevante data weglaat of onderzoeksresultaten vervalst.
  - Zij de gegeven informatie enkel zal gebruiken in het kader van het onderzoek. Alle gegevens worden geanonimiseerd gepubliceerd. De gegevens worden 10 jaar bewaard op een beveiligde locatie.
- ❖ De deelnemer geeft **wel/geen** toestemming om tijdens het focusgroepenonderzoek foto's te maken en te publiceren in het kader van dit onderzoek.

Gelezen en goedgekeurd,
De onderzoeker
Naam:
Datum:
Handtekening:

Gelezen en goedgekeurd,
De deelnemer
Naam:
Datum:
Handtekening

Bijlage 4: Advies Fontys commissie voor ethiek van onderzoek (FCEO)

Fontys Commissie Ethiek van Onderzoek voor het domein Mens en Maatschappij

Datum: 09-11-2022

Adviesnummer: Tuinder01112022 nr. 92, besproken op 1 november 2022

Onderwerp: Terugkoppeling van uw melding bij de FCEO

Titel onderzoek: 'Grip op Geluid, een observationeel kwantitatief onderzoek.'

Behandeling: De Fontys Commissie Ethiek van Onderzoek (FCEO) heeft na ontvangst van de toegezonden stukken het voorstel plenair in de commissievergadering besproken.

Inhoudelijke reactie:

Geachte mevrouw Tuinder, beste Saskia,

De Fontys Commissie Ethiek van Onderzoek (FCEO) heeft uw onderzoeksvoorstel met als titel **'Grip op Geluid, een observationeel kwantitatief onderzoek'** in overweging genomen. Op basis van de aangeleverde informatie kunnen we aangeven dat het onderzoek naar alle waarschijnlijkheid niet onder de reikwijdte van de Wet Medisch Wetenschappelijk Onderzoek met mensen (WMO)¹ valt.

Na het lezen van de door u ingezonden documenten hebben we nog een paar opmerkingen en adviezen. We zullen deze kort weergeven:

- De teksten zijn heel toegankelijk. Dat is positief.
- Het onderzoek spreekt ons aan. Echter, het volgende roept enige (morele) vragen op. Een voorbeeld hiervan is dat er in het werk niet gesproken wordt over ethische onderzoeksvoorwaarden.
- De commissie heeft vragen bij de volgende items: de relevantie van gegevens van de deelnemers (geslacht, leeftijd, uren werkzaam, de noodzaak van de KNO geschiedenis, tinnitus, overige klachten.) Schuurt deze informatie niet met de privacy van de deelnemer?
- In hoeverre schendt het volgende de privacy van de deelnemers: de volgende partijen hebben toegang tot de tot de persoon herleidbare gegevens:

---

¹ De WMO is van toepassing indien:

- er sprake is van medisch wetenschappelijk onderzoek. 'Medisch-wetenschappelijk onderzoek is onderzoek dat als doel heeft het beantwoorden van een vraag op het gebied van ziekte en gezondheid (etiologie, pathogenese, verschijnselen/symptomen, diagnose, preventie, uitkomst of behandeling van ziekte), door het op systematische wijze vergaren en bestuderen van gegevens. Het onderzoek beoogt bij te dragen aan medische kennis die ook geldend is voor populaties buiten de directe onderzoekspopulatie.'
- personen aan handelingen worden onderworpen of hen gedragsregels worden opgelegd. Er wordt op enige wijze inbreuk gemaakt op de fysieke en/of psychische integriteit van de proefpersoon.

Fontys Commissie Ethiek van Onderzoek voor het domein Mens en Maatschappij

Projectleider (akkoord), maar vanwaar ook Specsavers-. Er wordt gesteld dat er geen belangenconflicten bestaan, maar hoe zit het dan met Specsavers? Met die partij is overeengekomen dat de data niet gebruikt mogen worden. Welk belang hebben zij met deelname?

- Uw Klankbordgroep bestaat uit: gepromoveerde academici, Y directeur Tig-akoestiek en directeur Teensma Industriële geluidbeheersing, X projectleider en zelfstandig ondernemer. Wat legitimeert hun betrokkenheid? In hoeverre is hier sprake van mogelijke belangenverstrengeling?
- Vanwaar de eerste vraag: "wat is de kwaliteit van het gehoor van vakleerkrachten bewegingsonderwijs"? Als 0-meting akkoord, anderszins niet akkoord omdat hiermee de validiteit, maar ook de betrouwbaarheid van het onderzoek in het geding zou kunnen komen. De derde vraag: "welke akoestische parameters geven het beste inzicht in de blootstelling aan geluid in de klas"? Hoe kan hier de neutraliteit van het onderzoek gewaarborgd worden nu blijkt dat het bedrijfsleven betrokken is bij het onderzoek.

Mocht u naar aanleiding van bovenstaande nog inhoudelijke vragen hebben, dan kunt u contact opnemen met fceo@fontys.nl of met ondergetekenden, leden FCEO.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

Met vriendelijke groeten,

Dr. Leon Derckx, Dr. Marianne Sommers en Martijn Hendriks, MSc,
Leden commissie FCEO

Bijlage 5: Formulier Overeenkomst van rechten

Overeenkomst overdracht rechten

OVEREENKOMST

houdende overdracht van rechten en de plicht tot
overdracht/retournering van data, software en andere middelen

Ondergetekenden:

1. de heer/mevrouw Lotte Petronella Elisabeth van Happen [volledige
namen als vermeld in paspoort], woonachtig te 6027NC Soerendijk
[postcode, woonplaats] aan de Coorstraat 32 [adres en huisnummer],
hierna aan te duiden als "**Student**"

en

2. Stichting Fontys h.o.d.n. Fontys Hogescholen, Rachelsmolen 1, 5612 MA Eindhoven, hierna
"**Fontys**"

CONSIDERANS

- A. Student studeert aan de Fontys Paramedische Hogeschool te Eindhoven en heeft in het kader van zijn/haar studie, al dan niet tezamen met derden en/of in opdracht van derden, (diverse) activiteiten verricht, of zal deze nog verrichten, in het kader van onderzoeken die onder supervisie staan van het lectoraat van Fontys Paramedische Hogeschool. Voornoemde activiteiten zullen hierna worden aangeduid als "**Lectoraat Studieactiviteiten**". Ten tijde van ondertekening van deze verklaring superviseert het lectoraat van Fontys Paramedische Hogeschool in ieder geval de onderzoeken die zijn opgesomd in bijlage 1, maar deze opsomming is niet uitputtend en kan in de toekomst veranderen.
- B. Het is voor Fontys Paramedische Hogeschool van essentieel belang dat (uitwerkingen van) de Lectoraat Studieactiviteiten ongehinderd en zonder enige beperking verder kunnen worden ontwikkeld en toegepast door Fontys Paramedische Hogeschool en/of voor onderwijs van andere studenten kunnen worden gebruikt. Fontys wil in ieder geval – maar niet uitsluitend – (uitwerkingen van) de Lectoraat Studieactiviteiten (i) kunnen delen met en/of over te dragen aan derden, (ii) op eigen naam kunnen publiceren, waarbij Student mogelijk als co-auteur kan worden vernoemd mits dit gezien de omstandigheden redelijk is, (iii) kunnen gebruiken als basis voor nieuwe onderzoeksprojecten.

- C. Als op (uitwerkingen van) Lectoraat Studietoelichtingen intellectuele eigendomsrechten (komen te) rusten en/of daaraan verwante aanspraken van Student, wensen partijen – het onder (B) genoemde in aanmerking nemend – dat Fontys Paramedische Hogeschool de enige rechthebbende ten aanzien van deze rechten en aanspraken is. Student wenst dan ook al zijn/haar huidige en toekomstige intellectuele eigendomsrechten alsook daaraan verwante aanspraken met betrekking tot (uitwerkingen van) de Lectoraat Studietoelichtingen aan Fontys over te dragen, onder de hierna te noemen voorwaarden;
- D. Student wenst voorts de verplichting op zich te nemen – wederom het onder (B) genoemde in aanmerking nemend – om alle door hem/haar in het kader van (uitwerkingen van) de Lectoraat Studietoelichtingen door hem/haar verzamelde data aan Fontys over te dragen en geen kopieën daarvan te bewaren, en eveneens alle in het kader van (uitwerkingen van) de Lectoraat Studietoelichtingen aan hem/haar door Fontys verstrekte eerder verzamelde data, software en/of andere middelen, zoals meet- en testapparatuur, aan Fontys te retourneren zonder kopieën daarvan te bewaren, dit alles onder de hierna te noemen voorwaarden.

KOMEN OVEREEN ALS VOLGT

1. *Overdracht intellectuele eigendomsrechten*
  - 1.1 Student draagt hierbij over aan Fontys Paramedische Hogeschool al zijn/haar huidige en toekomstige intellectuele eigendomsrechten en aanverwante aanspraken met betrekking tot (uitwerkingen van) de Lectoraat Studietoelichtingen, voor de volledige duur van die rechten.
  - 1.2 Onder intellectuele eigendomsrechten en/of daaraan verwante aanspraken wordt tenminste – maar niet uitsluitend – verstaan het auteursrecht, het databankenrecht, het octrooirecht, het merkenrecht, het handelsnamenrecht, het tekeningen- en modellenrecht, het kwekersrecht, bescherming van knowhow en bescherming tegen oneerlijke mededinging.
  - 1.3 De in 1.1 omschreven overdracht is onbeperkt. Zodoende omvat de overdracht alle aan de overgedragen rechten en aanspraken verbonden bevoegdheden, en geldt de overdracht voor alle landen ter wereld.
  - 1.4 Voor zover enige nationale wetgeving enige nadere medewerking van Student vereist voor de overdracht genoemd onder 1.1, zal Student deze medewerking op eerste verzoek van Fontys Paramedische Hogeschool onmiddellijk en zonder enig voorbehoud verlenen.
  - 1.5 Fontys aanvaardt de in 1.1 omschreven overdracht.

2. *Afstand van persoonlijkheidsrechten*

2.1 Voor zover toegestaan onder artikel 25 Auteurswet, en andere eventueel toepasselijke nationale wetgeving, doet Student afstand van zijn/haar persoonlijkheidsrechten, waaronder begrepen – maar niet uitsluitend – het recht op vermelding van de naam van Student en het recht zich te verzetten tegen wijzigen van (uitwerkingen van) de Lectoraat Studieactiviteiten. Indien en voor zover aan Student onder enige nationale wetgeving een beroep toekomt op persoonlijkheidsrechten ondanks het bovenstaande, zal Student zich niet op onredelijke gronden op deze persoonlijkheidsrechten beroepen.

2.2 In afwijking van hetgeen in 2.1 is bepaald kan Fontys Paramedische Hogeschool besluiten de naam van Student wel te vermelden als dit gezien de omvang van zijn/haar bijdrage en werkzaamheden redelijk is.

3. *Vergoeding*

Student gaat ermee akkoord dat hij/zij geen vergoeding voor de in deze verklaring omschreven rechtenoverdracht en -afstand van Fontys zal ontvangen.

4. *Garantie ten aanzien van intellectuele eigendomsrechten*

Student verklaart bevoegd te zijn tot de overdracht en afstand, en verklaart geen licentie(s) tot enigerlei wijze van gebruik van (uitwerkingen van) de Lectoraat Studieactiviteiten aan enige derde(n) te hebben verleend of in de toekomst te zullen verlenen. Student vrijwaart Fontys voor iedere aanspraak van derden in dit kader.

5. *Plicht tot overdracht/retournering van data, software en andere middelen*

5.1 Op het moment dat Student niet langer Lectoraat Studieactiviteiten verricht en/of niet langer student van Fontys is, verplicht Student zich tot overdracht aan Fontys van alle in het kader van (uitwerkingen van) de Lectoraat Studieactiviteiten door hem/haar verzamelde data, in de ruimste zin van het woord, daaronder begrepen – maar niet uitsluitend – onderzoeken en onderzoeksresultaten, tussentijdse notities, documenten, afbeeldingen, tekeningen, modellen, prototypes, specificaties, productiemethoden, procesbeschrijvingen en techniekbeschrijvingen.

5.2 Student garandeert op geen enkele wijze, in welke vorm dan ook, kopieën van de in 5.1 bedoelde data bewaard te hebben.

5.3 Student verplicht zich om aan Fontys te retourneren alle in het kader van de Lectoraat Studieactiviteiten aan hem/haar door Fontys verstrekte data, software en/of andere middelen, en garandeert op geen enkele wijze, in welke vorm dan ook, kopieën van de verstrekte software en/of andere middelen bewaard te hebben.

5.4 Student gaat ermee akkoord dat indien hij in strijd met de verplichtingen en garanties genoemd onder 5.1 tot en met 5.3 handelt en/of gehandeld blijkt te hebben, (a) hij/zij aansprakelijk is voor alle schade die Fontys hierdoor heeft geleden en/of nog zal lijden, en (b) dat dit als fraude kwalificeert en Fontys daaraan passende sancties mag verbinden. De door Fontys op te leggen sancties kunnen onder meer bestaan uit het niet toekennen van studiepunten, het tijdelijk uitsluiten van Ondergetekende van deelname aan examens, maar ook uit het definitief uitschrijven van Ondergetekende als student van Fontys.

6. Afstand

Student doet afstand van het recht op ontbinding van deze overeenkomst.

7. Overig

7.1 Voor zover deze overeenkomst afwijkt van het studentenstatuut geldt dat deze overeenkomst voor gaat.

7.2 Deze overeenkomst wordt beheerst door Nederlands recht. Alle uit deze verklaring voortvloeiende geschillen zullen worden voorgelegd aan de bevoegde rechter te Amsterdam.

Student:

Naam: Lotte van Nappen

(handtekening)

Datum: 3/10/2022

Plaats: Eindhoven

Stichting Fontys

h.o.d.n. Fontys Hogescholen

leerprocesbegeleider:

Naam: Leon van Dyk

(handtekening)

Datum: 3/10/2022

Plaats: Eindhoven

Bijlage 6: Transcript focusgroep 1 Maastricht Sport 23-12-2022 Maastricht

Transcript focusgroep Maastricht sport.
Plaatsgevonden op 23 november 2022, te Maastricht.

Legenda:

G= gespreksleider (Saskia Tuinder)

M1= deelnemer 1

M2 = deelnemer 2

M3 = deelnemer 3

M4 = deelnemer 4

M5 = deelnemer 5

S1 = secondant 1 (Jordy Ernest)

S2= secondant 2 (Gijs Gelderland)

S1: de datum van vandaag is 23 november 2022, wij zijn bij Maastricht sport in Maastricht

G: en dit is de opname van de focusgroep voor grip op geluid

G: zullen we beginnen.

G: er is een heel klein filmpje waar ik even een stukje van wil laten zien. Misschien kennen jullie het?

M1: is dat niet die we toen we dit ook een keer hebben besproken kregen doorgestuurd

M4: ja volgens mij wel

M2: we hebben toen heel veel doorgestuurd gekregen

G: ja dan denk je natuurlijk alle dingen werken behalve wanneer het moet.

introductie filmpje

G1: ik zet het even op stop, we kunnen wel het hele filmpje afkijken maar dat duurt misschien iets te lang. Ja en dat is eigenlijk ook gelijk een beetje de eerste vraag, van goh herkennen jullie je een beetje dat wat er in het filmpje naar voren komt.

M1,2,3,4,5: ja jazeke

M1: het is wel heel erg afhankelijk van de zalen

G: Ja?

M4: maar de is sowieso veel geluid tijdens een gymles en je hebt dan ook even dat moment dat kinderen wel even geluid mogen maken van in plaats van een klaslokaal

G: ja

M3: ja en we hebben ook allemaal oordoppen laten aanmeten sinds 2 jaar volgens mij

M2: ja zoiets

M5: ja

G: ja ja en jullie hebben allemaal oordoppen laten aanmeten

M3 M4: ja ja

M5: en altijd in

M5: ja

G: ja altijd in?

M3: ja

M3: ik heb ze ergens neergelegd maar ik weet niet waar

M4: ja dan mis je ze wel

G: ik ga straks iets verder op die oordoppen in maar we gaan even onderwerp voor onderwerp af. Maar heb je ook een idee hoeveel geluid er op je af komt ongeveer?

M1: nou ik heb ook nog vaak muziek aanstaan

G: aha

M2: niet alleen veel geluid maar ook veel prikkels

M1: heel veel prikkels denk ik echt heel veel

G: dus veel geluid en veel prikkels. En heb je ook een idee hoe zich dat verhoudt met de arbo normen, wat denk je daarover

M5: ja dat kan die nooit halen, we hebben toen een meting gehad kan nooit overeenkomen want anders hadden we nooit oordoppen gehad

M4: ja het zit eroverheen bedoel je

M5: Ja

M1: ik denk wel flink te hoog

M3: ja ik zat het dubbele toen van die meneer wat toen bij mij is komen meten dat was minimaal het dubbele van wat was toegestaan

M4: ja ja

G: wanneer hebben jullie eigenlijk die geluidsmetingen laten doen

M5: ik denk dat dat ongeveer zo'n 2 jaar geleden is of misschien zelfs 3 jaar geleden.

M2: ik denk 3 ik heb toen nog niet meegedaan

M5: 2019 dan 2019 toen was M2 stagair

G: en wat was daarvoor de aanleiding

M5: klachten vanuit het personeel
 G: oooh ja ja, maar jullie zijn in dienst bij de gemeente begrijp ik dat goed
 M1,2,3,4,5: ja
 G: en er waren mensen die geklaagd hadden?
 M5: ja ja een vakleerkracht had geklaagd 1 vakleerkracht heeft geklaagd
 G: oh eentje
 M5: toen hebben we de rondvraag gesteld, maar toen waren we nog lang niet met zoveel collega's als nu toen waren we met 4 of 5 collega's
 G: ja
 M5: hoe ervaren jullie dat oke ook wal oke laten we dat eens even gaan meten dan
 G: oooh
 M5: ik was toen gerevalideerd van een hersenschudding en ik werd draaiërig van het geluid en dat viel toen al op en een andere collega zei dat als ik 5 dagen per week in de zaal sta heb ik altijd hoofdpijn.
 G: ja ja
 M5: en toen begon het
 G: ja ja en is dat voor jullie herkenbaar?
 M3: ja ik heb 3 jaar zonder oordopjes gewerkt bij een andere werkgever en toen ik hier kwam werd er meteen aangemeten en dan merk je wel het verschil maar het is ook wel heel afhankelijk van in welke gymzaal je staat of je het echt goed meekrijgt of dat het toch wordt weerhouden door bepaalde middelen in de gymzaal
 M2: in de sporthal heb ik nooit oordoppen in
 M1: ik heb daar in mijn zaal ook minder last van en hoog plafond
 M2: en uiteindelijk zitten we in een megazaal ook nog maar met max 2 klassen dat scheelt ook
 G: was de gemeente ook wel echt ontvankelijk voor de klachten die jullie hadden?
 M5: jawel we hebben de meting gehad zeker binnen een aantal maanden en zelfs nog voor de start van het nieuwe schooljaar werd het meteen bij iedereen aangemeten en nu ook consequent als ze niet goed meer zitten kun je ze opnieuw laten aanmeten.
 G: ja ja en dat zijn persoonlijk aangemeten oordoppen
 M1: ja we hebben allemaal een eigen set het is niet dat we ze met elkaar afwisselen
 M3: nee het is niet zo dat er een paar in de gymzaal ophangen voor iedereen
 G: nee nee, hey ik ga even verder naar de volgende sheet, hier hebben we onderwerpen steeds genoemd en dat gaat over klachten, en we dachten misschien is het een leuk idee als jullie gewoon zelf op een briefje allemaal wat klachten opschrijven. Als er nog te weinig blaadjes zijn zeggen jullie het maar. 1 klacht per blaadje. Die jullie daarna even voor jullie mogen plakken op de tafel in het midden hier.

Klachten zijn op sticky notes gezet en voor de deelnemers op de tafel geplakt

G: oke ik ga ze even rubriceren, "pijn aan de eigen stem" ik weet niet van wie die is. Is dit voor iemand herkenbaar?
 M3: ja ja
 G: had jij een briefje rondom stem M3
 M3: nee maar toen ik hem zag dacht ik ohja
 G: ja ja en voor jou M2
 M2: jaa op vrijdag dan lijkt het soms wel of ik de hele week gezopen heb
 M5: en je drinkt niet eens
 G: haha alsof je een heel druk leven hebt meegemaakt, M4 en voor jou?
 M4: ja hetzelfde inderdaad maar je moet je daar wel aan aanpassen dat ja niet juist over dat geluid heen wil gaan
 G: en M5?
 M5: ik heb dat niet
 G: oh je hebt dat niet
 M5: dat komt ik begin meestal pas, voorheen deed ik dat wel, maar het laatste jaar begin ik pas met praten als het stil is. Dus ik geef wel een signaal
 G: ja precies een tactische werkvorm, ik doe het ook wel eens maar soms sta ik heel lang te wachten totdat het stil is
 M5: ja ohnee er zit wel een grens op hoor
 G: maar of je nou met 6-jarige werkt of met 26-jarige is wel een verschil natuurlijk. Vermoeid gevoel ook wel een hele...
 M5: ja ik had vermoeidheid opgeschreven
 G: jij had vermoeidheid opgeschreven ja dat past hier gewoon heel goed bij bij vermoeid gevoel. En weet je we gaan die gehoormeting doen maar sommige dingen kun je niet keihard meten dus dat is goed dat dat hier eruit komt. Had jij dit ook M3?
 M3: nee nee hij lag er niet bij maar als je straks om 8 uur bij mij thuis komt kijken en ik ben nog wakker dan... nee dat is een beetje flauwekul
 M4: nou soms heb ik het wel zwaar
 G: M2 had jij dat wel
 M2: nee niet zo mega vermoeid komt meer door het verheven van je energie en enthousiasme
 G: en voor jou M1?

M1: ja soms vermoeid dat ik denk van pff, het verwerken van al het geluid dat kost me wel moeite ja. Niet zo zeer in de zin dat ik daar lichamelijk of fysiek moe van wordt maar wel meer mentaal

M5: ja mentaal ja

G: ja mentaal moe. Dat is goed want ik zie hier ook al een paar mensen die hoofdpijn hebben, het is voor iedereen zie ik, en dat houdt ook wel te maken met mentale vermoeidheid en dergelijk. Ja of interpreteer ik nu te veel. Voorhoofd staat er ook nog maar dat zit er tegenaan? En dan zie ik hier nog oorsuis/piep

M3: ja dat heb ik wel eens ervaren en gelukkig gaat het nog weg maar ik ken collega's die zeggen ik heb het heel de dag dus voor mij mag dat nooit gebeuren

G: ja dus ook 's avonds als je in bed ligt of smorgens, ik zie hier nog wat dingen, nog een piep. Sneller geïrriteerd, en hier prikkel gevoeliger ik denk dat die heel erg bij elkaar horen. Is dat ook herkenbaar voor iemand? Geïrriteerd of prikkelgevoelig

M3: geïrriteerd is het misschien niet helemaal inderdaad maar je reageert toch af en toe wat anders dan je wilt

M5: der komt ook veel op je af he

G: M2 heeft hier ook heel mooi frustratie opgeschreven wat bedoel jij met frustratie

M2: ja als je dan daar staat en dan is er al de hele dag veel geluid en dan denk ik soms wel bij die laatste groep van poah hou alsjeblieft heel even je mond en ja dan word het heel snel frustratie

M4: en dan is het soms pauze en dan denk je eventjes geen geluid

M2: en dan begint iedereen te kletsen en dan denk ik al helemaal ohneee

M1: ja dat vind ik dan nog wel een goeie want wat ik dan vaak ervaar is als ik 3 in de ochtend in de gymzaal heb gestaan en het is dan pauze een half uur dan ga ik niet altijd bij mijn collega's zitten want daar is het ook kwebbelen en kletsen is en ik moet af en toe even gewoon niks, even voor mezelf gewoon. Ja echt en dan ben ik er ook weer zo overheen maar ik ga er niet altijd het geluid opzoeken.

M4: het ligt ook echt aan de dag

M1: en ja dat stukje frustratie heb ik niet zo snel maar ik heb meer van laat maar gaan, ik ga me niet meer moe maken om dat stukje frustratie. Wat het in eerste reactie misschien wel oproept maar ik maak me daar niet meer moe over.

G: en dan als laatste heb ik hier nog duizeligheid

M5: ja daar heb ik wel last van en dat is nadat ik een hersenschudding kreeg maar dat was wel voor de oordoppen. Maar ik heb daar nog steeds last van, ik kan niet vervangen in de zaal van M3 of waar M2 nu werkt zonder oordoppen of als ik nu 2 uur zou moeten observeren op hun lesgeven dan moet ik oordoppen in want ik word daar of misselijk of draaierig van het lawaai.

G: nou ja daar je cochlea daar zit ook je evenwichtsorgaan.

M5: ja balans in combinatie met hard geluid dat lukt me sowieso niet meer en dat heb ik ook op het werk zo met kinderen als ik iets voor doe dan heb ik ook oordoppen in of als ik over de kop moet gaan heb ik ook oordoppen in want anders ga ik scheef maar ik kon best wel redelijk turnen.

G: oke oke dus dan heb je wel een flinke klap gemaakt

M5: Ja ja een flinke klap ja dat klopt. Maar ik merk nu wel dat audio daar en voorname geluid en dan nog verschillende geluiden door elkaar dat is niet zo goed te doen, maar gelukkig geef ik niet zo veel les

G: ik maak hier even een foto van, dit is alleen van de briefjes he. Hebben jullie ook de indruk dat dit effect heeft op de kinderen? Of dat je nou in een drukke of rustige zaal zit?

M1,2,3: ja zeker

M4: kinderen hebben dat ook wel eens van het geluid, en als ze echt gaan schreeuwen en ja van mij mogen ze dat niet en dan zet ik ze gewoon terug waar ze zijn begonnen en dan gaan we het gewoon opnieuw doen want je merkt gewoon ik heb er niet alleen last van maar andere kinderen ook

M1: ja dan moet ze terugfluiten, vooral met tikkertje

M4: ja inderdaad je kan best wel schrikken maar je hoeft niet expres te schreeuwen ofso

M3: maar dat is eigenlijk iets wat ik vind dat je niet hoort te doen in een gymles ik bedoel plezier en daar hoort het geluid af en toe bij als je bijvoorbeeld een tik spelletje speelt met een vos of een leeuw en een leeuw komt los ja dan roep je die reactie bij die kids en als je dan iets moet zeggen en de gymles stop moet zetten, of dat er bij mij zelfs huilend kinderen naar me toe komen in de les van het geluid is te hard, ik heb zelfs kinderen in de gymles die zelf de oordopjes hebben aangemeten. Ik heb zeker 10 leerlingen die hebben de oordopjes

M1: bij mij is het zo dat tijdens de gymles merk ik heb ik nog nooit een kind gezien die zijn handen op zijn oren deed maar bijvoorbeeld ze moeten nog wel eens wachten op mij omdat ik nog me spullen moet pakken om dan met want we hebben de gymzaal niet aan de school en we moeten even lopen soms en dan breng ik de kinderen terug. Maar als ze dan heel even moeten wachten in de gang, ja dan beginnen ze wat want dan moeten ze een minuutje of 2 wachten en de beginnen ze daar te gillen dan zie je er wel echt 4-5 of der komt wel eens iemand huilend naar me toe van het geluid is te hard maar tijdens de gymles merk ik dat nooit. Heb ik nog nooit iemand gehad zelfs met kinderen die best wel een redelijk autisme hebben of kinderen die niet goed tegen prikkels kunnen daar heb ik nog nooit gehad van dit is te veel of dit is te heftig

M2: bij mij lopen ze de berging in om het hoekje, sommige, echt autisten die heel veel moeite met de prikkel hebben die lopen echt om het hoekje de berging in en die gaan daar echt tegen de muur staan en dan nog niet eens perseer als het te hard is maar ook als het veel door elkaar is. Zoals bijvoorbeeld zo'n pietengym en kinderen die praten en sinterklaasmuziek en ik die nog bezig ben dat is voor hun gewoon te veel. Maar dat ligt vooral denk ik aan de prikkel verwerking en niet zo zeer aan de hardheid van het geluid.

G: merk je verschil in het soort zaal waar je lesgeeft.

M2: ja zeker

M5: ja enorm we hebben denk ik op de gemeente iets meer dan ongeveer 24 zalen heeft en sommige zalen komen nog particulier erbij, daar zit een enorm verschil in. Sporthallen is aanzienlijk beter, sportzalen aanzienlijk beter dan gymzalen en dan zit ook nog het grootste verschil tussen sporthal of kleedkamer. Daar is niks aan akoestiek dat is gewoon een kleedkamer en dat is drama dat is echt niet best.

G: ooh als die kinderen die worden dan helemaal

M5 ja het geluid in kleedkamers is aanzienlijk sterker dan in de hal

M1: als die kinderen zich bij mij zijn aan het omkleeden kan ik daar niet zonder oordopjes staan dat is echt niet te doen

G: en jullie staan daar als vakleerkrachten dan ook bij om te kijken of?

M1 ja dat is afhankelijk van de situatie maar vaak wel ja

G: maar ook voor die kinderen die komen dan al onrustig de les binnen natuurlijk

M5: ja en vaker dan houd ik de deuren van de kleedkamer open dat klinkt misschien heel stom maar voor het geluid of deuren naar de douches of naar de wc

G: ja oké oké, mooi ofja niet mooi dat is een ander woord maar dit is wel... verzamel ik even alle briefjes en dan gaan we deze oefening nog een keer doen straks maar dan een beetje anders. Juist kijk, de gehoor beschermingsmiddelen. Jullie hebben het al gezegd we hebben allemaal oordoppen aangemeten gekregen, hoe ervaren jullie dat, hoe is dat voor jullie?

M3: ja in eerste instantie wel heel fijn maar op een gegeven moment kreeg ik wel last van me oren. Door het in en uit merkte ik vooral tijdens de me uitleg want dan zag ik nog wel een mond bewegen ergens en dan wist ik dat iemand door me heen aan het praten was dus dan ging je ze uitdoen maar toen ik ze had werkte ik niet meer zonder.

G: doe je ze nog steeds in en uit?

M1: nee ik krijg nou last als ik ze gewoon in heb vandaar dat ik net zei van ik heb ze ergens neergelegd omdat ik ze niet meer fijn vond zitten en toen heb ik ze ergens weggelegd en ik denk dat ze ergens vanaf gevallen zijn op het moment. Maar ik denk dat ik nieuwe moet aanmeten want ik heb ze nu denk ik 3 of 4 jaar.

M5: wat dan?

M1 ja ik weet het niet het irriteert me gewoon echt

M3 ja ik kan ze ook geen hele dag in

G: raakt je huid dan geïrriteerd of?

M4 ja en aan je oorschelp

M3 ja gewoon hetzelfde als dat je je muziek oordopjes wel eens te lang inhebt dan krijg je ook wel eens zo'n drukkend gevoel ja dat gevoel creëer je

G: en dat zou dan kunnen komen door?

M1 ik heb geen idee ik heb dat de eerste jaren niet gehad met de oordopjes dus ik denk dat ze gewoon aan vervanging toe waren.

G: hoe is dat voor de andere

M1: ja hetzelfde inderdaad als M3 ja ik heb ze ook altijd in ik ben heel blij dat ik ze heb maar soms inderdaad even eruit dat is wel even fijn ja en ook al merk ik soms wel dat vooral de rechter kant ook wat gevoeliger is de huid zeg maar

M5: en het werkt als je goed hoort ik ben zelf bijna doof aan 1 kant dan kun je niet meer in gesprek met een andere leerling dan moet ik hem uitdoen om het gesprek aan te gaan. En ook al is de afstand aanzienlijk kort al is het 30cm dit is voor mij zelfs te ver uit elkaar dus ik moet echt naar een kindje toe gaan of ik moet hem uitdoen maar als ik hem uitdoe dan hebben we de ellende weer opnieuw, maar soms helpt het wel maar ik heb het idee dat het wel de scherpe randjes van het geluid af haalt waardoor je soms wel wat beter in gesprek kunt gaan met kinderen tenminste ik hoor niet goed maar dat helpt wel.

M2,3,4: ja ja

M5: dat haalt een beetje dat scherpe randje dat schelle geluid dat maakt het wel wat doffer dat is wel fijn

G: en M2?

M2: ja ik heb ze bij een school niet in in de sporthal en ja eigenlijk ook nooit last dus dat scheelt misschien ook wel. En bij die andere school had ik ze eerst wel altijd in maar we hebben daar nu kussens aan de muur ofja ik noem ze kussens en ja sindsdien gaat het eigenlijk ook zonder oortjes best oké dus. Soms heb ik wel van die lessen waarvan je denkt oh Jezus grootte chaos ja daar gaan ze in maar gewoon 3 vakken dat is eigenlijk wel goed te doen.

G: dus je zegt op het moment dat die akoestiek van die zaal is aangepast dan hoeven die doppen misschien niet meer wat jou betreft?

M2: het ging in elk geval een stuk beter ik heb niet de akoestiek over de hele gymzaal maar wel over een paar stukken en je merkte wel meteen verschil dat was wel heel fijn

G: ja ja en M4 bij jou?

M4: ja ik merk wel hetzelfde ook altijd de oordoppen in. Ik heb toen wel op moeten wachten met het aanmeten en in de gymzaal waar ik gymles geef daar is echt 0 van akoestiek op de muren ofso dus ik heb ze gewoon echt nodig anders heb ik gewoon echt wel last van me oren en dat merk ik ook wel inderdaad tijdens een vakantie of na het weekend als je ze dan indoeft van ja ik voel ze wel echt in me oren zitten maar ik zou niet meer zonder willen en soms doe ik ze wel uit tussen door, zeker met uitleg geven of als je iets voordoet waarbij je denkt van ze vallen soms ook gewoon uit als je iets snel doet heb ik het idee maar het liefst houd ik ze gewoon wel in.

G: en zijn die oordoppen dan niet dynamisch regelbaar dat je ze eventjes gewoon ik weet het ook niet?

M5: er zit een filter in, dat zou wel fijn zijn als dat kon ja

G: ja ja oke, en dan ja het tweede, dus het eerste als je mensen wil beschermen kun je ze oordoppen geven maar je zou ook de omgeving kunnen aanpassen. M2 heeft daar al iets over verteld dat dat voor jou eigenlijk wel gewerkt heeft he.

M2: ja

G: Hebben andere daar ook ervaring mee

M5: ik kom in heel veel zalen, dus dat scheelt. Het hangt er echt vanaf. Bijvoorbeeld bij M2 daar was het heel slecht dus daar snap ik het wel. Maar we hebben ook sportzalen die aangepast zijn en daar merk je heel weinig verschil. Sorry en dan gaat het alleen om kussens?

G: ja ja

M5: eigenlijk heel weinig. Zodra het een combinatie is van kussens en je hebt zo'n soort dingen die in de lucht hangen net zoals bij de klimhal in fontys weten jullie nog die gekke witte dingen die in de klimhal hingen

M1,2,3,4: ja ja

M5: dat pakt echt geluid heel goed weg. Waarvan ik zei dat zijn lampen maar dat zijn geen lampen, fontys sporthogeschool heeft die in de klimhal hangen daarom is het ook zo stil. Dat helpt maar dat kunnen we niet overal uitrollen want als je er een bal tegenaan schopt heb je een probleem en dat gebeurt nogal vaak.

G: ja ja

M5: en soms heb je kussens aan de muur boven dat is ook beter maar alleen gewoon kussens en vooral als het niet helemaal rond kan, zoals bijvoorbeeld bij ons op ODA sport daar zit nog steeds glas en dat soort dingen dan is het ook gelijk minder. Daarom hebben we de optie verkend om alle zalen volledig te voorzien met kussens maar de opbrengst daarvan is zeer gering. Er is wel opbrengst maar gering omdat het ontwerp van de zaal het niet altijd toelaat om voldoende neer te zetten.

M2: een berging bijvoorbeeld

M5: ja een berging zit erin en je hebt 2 wandrekken die ervoor staan, sommige zalen hebben nog een nooduitgang sommige hebben nog glas.

G: sommige zalen hebben ook een tussenwand soms een gordijn soms een tussenwand.

M5: het gaat over 4 zalen, ik ervaar dit als prettig.

G: als die want akoestisch is.

M5: ik weet niet wat het verschil is.

G: ik hoor van sommige dat het een gordijn is.

M5: nee dit is echt zo'n dik grijs zeil.

M5: vloeren en muren zouden ook aangepast kunnen worden.

G: inderdaad vloeren kun je ook dingen meedoen.

M4: ik merk dat heel goed, omdat er een bij mij een houten vloer licht en daar onder een blauwe vloeren, maar ja overal waar je stappen zet hoor je dat heel hard.

M5: wel goeie demping.

M4: hoeft je geen matje neer te leggen.

M1: als ik uitleggeef, dan doet doen sommige dit en dan hoor je je eigen stem niet meer. Als iemand zijn voeten neerzet en gaat van voor naar achter en dan moet ik zeggen zet je voeten even op de grond. Soms laat ik ze even 5 sec trappelen en dan is het gekkenhuis.

M5: en stuiten met de bal.

G: ja dat vraag ik me af wat is het dat het lawaai veroorzaakt.

M5: basketballen, is overal een ding.

M1, M2, M3, M4: ja.

M1: maar heb je nooit tijdens de uitleg dan gehad dat je op een gegeven moment, dan met de les bezig was. Ik merkte het pas toen ik mijn eerste stagiaire had. Toen ik boos werd op mijn leerlingen je heb niet opgelet tijdens de uitleg terwijl ik zelf op dezelfde afstand ging zitten als ik bijvoorbeeld vak 3 uit aan het leggen was en ik vak 1 zijn ze aan het basketballen. Die kinderen verstaan mij gewoon niet op die afstand.

G: ja, dus het zijn vooral de stuitende ballen, kinderen lopen, en het gillen en schreeuwen.

M1: het schreeuwen is voor mij nog het meest.

M2, M3, M4, M5: ja.

G: nu hebben we weer een geeltjes oefening, ik heb ook andere kleuren blaadjes want ik denk dat er niet genoeg blaadjes zijn.

M3: jawel.

M4: jawel.

G: oké nou ja. Droom maar eventjes voor je ideale sportzaal, werksituatie. (Geeltjesoefening)

G: je mag van alles bedenken.

M2: misschien van die grote oordoppen, weet je wel.

M5: als ik mocht kiezen tussen oordoppen of een koptelefoon, zou ik liever kiezen voor een koptelefoon gaan.

M2: ja, dat wil ik ook.

M5: vooral voor het comfort.

M2: dan zie je er wel nog minder beschikbaar uit dan met die oordoppen in. Als ik oordoppen in heb dan hebben die kinderen echt zoiets van, wat oké eerst even wachten tot ze die uitdoet. Want ik heb ze niet altijd in. Als ik ze in heb kijken kinderen echt zo van wil je mij niet horen of?

M4: het enige is dat kinderen van groep 8 dan achter je gaan staan en dan gaan ze kijken of je het hoort. En dan draai ik om en dan zeg ik ze ik hoor je gewoon hoor.

M1: ik heb wel eens een stagiair gehad die vroeg welke muziek ik daar eigenlijk op speelde.

M2: sommige stagairs hebben de uitleg nodig van, waarom ik deze dingen in heb. Want hun doen dan hun airpods in, dan ik denk van dit is niet helemaal de bedoeling.

M5: daarom denk ik ook dat als je een apparaat hebt dat een stille ruis kan regelen in zo'n zaal. Net als zo'n koptelefoon. Dat je altijd een bepaalde ruistoon hebt die niet storend is en wat geluid zou dempen. Meteen doen! En bij instructies zet je hem uit.

M1: ja, dat heb ik hier ook opgeschreven. Oordopjes volledig geluiddicht eigenlijk dat je niks meer hoort.

M5: nee dat je niks meer in hoeft. Een apparaat wat gewoon sonisch dempt. Een koptelefoon kan het, dan kan een speaker het misschien ook.

G: is er niet een bepaalde regelmaat in het geluid voor nodig om dat te realiseren.

M5: dat weet ik niet. Maar met een koptelefoon ervaar ik dat als heel prettig.

G: ja ik ook.

M3: ik heb een tijdje zelfs met mijn airpods gewerkt.

G: ja goed, lekker out of the box gedacht.

G: oordopjes die volledig geluidsicht zijn (post it)

M5: lekker man.

M2: maar dan moet je ze toch steeds uit en in doen.

M1: dat is dan logisch dat je dat in en uit doet. De ideale situatie voor mij is geen oordopjes in doen. Maar als je toch oordopjes in moet zou ik het wel fijn vinden met een bepaalde klikstand. Dat het helemaal geluidsicht is. Dat je ergens op kan duwen in je oortjes dat het harder of zachter wordt.

G: zet er nog maar even bij: regelbaar.

G: als die volledig geluidsicht is, dan doet dat ook wat met de communicatie met jou kinderen.

M1: maar als je ziet dat iemand gaat praten kun je hem afdoen.

G: andere vloer. (post it)

M4: Ja ik wil graag geen vloer die dubbel is en die geen extra geluid geeft.

G: demping in het plafond. (post it)

M5: ja.

M4: die had ik ook ja.

G: waarom niet inderdaad.

G: geen oordopjes meer (post it) in de ideale wereld is dat niet nodig.

G: ruimte zodat geluide kan verdelen. (post it)

M2: ik heb een grote gymzaal en een kleine gymzaal en dat is echt een heel groot verschil. In de kleine zaal met 30 kinderen is heel heftig. Maar wanneer je in een grote sporthal met 30 kinderen bent zal het geluid wel een stuk minder zijn denk ik. Dan zitten ze niet zo op elkaar te schreeuwen.

G: maar is het dan soms niet dat er in zo'n sporthal misschien wel 3 groepen tegelijk aanwezig zijn.

M5: kan maar meestal zit er dan een scheidingswand tussen. Maar dan kun je niet basketballen en instructie geven.

G: gebruik projectie vriendelijke isolatie en slijtvast. (post it)

M5: we hebben nu dus kussens in de muren die top zijn als je ze laat bedrukken dan kun je er ook wat mee. Bewegend leren bijvoorbeeld. Daarvoor moeten de kussens wel wit zijn anders kun je niet projecteren.

G: en daar kun je spelvormen op projecteren?

M5: en je kan het rustiger laten ogen voor bepaalde doelgroepen.

G: er komen hele nieuwe dingen in gesprek met jullie naar voren.

G: ik zag ook wat dingen over kinderen die autisme spectrum storing hebben, komt dat vaker voor? (post it)

M1: ze willen zoveel mogelijk mensen op speciaal onderwijs hebben en zo min mogelijk kinderen in het reguliere onderwijs. Maar dan heb je kinderen met zwaar autisme erin zitten, maar ook met zware ADHD.

M2: en ik heb nu kinderen met down dat is ook weer een ander level prikkelverwerking dan autisme en ADHD.

M5: die verwerken pas als de les klaar is.

M5: ik heb trouwens thuis een koptelefoon voor de jacht. Die is elektronisch en die dempt pas op het moment dat de frequentie te hoog is en die kun je instellen.

M2: dat is handig.

M1: als je daar nou soort earbuds van had.

M5: dat is goedkoper dan een Bose koptelefoon met noise canceling

G: hoe duur zijn dat soort doppen dan ongeveer?

M5: 129 euro en werkt op AA batterijen. Dat valt reuze mee, maar het instellen is wel echt lastig want die moet je op de computer aansluiten.

G: dat moet door een audicien gebeuren misschien of?

M5: Nee, je moet zelf de frequentie invoeren. Dus het was trail en error van hoor ik het nog nee toch niet.

M5: je loopt dus in de jacht met oordoppen op en vaak heb je mensen die schieten hebben altijd oordoppen in en mensen die drijven en die weten niet altijd wanneer een schot komt. Je kan je er niet op voorbereiden dan. Als je dat te lang doet dat wordt je doof. Dat heb ik dus als kinds af aangedaan. Je hebt gewoon de koptelefoon op en opeens valt het geluid weg. Dan weet je dat er geschoten is. Dat gaat heel snel en schakelt dat af. Eigenlijk voor je het hoort zit het dicht en daarna gaat het weer los. Maar ik vraag me wel af of die dan niet continu zou dempen.

G: ja inderdaad.

M1: dan krijg je flinke hoofdpijn denk ik.

M3: M4: ja.

G: interessant.

M5: ze hebben dit ook gewoon voor honden en voor paarden dus ik vraag me af waarom wij dit niet hebben.

G: ja.

G: een van de dingen die wij hoorde van de KVLO is dat het soms voor vakleerkrachten heel lastig is om erkenning te krijgen van hun probleem. In jullie geval hoor ik dat er een vakleerkracht geklaagd heeft en die is gehoord. En daar is wat aan gedaan. Maar soms bij kleinere gemeentes of soms zit er een schoolbestuur tussen is die weg wat langer. Wat voor soort info zou er moeten zijn? Voor vakleerkrachten tijdens de opleiding of voor ambtenaren van gemeente of het schoolbestuur? Welke info zou er beschikbaar gesteld moeten worden? (vraag)

M3: eerder weten van hoe hard mag het geluid zijn in een gymzaal en onder welke omstandigheden mag ik werk. Want ik denk als je dat weet. Ik wil even voor mezelf spreken. Ik weet dat ik het eerste jaar daar gewerkt heb en als ik zeg ik werk hier niet meer want dit klopt niet en er was iemand komen meten dan hadden ze me gelijk gegeven.

G: ja.

M3 dus als je dat als weet dat je op je strepen kan staan en kan zeggen: luister, dit gaat niet werken op deze manier. Dan zeg je niet ineens ik sta niet meer voor de gymzaal maar dan verwacht je wel dat er na de volgende vakantie wat aan gedaan is. Dan krijg je in ieder geval al veel meer erkenning. En dan kan je zeggen van: hee, ik weet hoe het zit ik hoef hier niet te werken. Zo ben ik binnen een jaar doof. Als je die voorlichting van uit je opleiding of werkgever al weet dan kan je heel wat doen.

M1: gewoon in de opleiding moet er iets zijn over die randvoorwaarden.

M3: en zelfs al voor stagairs al heb je festival oordopjes, neem ze mee om je eigen gehoor te beschermen.

M5: ik denk dat het van uit de werkgever duidelijk moet zijn. Alle materialen worden gekeurd ook de radiatoren worden gekeurd. Eigenlijk moet bij de halfjaarlijkse keuring een akoestiek keuring worden gedaan. Of elke 2 jaar een akoestiek keuring tijdens gebruik. En dan is de gebruiker verantwoordelijk om zijn personeel te voorzien van goede geluidsbescherming.

M4: of van uit de KVLO. Zo van de gymzaal moet voldoen aan deze en deze eisen. Dan hoeft de werkgever er niet meer zelf mee bezig te zijn.

M5: maar dan vind ik als de gemeente een zaal bouwt met de intentie voor een basketbalclub produceert die een ander geluid dan als het een gymzaal wordt.

M4: maar uiteindelijk is dat toch ook te veel geluid voor die basketballers zelf.

M5: maar die zijn maar een uur in die zaal en wij fulltime.

M4: maar dan nog als je iedere zaterdag daar dan wel van gebruik maakt zou dat wel een ding kunnen zijn.

M5: bijvoorbeeld bij een frequentie van als je zo lang in de zaal bent, dan moet deze en deze bescherming worden geadviseerd.

M1: Ik heb er inderdaad niet lang gewerkt zonder oordopjes maar ik ben ook rond die tijd een keer naar de audicien geweest om eens te laten meten. Maar het had niet veel langer moeten duren anders had ik ze zelf aangeschaft en dan had ik ze wel gedeclareerd. Je kan wel blijven wachten op alles maar dat is een beetje hoe je erin staat natuurlijk. Mensen moeten wel van het belang geïnformeerd worden.

M5: we hebben met les geven ook van die Hema oordoppen voor als je gaat vliegen in. Een college had eigen oordoppen in toen.

M4: eigenlijk zou het onderdeel moeten zijn van de opleiding. Weet dat het zo is.

M2: en een stukje voorlichting voor de werkgever. Als jij wil dat je werknemers blijven werken dat je dit soort schade in de gaten houdt. Anders is het bijvoorbeeld deelnemer 3 die daar 2 jaar werkt en na 3 jaar denkt die hallo mijn oren kunnen het niet meer aan ik zoek wel een andere baan.

M4: of andere klachten die door dat geluid komen wat we ook net hebben opgeschreven.

M5: dat is met de lucht zuivering ook he.

M2, M4: Ja.

M5: iemand die bij ons werkt is nu amper ziek. En in een jaar was de elke maand wel eens ziek thuisgebleven. Toen hebben ze de ventilatie is goed onder de loop genomen. Want het is particulier. Het was niet normaal wat daaruit kwam.

G: gezonde werkomgeving gaat ook over lucht kwaliteit en over licht misschien ook.

M1: dat vind ik dan ook he M5 werkt in een zaal die niet van de gemeente is Maar hij werkt wel voor de gemeente. Dat is eigenlijk belachelijk. Dan zegt de gemeente van ja dit is niet onze zaal. Maar hij moet er wel elke dag werken van uit de gemeente. Zo werkt het toch ook niet. Die moeten dan toch ook een goeie werkplek voorzien. Want ze willen hem ook nog 40 jaar houden als het goed is.

M3: ik sta 5/6 uur per dag in die gymzaal en ik kan niet eens een raam openzetten met dit weer. Ik heb geen enkele ventilatie. Als je in de winter door die zaal loopt kan je schaatsen door het stof.

M2: bij ons is het juist te koud bij ons gaan 3 ramen niet meer dicht.

G: dus het stukje Arbo zou best nog wel is in de opleiding terug moeten komen.

M1: als vak zou dat echt heel belangrijk zijn.

M2, M3, M4: ja.

M5: op het moment dat je je stage zou starten bijvoorbeeld, dat je dan kan zeggen ik moet hier volgende week beginnen ik heb het idee dat het hier en hier niet aan voldoet. Dat je het gewoon weet het moet kloppen.

G: dat je weet dat je voor jezelf op mag komen.

M5: dat je inderdaad in je recht staat. Niet dat je denkt van ik ga het nu niet opperen

M2: het is ook hetzelfde als jij denkt ik ga ergens werken. Hee ik heb maar 3 kleine matjes en voor de veiligheid van de kinderen kan dit niet. Is toch hetzelfde dat je voor je eigen veiligheid dingen kunt aangeven.

M5: dat de vloer te glad is.

M2: of dat er gaten in zitten en de vloer schuin staat.

M5: dat zijn geen gemeentelijke zalen even voor de duidelijkheid.

M3: maar daar werken we wel in.

M4: dat hebben wij alle 3 al.

G: aan de ene kant zeggen jullie dus, ik wil in opleiding meer daar over leren en ook even samenvattend, werkgevers zouden ook meer bewust gemaakt moeten worden. En wat je zegt sportzalen zouden ook wat beter periodiek gekeurd moeten worden.

M5: nu gaan we investeren in de verbouwen en nieuwbouw van zalen. Dan vind ik dat degene die die opdracht uitvoert. Houdt er rekening mee dat als je op deze manier bouwt dat de akoestiek onvoldoende kan zijn. Dat betekent als je daarvoor kiest. Dat bij een bezoek of frequentie van zo en zoveel die en die klachten kunnen ontstaan. Dat je een disclaimer hebt bij de inrichting van de zaal. Dan vraag je veel maar nu zijn we aan het repareren.

G: in het bouwbesluit is nu wel opgenomen aan welke akoestiek normen nieuwe sporthallen aan moeten voldoen.

M5: voor welke activiteit? Is dat bewegingsonderwijs, sportverhuur, recreatief gebruik.

G: die norm voor akoestiek is ook alweer uit 2005, wat ik ook begrepen heb is dat buitensport locaties. Moeten periodiek gekeurd worden of die nog voldoen aan de eisen maar binnensport locaties niet.

M5: gek he.

M5: bouwtechnisch wordt in veel mindere maten gekeurd. Alleen de inrichting wordt gekeurd.

G: oké de inrichting wel dus.

M5: de materialen, ramen, kozijnen, cv-ketel, Douches.

G: en de ventilatoren dan?

M5: weet ik niet.

G: weten jullie ook wat de lange termijneffecten zijn van de blootstelling aan te veel geluid?

M5: gehoorverlies.

M1, M2, M3 M4: ja.

G: en die piep he.

G: zijn er dingen die je nog zou willen mee geven die niet besproken zijn?

M3: nee.

M4: nee, er zijn best wel veel dingen besproken. Het belangrijkste is gewoon dat er echt iets moet gebeuren.

Omdat je nu ook in de praktijk ziet dat het een ding is. We zijn allemaal nog jong maar je merkt dat het nu al bij ons speelt. Je merkt bij mensen die langer in het vak zitten die echt bijna niks meer horen.

M5: ik denk ook dat het belangrijk is om te meten. Kort gebruik of lang gebruik. En wat het ook betekend voor kinderen. Want wij hebben gehoor bescherming in en zij niet.

M2, M3: ja.

G: dat is wel een nieuw ding wat nu naar voren is gekomen. Wat bekend het voor kinderen.

M5: ik zou het heel vervelend vinden als onze accommodaties. Dat we daar veel kinderen in steken en dat we niet voldoen aan de eisen.

M2, M3: ja.

M5: als je van tevoren weet we gaan nu nieuwbouw doen en er blijkt dat in onze zalen kinderen op lange termijn he. Want we gaan bijna naar dagelijks bewegingsonderwijs. Voorheen was het 1 keer in de week 45 min. Straks gaan we naar 2 keer een uur wettelijk. Als dat een effect heeft is dat wel fijn om te weten ja.

G: ja, maar het belangrijkste is effect voor jullie he.

G: heel erg bedankt, dan gaan we afsluiten.

Bijlage 7: Transcript focusgroep 2 BBS Haren Donk en Reit 15-12-2022 's-Hertogenbosch

Transcript focusgroep BBS Haren Donk en Reit.
Plaatsgevonden op 15 december 2022, te 's-Hertogenbosch.

Legenda:

G= Gespreksleider (Tanja van Hoef)

H1= Deelnemer 1

H2 = Deelnemer 2

H3 = Deelnemer 3

H4 = Deelnemer 4

H5 = Deelnemer 5

H6 = Deelnemer 6

H7 = Deelnemer 7

H8 = Deelnemer 8

S1 = Secondant 1 (Lotte van Happen)

S2= Secondant 2 (Britt Verstegen)

G: We willen net de opname gaan starten. Wil je nog iets zeggen?

H8: Nee ik ga dit eventjes weghalen. Ik ga dat toch nog even...

G: Ik-ik ga beginnen met een stukje, een film te laten zien. Even als een opwarmertje.

Film: Help! Mijn gymleraar wordt doof (NOS Jeugdjournaal, 2020).

G: Oké. Yes. Ja, dankjewel.

G: Uh Oké. Nou we, we beginnen eigenlijk. We hebben 5 stellingen op 5 vragen die we vandaag helder willen krijgen vanuit jullie en de eerste is als volgt: Hoeveel geluid komt er op jou af in een gymles?

G: H1?

H1: Ik heb een uh Apple Watch. Ik weet niet hoe nauwkeurig die is, maar die zit altijd al minimaal boven de 80 decibel en vaak met uitschieters naar boven de 100 decibel. Dan krijg ik weer een melding na 7 dagen: "U staat 5 dagen of 6, 7 dagen in een te luide omgeving." Dus ik vind het behoorlijk wat.

G: Ja, dus op die manier hou jij in de gaten wat er op jou afkomt doordeweeks?

H1: Ja ja, dat is gewoon structureel.

G: Ja. H6?

H6: Uh, Ja. Hoe-hoeveel dat is weet ik niet precies, maar in ieder geval veel, want je merkt het of ik merk het af en toe, dat ik denk oh jongens we gaan niet meer gillen of gillen mogen ze sowieso niet. Maar dat er wel, dat ik echt even vraag aan de kinderen om heel even het geluid wat zachter te maken, hoe moeilijk dat ook is.

G: Precies.

H6: Maar ligt er ook wel aan in welke zaal.

G: Ja, dus daar is het afhankelijk van?

H6: Ja.

G: En jij objectieveert het niet die hoeveelheid geluid, maar jij ervaart het?

H6: Nou, ik heb wel zo'n een app op mijn telefoon, dus ik heb het wel een keer gemeten en dan zit ik rond dezelfde waardes als die, die H1 zegt. En oordopjes, die werken natuurlijk wel. Want dan uh, is het prettiger.

G: Oké.

H6: Ja.

G: Nog andere ervaringen? H7?

H7: Ja, ik weet het niet in decibel uit te drukken of iets dergelijks, maar met een matige scheidingswand... De klas naast mij van 25 kinderen, mijn eigen klas van 25 kinderen, dus 50 sportende kinderen. De zaal naast mij wordt heel regelmatig, heel hard muziek gedraaid. Uh, ja mijn kinderen gillen dus ook af en toe, dus soms neem ik wel aan dat ik enorme pieken heb, maar ik zou het niet weten wat de decibel is.

G: Nee. Oké. Ik zie je naam niet sorry.

H2: Oh hier.

G: H2, ja.

H2: Uh, ik heb, ik sta nu in een gymzaal waar 3 zalen naast elkaar zitten met allemaal een scheidingswand ertussen. En we hebben wel eens dat er 3 klassen tegelijkertijd gymmen. Dan moet ik mijn uitleg in de kleedkamer geven, omdat ik die in de zaal gewoon niet. Ik kan mezelf niet eens horen.

G: Nee.

H2: En dan geven we het in de kleedkamer en dan is het veel plezier en uh...

G: Hopen dat iedereen het weet.

H2: Hopen dat iedereen de regels weet. Maar dat is echt echt bizar.

G: Ja en dat maak je dus wekelijks/dagelijks mee?

H2: Ja, dat gebeurde toen wekelijks. Als het goed is, nu iets minder. Maar dat is best heftig. We hebben ze nou ook, als we met twee klassen gymmen, een wat, een open zaal ertussen zitten. En dan moeten alle twee de wanden naar beneden, omdat je je anders, jezelf niet kan verstaan.

G: Precies, dus dat is al een soort oplossing die er bedacht is?

H2: Ja ja.

G: En jouw buurvrouw? H3?

H3: Ja, ik heb er geen last van gelukkig.

G: Nee, oh ja, jij had die mooie zaal.

H3: Ja.

G: Ja.

H3: Ja en wel eens af en toe, maar dan is het waarschijnlijk al wat zij normaal vinden, dat ervaar ik waarschijnlijk dan als hoog. Uh en dan zeg ik gewoon van: "We spelen stil vandaag verder". Zoals trefbal of zo, waar ze gelijk zijn om veel te gaan roepen richting elkaar, dan zeg ik gewoon: "Als je praat dan ben je ook af". Om zelfs dat nog naar beneden te halen.

G: Oké. Nou. Dat is nog een mooie waar we later nog op terug kunnen komen. Uh, H4?

H4: Ja, ik heb niemand naast me. Ik heb gewoon een gymzaaltje, zeg maar. Dus ik heb verder geen last van omgevingsgeluid ofzo, dus dat is wel fijn. Maar ik merk ook, wat de rest ook al zegt hè, die kinderen kunnen natuurlijk veel geluid maken en zeker omdat het toch een kleine zaal is, kaatst alles natuurlijk alle kanten op. Maar ik heb er niet echt zelf last van ofzo. Zeker niet omdat ik, als ik dan inderdaad vraag dat het stil is, dan is het ook helemaal stil.

G: Ja.

H4: Dus dan is er ook verder geen ander geluid dan dat de kinderen maken of de materialen of dat uh. Dus dat.

G: Ja.

H4: Maar ik weet ook geen... Geen idee hoe-hoeveel dat zou zijn hoor.

G: Nee, niet hoe hard het echt is.

H4: Nee.

G: Nee. H1?

H1: Ja, misschien dat het dadelijk al gesproken wordt, maar je vraagt het aan ons. Maar de kinderen zelf, of we moeten ze remmen in hun enthousiasme of kinderen worden overprikkeld, waardoor ze snel moeten huilen. Of ze moeten al huilen, omdat het überhaupt druk is. En dan is eigenlijk geluid steeds, of in de kleedkamer is dan steeds de rol die daarin speelt. Ik vind het jammer dat dat een van de belangrijkste rollen is waarom een les niet lekker kan draaien, dat dat door geluid komt.

G: Oké. Nou dat is een mooie toevoeging, maar dat komt niet verderop. Maar ik vind dat wel een belangrijk punt dat je noemt, dus dat nemen we zeker mee. Ja, dankjewel. H5? Had jij nog iets toe te voegen?

H5: Ja, ik heb geen idee hoeveel geluid. Ik ben heel benieuwd. Dat is ook een van de redenen dat uh ik meedoe.

G: Dat jij hier zit?

H5: Ik heb er geen last van. Wat ik zei, ik heb ook een vrij nieuwe gymzaal, ik werk altijd met mijn oordopjes. En soms merk ik wel eens dat ze, bijvoorbeeld bij het tikspel, in het begin heel erg gillend in het tikspel gaan. Ja, dan doe ik eigenlijk hetzelfde als wat H3 doet. Dan leg ik het weer stil en dan gaan we opnieuw beginnen. Ja dat werkt altijd wel goed.

G: Oké, ja. Dankjewel. Zijn jullie bekend met de Arbonorm? Wat is normaal volgens de Arbonorm?

H5: In de gymzaal of sowieso?

G: Überhaupt.

H4: Geen idee.

H6: Ja.

G: H6?

H6: Volgens mij mocht je een bepaald aantal uren per dag boven de 80 decibel. Maar die uren waren meer uh. Dat was minder dan dat wij in de gymzaal staan...

G: Oké.

H6: En dat is toen ook de reden geweest dat wij die oordoppen volgens mij hebben gekregen. Is wel een aantal jaren geleden hoor.

G: Ja, dus...

H6: Want wij staan langer in de gymzaal dan dat de norm toelaat.

G: Oké ja.

H6: En daarom hebben wij die otoplastieken.

G: En dat zijn echt die op maat gemaakte oordopjes?

H6: Ja.

G: Ja, oké.

H1: Ik heb daar ook nog iets op toe te voegen...

G: H1?

H1: Want mijn zaal, daar heb ik, dit heb ik daar ooit aangekaart en daar werd bij ons de nagalmtijd als indicator gebruikt. En de decibellen werden helemaal niet erbij gehaald. Dus dat vond ik een beetje vreemd. Dus ik dacht ook misschien vandaag daar meer over te weten te komen.

G: Ja, ja. Ik merk dat jullie ook veel vragen hebben. Nou, vandaag zullen niet per se die antwoorden komen, maar door wat wij hier ophalen, worden jullie voorzien van informatie op een later moment.

H1: Oké.
G: Maar ik snap de vragen die er leven inderdaad. Uh. Ja, ik heb al een paar geluidsbronnen gehoord. Ik hoor al vooral eigenlijk de gillende kinderen en vooral ook kinderen in een andere zaal hé, die noemden jullie. Nog andere dingen? Basketbal hoorde ik in het begin van H7.
H7: Ja uh, basketbal is natuurlijk uh, dat ketsend geluid van die bal. Maar dan heb ik ook nog een zaal waar niet iets van kussens tegen de muur zitten ofzo, dus dat kaatst ook weer recht terug. En ja, je kan natuurlijk ook basketbal zonder stuiteren spelen, maar ja. Er hoort toch wel een beetje dribbelen bij, dus dat is voor mij ook een beetje onvoorkombaar geluid vaak in zo'n spel.
G: Ja ja.
H7: Kijk, want je kan wel tegen kinderen zeggen: "Niet gillen", maar je kan niet zeggen: "Doe eens zacht die basketbal stuiteren".
G: Nee precies, dan loop je tegen. Ja uh hoe noem je dat, tegengestelde belangen aan, eigenlijk hé.
H7: Ja.
G: Ja. En jij stak je vinger op H6?
H6: Ja, die ballen dacht ik aan en heel af en toe heb je kinderen die van die leuke schoenen hebben. Dan gaan ze expres even over de grond, totdat je zegt: "Hé, dit gaan we niet doen".
G: Oh dat, die die piepen?
H6: Ja.
G: Oh ja, ja.
H6: Dat zijn er, dat is niet wat standaard voorkomt.
H5: Muziek.
G: H5, ja?
H5: Je zet heel vaak muziek aan, tenminste ik zet redelijk vaak muziek aan. Ik merk ook wel dat het daardoor drukker wordt in de gymzaal. Dus als het al druk is, dan zet ik hem bewust af of niet aan. Maar muziek ook, ja.
G: Ja en dan moet je het natuurlijk best wel hard zetten om zo'n zaal te vullen dan met muziek, of valt dat mee?
H5: Bij mij valt het mee. Ik heb gewoon een klein gymzaaltje, maar ik kan me voorstellen in een sporthal dat het wel wat harder moet.
G: Ja. Nog andere bronnen van geluid?
H1: Krakende verwarmingen, maar die zal hier niet op staan. Maar dat is wel een bron van geluid die uh.. bij mij in ieder geval heel hard galmt dan.
G: Ja, ja. En het is natuurlijk een geluid, dus het is allemaal storend, zeg maar hé.
H1: Ja.
G: Soms als je aandacht nodig hebt, wil je dat jij het geluid bent en .... Dus ik kan me voorstellen dat dat uh.
H5: En als het heel stil is dan hoor je soms ook wel een de circulatie de...
G: Oh de afzuiging, de airco. Ja.
H5: Maar die hoor je alleen zonder kinderen.
H6: Ik wou zeggen haha.
H2: En uh. Ik weet niet of dat hierbij betrokken wordt, maar de kleedkamer. We hebben één zaal waar de kleedkamers zo ontzettend galmen en die deuren daar zit geen remmer op, dus iedere keer knalt die deur weer dicht.
G: Ja.
H2: Ja, dat is echt herrie daar. Maar dat is niet in de gymzaal.
H1: In de Rijnstraat is dat verschrikkelijk.
G: Nee, maar dat is ook uh. Ja die die kleedkamers die kwamen in een eerdere focusgroep ook naar voren.
H2: Ok.
G: En wat jij zegt, de deuren dat dat ook weer eigenlijk een heel specifiek element... Dat dus toch ervoor zorgt dat er altijd ruis is eigenlijk, hé. H7?
H7: Ja dat over die deur, ik geef in dezelfde zaal les. En op momenten dat je daar de meeste last van hebt, is het moment dat je juist even eindelijk rust hebt. Je even je boterham gaat eten, je oordoppen uitdoet. En dan komen die kinderen gillend binnen. Ja, dan wil ik ze eigenlijk al snel pakken, want die knallen allemaal met die deur. Ja, dat kan van je eigen school zijn of van de andere school die daar dan in rent. Ja. Zo vaak iets van gezegd, maar daar blijft gewoon een beetje druk.
G: Nee, ja. Die komen eigenlijk gewoon binnen als een stel logeslagen kinderen.
H7: Ja.
G: Ja, ik snap het. Oké. Uh. Dat was voor jullie een beetje die bronnen van geluid? Nu gaan we naar de volgende dia. En dit wil ik graag gaan verzamelen op briefjes. Dus dan mogen jullie weer wat gaan schrijven en dan wil ik jullie vragen om wat je opschrijft, om daar je nummer bij te zetten. Dus H1 tot en met 7 en per klacht één briefje te gebruiken. Ja?

Antwoorden worden op notities geschreven.

H8: Heb jullie nog genoeg thee en koffie? Anders kan ik nog bijhalen?
H5: Hoelang zijn we nog bezig?

H8: Jij moet op tijd weg, dus daar moet je even rekening mee houden?
G: Nou, ik-Ik denk tot tot 6?
H4: Oh, zolang? Daar had ik eigenlijk ook niet op gerekend.
G: Ja, we zijn wat later begonnen.
H4: Ik kijk uh. Ik kan eigenlijk niet heel veel langer als half 6.
H5: Waar heb ik nou mijn pen gelaten?
H4: Moeilijk hé?
H4: Is het alleen de geluidsbelasting die je ervaart in de gymzaal of in het algemeen?
G: In het algemeen.
H4: Moet ik ze ergens opplakken of?
G: Ik zal ze even verzamelen. Dankjewel.
H4: Deze is nog leeg.
G: Ja, dankje. Ja, dankjewel.
G: Zo, kijk.
H8: Zijn al flink wat lijstjes trouwens.
H1: Het zal wel veel overlappen.
G: Ja inderdaad, jullie zijn het behoorlijk met elkaar eens. Ik ga ze even kort even allemaal na. Ik heb één keer: "Het idee minder goed te horen, zeker in een rumoerige omgeving".
H1: Oh, die deel ik ook.
G: En die heb jij eigenlijk ook wel, H1?
H1: Ja.
G: Dus dat je af en toe toch denkt van oh ik, ik mis iets, vooral als het wat rumoeriger is.
H1: Ja, zeker. 100%.
G: Ik zie meer mensen knikken. H2 zie ik knikken.
H6: Ja, ik had hem opgeschreven.
G: Jij had hem opgeschreven, H6?
G: Nee, dus dat zijn eigenlijk 3 personen die dat ook wel, die dat ervaren. "Letterlijk pijn aan de oren tijdens hard geluid".
H6: Ja die had ik.
G: Die had jij H6.
H1: Die ervaar ik ook. Moeten we dat zeggen als we die ook zo...
G: Ja, zeker. Ja.
H1: H1 ook.
G: Ja H1 ervaart dat ook. Ja dit is, dit is heel fijn. En dan zie ik hier inderdaad 3 briefjes met "De piep in de oren" tot "Tinnitus" eigenlijk hé. Dat zijn dus gradaties in ernst die ik hier zie. Dat zie ik bij 3 mensen. Zijn er meer mensen die dat toch ook ervaren die piep? Nee, oké.
Dan zie ik 3, oh nee 4 briefjes zelfs waarop staat "Hoofdpijn". Ik zie instemmend knikken, maar niet iedereen heeft last van hoofdpijn dus. Deze 4 dat zijn ze. Ja.
De "verminderde concentratie". Dan zie ik twee mensen knikken.
H6: Dat is wel een goede. Ja. Daar wil ik me bij aansluiten.
G: Oh, die heb jij erbij?
H6: Nee, heb ik niet opgeschreven.
G: H6 sluit zich daarbij aan. En H7 ook bij "Verminderde concentratie" inderdaad. Ja.
S1: Wil je ook opnoemen wie die gezegd hebben?
G: Ja. H1 en H2 hadden "Verminderde concentratie". "Hoofdpijn" dat is H7, H4, H2 en H3. "Het idee minder goed te horen" H6. "Letterlijk pijn aan de oren" ook H6. En dan hebben we "De piep in de oren" van H4, H1 en H6.
Nou, nu hebben we dat we. Nog twee categorieën eigenlijk en dat zijn de categorieën "Prikkelbaarheid" en dat kan ik zeggen van H6, H7, H2, H5 en H1. En dat varieert eigenlijk van "Prikkelgevoeligheid" tot eigenlijk "Snellere irritatie". En inderdaad "Geïrriteerd" zie ik erbij staan. Zijn er nog mensen die daarbij willen aanvullen? Oké. Dan komen we bij de laatste categorie en volgens mij heeft iedereen dit ingevuld.
H6: Vermoeidheid.
G: H1, H2, H3, H4, H5, H6, H7, H8 zelfs.
H1: Kan maar duidelijk zijn.
H5: Ik denk H6 twee keer.
G: Nou in-inderdaad "Vermoeidheid". "Hoe meer geluid op een dag, des te vermoeider ik ben" zegt H5 zelfs. "Mentale vermoeidheid". Ja, dat was volgens mij een aparte van H7. En ik zie dat H3 ook aangeeft "Een vol hoofd", dus ja dat zou je inderdaad 'overprikkel'd kunnen noemen misschien. Mooi beschreven. Nou hebben we in een korte tijd eigenlijk een hele boel dingetjes opgehaald daarover. Zijn er nog dingen die iemand daaraan wil toevoegen, met betrekking tot de klachten?
H8: Ik schrik daar eigenlijk van.
G: Ja, dat kan.
H8: Ik sta niet elke dag in de zaal...
G: Ja.
H8: Ik heb wel heel vaak in de zaal gestaan, maar niet met kleine kinderen. En ik ben nu een paar keer ook op bezoek geweest en waar ik nog het meest ben geschrokken, was bij jou H6 bij de zaal binnen.

H6: Oh die speelzaal.

H8: Ja, niet normaal wat een herrie dat was.

G: Ja.

H8: Maar als ik ook hoor wat de klachten zijn, dat vind ik nog erger eigenlijk. Want dat zou er, dat moeten we voorkomen.

G: Precies, dit is dus wat je niet wil inderdaad.

H8: Nee.

G: Nee.

H1: Ik-ik pas mijn levensstijl hier eigenlijk zelfs op aan. Als ik na een werkdag thuis kom, dan moet ik of even wandelen of even op bed gaan liggen om even die uh prikkels te laten zakken. Terwijl ik normaal best veel kan hebben, maar na zo'n dag werken moet ik daar toch wel iets aan doen.

G: Ja, dat is natuurlijk niet wat je gedacht had, hè...

H1: Nee.

G: Als je dan terug van je werk dacht dat dat nodig is om-om in balans te komen.

H1: Precies, ja. Ik heb nou nog geen kinderen, maar ik kan me voorstellen als je kinderen hebt, dan is dat moment er niet, dus ik ben benieuwd.

H7: Lijkt me heel zwaar.

H5: Gewoon goed opvoeden haha.

G: Krijgt hier gewoon gratis tips.

H1: Goed opvoeden, dankjewel.

G: Nou, laten we gezien de tijd even doorgaan, want ik ben... Ja we halen een hele boel informatie op, dus ik zou het fijn vinden om het af te kunnen maken met jullie allemaal. Ja, wat is jullie ervaring met het gebruik van gehoorbeschermingsmiddelen. Ik hoor er al wel enkele, H6?

H6: Ja, prettig wanneer je gewoon rond kunt lopen, maar tijdens een uitleg vind ik het echt heel irritant, want ik heb het idee...

G: Ja, jij hebt otoplastieken, hè?

H6: Ja. Ik heb het idee dat ik dan de kinderen niet allemaal kan horen, ik hoor mezelf ook harder. Ja en als ik ze indoe, dan hoor ik de tinnitus dus dat is ook niet prettig. Dus dan kun je juist weer beter in een uh, in geluid zitten want dan hoor je die weer niet.

G: Oké ja. Dus dat is complex. H5?

H5: Heel fijn, echt heel fijn. Ik kan ook echt gewoon niet meer zonder. Soms doe ik ze wel eens uit om het verschil te merken en dan denk ik van nee, ik doe ze in. En dat als je zelf aan het praten bent, dat had ik in het begin vooral, dan hoor je jezelf wat doffer. Vond ik niet fijn, maar dat went. Dus nu is dat prima.

G: Ja. Dus voor jou weegt weegt dat nadeel op tegen...

H5: Er is geen nadeel meer, nee, dus ik ben er echt groot voorstander van.

G: Mooi dat het werkt voor jou.

H5: Ja zeker.

G: H7?

H7: Ja, ik heb ze ook echt wel 99% van de tijd in. Dus alleen wanneer het me in de uitleg inderdaad soms tegenzit, dat ik niet hoor wie er net iets zegt gedurende mijn uitleg, dan doe ik ze even uit. Maar ik heb uh, ja we hebben volgens mij allemaal dezelfde oortjes gewoon op maat laten maken, dus die hebben we allemaal.

Ja, die zijn echt gewoon geweldig en ik kan ze zo erg niet missen dat ik dus ook gewoon goedkoop soort PartyPlugs heb. Dat mocht ik ze ooit vergeten, want ik ben gewoon een vergeetachtig persoon, dat ik ze gewoon een extra paar altijd in mijn auto of tas heb liggen. Want als ik niks heb, dan kun je me echt opvegen aan het eind van de dag. Dan heb je echt niks meer aan me.

G: Dus je gebruikt ze consequent en H5 gebruikt ze consequent en jij ook.

H6: Nee, niet altijd.

G: Nee oh. En hier zie ik H2 en H1 gebruiken ze ook. Wat is jullie ervaring daarmee?

H2: Inderdaad dat ik ook niet meer zonder kan. En ik heb gemerkt, toen we ze net gekregen of eigenlijk daarvoor toen ze nog niet hadden en ik naar huis ging, dan ging ik expres achteraan in de files aansluiten, want dan kon je even op adem komen. Met de muziek uit, radio uit. Maar nu wordt dat minder. Als je ze in hebt dat je dan wel weer iets energiever naar huis gaat, dan als ik ze niet in heb.

G: Oké, ja.

H1: Nou, ik sluit me aan bij iedereen eigenlijk. Bij H7 ook vooral. Ik kan niet zonder die dingen.

G: Nee. Maar mooi dat dat je er dus gebruik van kan maken. En jullie hebben allemaal op maat gemaakte otoplastieken?

H1: Ja.

G: Oké. En jullie ervaren een aanpassingen aan de sportaccommodatie zelf? Jij H3?

H3: Dat scheelt echt alles.

G: Ja.

H3: Ik heb voorheen, toen in het oude gebouw nog was, toen stond ik in zo'n echoput. Toen heb ik zelf uiteindelijk oordopjes aangeschaft van die PartyPlugs dingen, zeg maar. Ik vond het zelf niet prettig om les te geven, dan merkte je gewoon dat je dingen mist. Maar die zaal die ik nu heb dat is echt zo'n wereld van verschil en zo veel lekkerder om les te geven. En de kinderen worden er ook gewoon echt rustiger van.

G: Ja. Er zijn akoestische aanpassingen gedaan in een nieuwe ruimte en die maken dat het, de balans tussen het geluid en het lawaai optimaal is?

H3: Ja, dat is echt een wereld van verschil.

G: Ja.

H3: De eerste week dat ik daar les gaf vanuit de oude zaal, toen waren de kinderen gewoon echt gewoon stil, dat je zei van: "Hé, ik praat niet meer" zeg maar. Dus dat.

G: Nou mooi.

H3: Ja.

G: H1?

H1: Beperkt positief. Ik weet niet of jullie hier ook aanbevelingen aan doen, maar wat bij mij, wat ik aangaf, wordt de nagalmtijd als meter gebruikt. Terwijl voor mijn gevoel moeten de decibellen dan als, als meter worden gebruikt. Dus ja, ik weet niet aan wie jullie dit gaan aandragen, maar het zou fijn zijn als die methode in ieder geval om het geluid te meten, dat dat wordt gedaan met de zaal met kinderen in plaats van met een lege zaal waar je een keer in je handen klappt.

G: Ja, precies. Dus de metingen die.. Er zijn aanpassingen gedaan en naar aanleiding van metingen wordt gezegd dit is voldoende, maar je ervaart het anders?

H1: Ja.

G: Ja. Oké. Wordt genoteerd. Dan zijn we er bijna doorheen. Een keer nog de briefjes invullen en daarna komt de afsluitende vraag. En ik heb hier al wat dingetjes van gehoord, maar wat is jullie ervaring met aanpassingen in de didactiek en de organisatie in de les en hoe stem je hierover af? Dus zijn dat bijvoorbeeld afspraken die doorgezet worden? en bij wie zet je die door? Spreek je dit in teamverband af of geef je dat door aan je baas of?

H4: Hoe-hoe bedoel je dit?

G: Nou, zijn er dingen die jullie afspreken?. Ja even kijken. Net gaf iemand aan van we doen trefbal stil. Ik weet niet wie dat zei?

H3: Ja dat was ik.

G: Jij gaf dat aan H3. Is dat een algemene afspraak die jullie nu voortaan gemaakt hebben bijvoorbeeld?

H3: Meestal speel ik het stil ja, met trefbal.

G: Ja, maar doe je dat zelf of geef je...

H3: Ja.

G: Dat door aan je collega's of?

H3: Ik heb verder geen collega's, ja tenminste niet qua mijn vak.

H1: Ja dat is wel een goeie. Ik ga het wel overnemen.

G: Ik geef jullie nog een briefje dan mogen jullie misschien nog opschrijven wat jullie ervaringen zijn met aanpassingen in de les.

H8: Daar zit wel veel verschil in, maar ook veel verschil in de scholen waar je staat. Als je bijvoorbeeld in aandacht wijken, dan zit je best wel met populaties die lastig te controleren zijn en dan zie je grote verschillen ontstaan hoe de lessen verlopen zeg maar.

G: Ja.

H8: Maar klassenmanagement is eigenlijk wel een belangrijk thema waar nog te weinig gedeeld wordt wat goeie practisy zijn zeg maar.

G: Precies, dus iedereen heeft daar wel zijn eigen...

H8: Ja.

G: Aanpak.

H8: Ja, je merkt dat iedereen gaat op zijn eigen manier maniertjes bedenken om ermee om te gaan, maar het zou goed zijn als we daar een keer over praten met z'n allen om dat te kunnen verbeteren. Want er zijn ook nieuwe docenten die er minder ervaringen mee hebben misschien en ik zie daar wel mogelijkheden om te verbeteren.

G: Precies. Dat je van elkaar kunt leren.

H8: Ja, wat me ook opvalt ook naar aanleiding wat er net is besproken qua klachten. Je merkt ook al dat mensen hun ja leven moeten aanpassen om daarmee om te gaan.

G: Ja.

H8: En dat is best heftig.

G: Ja.

H8: Maar iedereen neemt het voor lief omdat het erbij hoort schijnbaar, maar dat is niet oké.

G: Nee, dat moet niet de norm worden.

H8: Nee.

G: Nee.

H5: Dus vraag je hier nou om concrete voorbeelden of wat is jou ervaring? Want als ik wat aanpas in de les, dan doe ik dat aan de hand van de situatie en dan is dat goed anders pas ik het niet aan. Dus dan is mijn antwoord hier goed op.

G: Ja klopt.

H5: Ik snap de vraag niet.

G: Omdat je dan inderdaad voorbeeld geeft van, nou mensen met trefbal.

H5: Concreet voorbeeld.

G: Ja, concreet voorbeeld en of het dan het gewenste effect oplevert.

H5: Ja.

G: En of je dat dan vervolgens doorzet op een manier binnen de organisatie. En hoe je dat doet?

H4: Ja, welke organisatie? Ja uh.

H7: Ja, nou ik dacht dat ik het snapte, maar nu juist niet meer.

G: Jij bent al klaar of?

H7: Ja, nou ik dacht dat ik het snapte, maar nu juist niet meer.

G: Oh. Haha.

H4: Oh heerlijk.

H7: Sorry.

G: Wat had jij opgeschreven?

H7: Ja, bijvoorbeeld dat ik dus tijdens mijn lessen, ik deed eerst wel, maar dat ik nu geen muziek meer draai.

G: Ja dat is wel..

H7: Oh.

G: Een aanpassing in de didactiek ja, ja en dus dan als je ervaringen erbij beschrijft. Dat helpt je? levert het iets op? en wordt er iets mee gedaan? Dankjewel.

H5: Alsjeblieft.

G: Ja, dankjewel. Even kijken, kan je je nummertje opschrijven.

H5: Oh sorry, H5.

G: H5 hè?

H5: Ja.

H4: Had je dat nog niet gedaan? Niet geluisterd naar de uitleg.

H5: Hè?

H4: Hè, wat?

H6: Zal ik ze hier neerleggen?

G: Ja, dankjewel.

H5: Jij, juf, ik ben een meester, oh ja.

H4: Ja haha

H5: Dat krijg ik zo vaak te horen.

H4: Ik ook.

H7: Ja uitsluitend, niks anders. Ik ben de enige man op mijn school.

G: Ja, dankjewel. Jullie zijn enorm productief.

H4: Zijn we nu serieus productief?

G: Ja, dankjewel.

H4: Ik heb nog wel echt nog maar vijf minuten eigenlijk.

G: Ja oh ja, ik ga mijn best doen. Misschien zou jij dit vast kunnen opschrijven? Het antwoord op deze vraag. Dat we dat mee kunnen nemen.

H4: Op een post-it of?

G: Ja, als je dan nog wensen hebt met jouw nummer erbij. Ik had ze nog niet gerubriceerd.

H5: Op die vraag?

G: Ja, dankjewel.

H3: Moeten we het antwoord op deze vraag opschrijven of nog niet?

G: Ja, voor de mensen die echt moeten gaan over vijf minuten. Dan kunnen we ook graag meenemen wat zij dan nog.... Ik zie vooral veel, het gegil, de gillende kinderen. Ja, nou ik zie dus hier..., iedereen klaar is met schrijven, dat eigenlijk iedereen maakt afspraken met kinderen over het schreeuwen en het gillen en dat er ook echt spelregels in bedacht worden. Bijvoorbeeld wanneer het te luidruchtig wordt, de les stilleggen en bespreken met de leerlingen, geeft H6 aan. H1 geeft aan afspraken met de kinderen met betrekking tot schreeuwen en gillen. Eigenlijk heel consequent zijn, geeft H3 aan. Dus direct bij de eerste schreeuwer het aanpakken. Wat pak je dan aan?

H4: Het kind.

H5: Het kind.

H3: Ja, het kind.

G: Ja nee, ik bedoel, maar wat is de didactische aanpak. Wat ga je dan doen?

H3: Nou het is niet zozeer didactisch, maar als jij schreeuwt dan ga ik het gelijk aanpakken want als jij schreeuwt dan gaat de volgende ook...

G: Ja.

H3: En zo heb je een kettingreactie.

G: Ja.

H3: En dat is wat je wilt voorkomen.

G: Precies, dus dan is het eigenlijk hetgeen dat je ze meteen aanspreekt op hun gedrag.

H3: Ja.

H1: Het spel stilleggen ofzo?

H3: Ja of het kind er gelijk uithalen, van uh...

H1: Ja, dan ziet de rest natuurlijk ook van hé, ik moet normaal doen.

G: Ja.

H5: Normaal doen.

G: Dus dat geeft, ja dat geef jij aan H3, het spel stilleggen.

H1: Ik blijf het soms ook een kwestie vinden van, je remt wel het enthousiasme. Kijk schreeuwen om het schreeuwen, daar ben ik ook geen fan van, maar soms zie ik kinderen echt als ze een mooie goal maken wel even blij zijn. Dan denk ik goh ik zit er soms op te zeuren.

H3: Dat vind ik ook niet zo erg, maar waar het om gaat is vooral, vind ik, als je een tikspel gaat spelen dan ze schreeuwend wegrennen.

H1: Ja dat is ook zo.

H3: Of als ze trefballen, keihard gaan lopen gillen van: "Hé hij is af". Weet je wel zo op die manier.

H1: Ja ja. Nee daar ben ik het mee eens.

H3: Dat vind ik geen enthousiasme in...

H1: Nee dat snap ik.

H3: Positieve enthousiasme.

H5: Weet je wat ik merk en ik heb het ook opgeschreven, is hoe je een tikspel bijvoorbeeld start. Als ik heel enthousiast aftel: "En START 321 GO", nou dan gaan ze als een gek, als een gillende gek gaan ze de zaal in. Als ik zeg: "Oké, zijn jullie er klaar voor, ja? Start". Dan gaan ze veel rustiger in dat tikspel, dat is scheelt echt zo veel.

G: Ja, dat heb je inderdaad opgeschreven.

H5: Ja.

G: Ja, jij H5. Dus daar afspraken over maken en ook je eigen aanpak daarin, dus wat je zelf uitstraalt daarin. Nou ik zie hier ook een ideaal erbij staan. Dus die werkt ideaal voor H5.

H5: Ja haha.

G: Wie praat is af. Ja dat zijn goeie tips. Niet gillen gedurende de hele les, H4. Verbod op gillen zowel in de gymzaal als kleedkamer en dat is H2. En inderdaad H6 zegt ook niet gillen in de les. De les stilleggen als er teveel geroepen wordt, H3. En inderdaad ook van H3, de kinderen apart aanspreken als ze schreeuwen. Over de muziek lees ik het volgende: juist de muziek wat zachter zetten, zodat ze rustiger worden en dat ze de muziek willen horen, dat zegt H4. En eigenlijk H7 geeft aan geen muziek meer tijdens de lessen, zodat ja... beter volume van de kinderen is dan ook beter te regelen.

H7: Daarbij ook dat dus mijn collega in de zaal naast me, altijd muziek pfff open heeft.

G: Vol open zet.

H7: Redelijk hard open heeft staan.

H6: Nu niet meer toch?

H7: Juist nu. Er zit nou dus naast mij gegooid iemand die alleen spellessen geeft. Die komt volgens mij nu van het MBO af, dus.... Maar die mag alleen spellessen geven en houdt heel erg van Snollebollekes draaien in zijn les.

H4: Oh heerlijk!

H7: Dus dat gaat op gegeven moment ook op een redelijk volume.

G: Oké.

H7: En die is daar ook ja... Die geeft weinig reactie op vriendelijk verzoek om het stiller te zetten.

G: Dus die afstemming?

H7: Oftewel ik kan nu absoluut geen muziek meer draaien, want als het dan ook nog eens twee dingen door elkaar, dan zou ik helemaal knettergek worden.

H1: Moet je jouw box zijn kant opzetten. En dan volop de muziek open zetten.

H5: Burenruzie.

G: Dat zou ik ook niet adviseren, maar de afstemming met hem is een aandachtspunt. En dat laat H2..., jij gaf aan H2 dat je de zaal ertussen leeglaten. Dat is dus denk ik wel op hoger niveau besproken, zodat dat...

H2: Nee ik heb de mazzel dat ik maar we met twee klassen gymmen.

G: Ja oh.

H2: Dus als ik de mogelijkheid heb.

G: Ja, om het anders te plannen.

H2: Maar mijn collega's die willen de groepsleerkrachten die daar de gymles geven, die zeggen dan: "Nee doe die wand omhoog, want dan hebben wij een grote zaal". Dan zeg ik: "Nee die wand moet naar beneden, want anders dan hoor ik niks meer..."

G: Oh ja.

H2: Aan het einde van de dag". Dus zij moeten nu in een kleinere zaal, nu vinden ze dat heel fijn...

G: Ja.

H2: Daar komen ze later achter. En voor mij scheelt het ook heel veel.

G: Dat is mooi dat dat...

H2: Geen geluid.

G: Een oplossing heeft kunnen zijn.

H2: Ja.

G: H1, jij geeft aan "aanpassen in welke activiteit" ik aanbiedt. Dus jij kiest echt de activiteiten waarin je bewust bezig bent.

H1: Ja.

G: Ja. En dan rustig het spel beginnen die was van jou inderdaad H5?

H5: Ja inderdaad, denk het wel.

G: In plaats van te enthousiast erin vliegen.

H5: Ja, daar betrap ik mezelf wel eens op.

G: En H2 jij gaf al aan, dat gaf je in het begin ook al aan, dus de uitleg in de kleedkamer al geven. En tijdens het wisselen soms geen uitleg, omdat je jezelf soms niet meer verstaanbaar kan maken. En het wisselen bedoel je van spel?

H2: Ja, als je van spel wisselt.

G: Ja.

H2: Maar dat is eigenlijk alleen als ik met drie klassen, dus naast elkaar moeten gymmen, omdat er dan geen plek is zeg maar. Dan doe ik die aanpak.

G: Precies, ja. H6 geeft nog aan afspraak met leerkracht in zaal ernaast over zachte muziek. En afspraken met leraren over lopen in de gang en geluid in de kleedkamer. Dus ja, ik zie dat er wel wat dingetjes worden afgesproken, maar dat dat toch niet altijd leidt tot het gewenste effect.

H4: Nou ja, ook al zijn er dingen afgesproken, je kunt met je collega's afspreken, maar ja met de kinderen ook, maar die kinderen luisteren niet altijd.

G: Nee.

H4: Ik bedoel er zijn hele duidelijke afspraken over lopen in de gang en over bepaalde dingen, zoals het smijten met die deuren, maar toch gebeurt het en dan spreek je je ze er wel op aan.

G: Precies, maar dus als kinderen over de gang lopen maken ze herrie en dat zorgt weer voor...

H4: Maar ik heb ik stop en dan voordat, tien minuten voordat ik mijn les stop komt de andere klas alweer binnen in de kleedkamer zeg maar.

G: Ja.

H4: En die gaan dan bijvoorbeeld met die deuren gooien. En dan spreek je ze erop aan en de leerkrachten daar, die weten het ook wel.

G: Ja.

H4: Maar ja het gebeurt toch.

G: Ja, het blijft toch dan toch kinderen.

H4: Ja, dat dus.

G: Ja, oké. Laatste vraag: Wat willen jullie aan de toekomstige vakleerkrachten of andere betrokkenen meegeven en in welke vorm? Ja wat en dan hebben we... Die wensen die staan hier niet in hè? Ja, dat. Dit wil ik nog even weten van wat willen we meegeven aan de betrokkenen.

H3: Ik heb het al wel ingevuld.

G: Ja, dankjewel. Jullie moeten gaan. Hebben jullie nu even op de valreep nog wensen met betrekking tot wat je anders zou willen zien in de ideale wereld?

H3: Nou op zich heb ik wel gewoon een fijne gymzaal.

G: En jou wens is voor iedereen zo'n gymzaal?

H4: Nou ja dat! Als ik zo hoor wat zij voor gymzaal heeft dan denk ik nou doe mij ook maar.

G: Ja.

H5: En ik heb het verschil gezien tussen zonder oordoppen en met oordoppen, dus ik vind eigenlijk dat dat standaard erin moet.

G: Oordoppen.

H5: Oordoppen, ja. Dus dat heb ik ook gewoon hè aan een nieuwe leerkracht...

H4: Gewoon voor iedereen.

H5: Oordoppen in. Scheelt echt zoveel, tenminste bij mij.

H8: Eigenlijk moet je met stagiaires...

H5: Die staan dan niet weer 5 dagen in één, ja ik weet niet hoeveel uur je...

H7: Ik heb mijn stagiaires verteld toen allemaal naar de Kruidvat of Etos te gaan.

H1: Ik ook meermaals, maar doen ze niet.

H7: Ik zat eraan te denken om ze allemaal een Kerstmiscadeautje te geven.

G: Dat is misschien een goede.

H1: Is wel vijftien euro ofzo toch zo'n PartyPlugs?

G: Nou even kijken, H5 en H4 verlaten de ruimte. Heel erg bedankt voor jullie bijdrage.

H4: Ja.

G: En dit wordt opgevolgd.

H4: Helemaal goed, we horen het wel.

G: Fijne avond nog, doe. En jij ook H3, dankjewel.

H3: Bedankt, fijne avond.

G: Ja, wij gaan ook zo langzaam naar de afronding. Even kijken, dus ja wat wil je aan de toekomstige vakleerkrachten of andere betrokkenen meegeven en in welke vorm? Ik heb al gehoord...

H1: Gehoorbescherming.

G: Gehoorbescherming.

H6: Ja, sowieso!

H1: Afspraken maken. Eigenlijk waar we het vorige ding ook behandeld hebben.

H6: Nou die afspraken die is wel een belangrijke om ook rustig de les te kunnen starten. Kijk als de leerkrachten die de groep brengen, ze binnenlaat stormen ja dan begint het al met heel veel lawaai. Je kunt ook op een andere manier binnenkomen en een aantal leerkrachten doen dat ook echt.

H7: Ja.

G: Ja, dat zijn de leerkrachten gewoon van de basisschool zelf?

H6: Ja, die komen de groep bij ons afgeven en die corrigeren de kinderen ook als ze toch gaan rennen of gillen over de gang, dus dat doen ze het wel even opnieuw. Hetzelfde geldt in die kleedkamer en ze komen rustig binnen, dat start heel anders en ook qua geluid.

G: Ja, dus het is ook eigenlijk zo wat wil je aan de toekomstige leerkrachten om gewoon direct dat soort...

H6: Ja.

G: Afspraken te maken.

H6: Ja.

G: Dus door consequent te zijn in...

H6: Ja.

G: Hoe je omgaat.

H1: Misschien moeten mensen zich ook bewustzijn van dat geluid een factor is, want daar kom je eigenlijk pas, zowel als je in je eerste jaar start als vakdocent dan denk je daar eigenlijk nog niet over na. Dan denk je gewoon oké, ik moet mijn spel goed uitleggen en ik hoop dat de kinderen elkaar niet in de haren vliegen, maar daar denk je eigenlijk niet na over welke rol geluid heeft. Dat komt pas als je zeven jaar, zes, tien jaar voor de klas staat, weet je wel.

G: Dus eigenlijk een goeie voorlichting?

H1: Ja, geluid is gewoon belangrijk, maar er wordt eigenlijk op de opleiding nooit iets over gezegd ofzo.

H6: En dat niet zozeer alleen naar de vakleerkrachten, maar ook naar je collega's...

H1: Ja.

H6: Want ik merk heel erg bij mij op school dat ze echt denken van oh je hebt een luizenbaantje en een beetje in de gymzaal staan. Totdat ze een keer twee lessen moesten draaien en dat ze helemaal knettergek werden.

G: Ja.

H6: En dat ja een stukje, hoe noem je dat, dat zij snappen wat het...

G: Bewustwording.

H6: Effecten en bewustwording van wat geluid met je doet.

H1: Ja.

H6: En dat dat zij daar al een stukje in hebben moeten voor te bereiden.

H2: Ja en wat ik ook zou aanraden is plan echt momenten in waarin je even rust hebt. Dus als er geen pauzemoment is waarop er rust is of stilte is in het gebouw en je hebt het wel nodig, ga of naar buiten of zoek een ander plek.

G: Ja. Stiltemomenten inbouwen.

H2: Ja. Ik merk voor mijzelf dat dat echt werkt.

G: Ja. Nou dat is een mooie tip.

H1: Ja bij mij wilde ze eerst bijvoorbeeld een pauze eruit schrappen. Ik heb dan twee keer een kwartier pauze en die wilde ze eruit schrappen. En ja, dat is ook een stukje bewustwording want dat hebben ze uiteindelijk niet gedaan, omdat ik daar voor heb gevochten, maar vanuit de directeur die denkt ja je kan makkelijk zoveel lessen. Je hebt volgens de CAO onderwijs hoeft je maar om, hoeft je maar een kwartiertje ergens pauze te pakken en dan pak je die andere om half drie ofzo wel weet je wel?. Maar ik merk juist die twee kwartiertjes zijn voor mij echt cruciaal voor...

H2: Ja.

H1: Even om even te ontladen weet je wel?

H7: Twee kwartiertjes is nog steeds best mager.

H6: Ik wou net zeggen.

H1: Ja, maar dan heb ik om half twee of om twee uur als... Ik heb een continuooster dus daarna kan ik opzich wel.

H7: Oké.

G: Ja, oké nou

H1: Twee een kwartier is voor mij oké

G: Mooie dingen al voorbij horen komen. Vooral goeie tips die jullie geven. Ja, ik kijk heel even naar S2 en S1. Willen jullie nog iets met het stukje wensen of hebben jullie daar...

S1: Ja, misschien dat ook het inderdaad voor de overige nog wel besproken kan worden.

G: Ja, dus welke wensen er zijn naar...

S1: Ja, met betrekking tot eventuele veranderingen in gymzaal of ja zo breed als je het kan bedenken.

G: Ja, ik zie H6 al heel erg knikken, vertel.

H6: Ja, bij de ene zaal waar H7 en ik allebei zitten zou ik echt zeggen plaats een wand in het materialenhok want dat is nu volledig open dus je hoort altijd de andere zaal. En ik heb ooit nagevraagd de scheidingswand of daar rekening mee gehouden is. Nee dat was gewoon de goedkoopste wand. Het is echt...

H7: Het is echt niks.

H6: Als je daar meerdere dagen per week staat, nu sta ik dat gelukkig niet meer, maar dat is echt teveel voor je stem en voor je geluid.

G: Ja precies.

H6: Dus, akoestiek in de zaal en ik hoop gewoon dat ik, ik krijg nu een nieuwe zaal op twee andere dagen en daar is het geluid wel goed aangepakt. Dus ik hoop dat dat ook echt zo is als bij H3.

G: Ja, want dat dat is succesverhaal.

H6: Ja, die is ideaal, echt ideaal.

H1: Voor mij is het een wens dat jullie onderzoek wat daaruit gaat komen, want ik heb wel een beetje een voorgevoel wat daaruit gaat komen als ik zo onze sessie al hoor, dat dat landelijk ergens geregeld gaat worden dat dat gewoon een norm wordt. Dat daar iets aan gedaan gaat worden.

G: Ja.

H1: Dus dat jullie daar weet ik veel aan het ministerie van onderwijs ofzo terug gaan koppelen.

G: Ja.

H1: In ieder geval aan iemand die daar invloed op heeft.

G: Ja, nou ik wordt er enthousiast van, ja dat is zeker ja onze...

H1: Want nou..

G: We doen het onderzoek niet voor niks, dus we willen heel graag..

H1: Ja.

G: Dat we iets bereiken.

H1: Want nou zijn we afhankelijk van bijvoorbeeld H8 of van jou of school die daar geld voor vrij wilt maken. Maar eigenlijk als het gewoon landelijk bepaald is dan, dan hoeft dat geen issue te zijn en is dat gewoon een feit.

H8: Ja, je kan het ook van de risico-inventarisatie bekijken, dus die moet dan ook up-to-date gemaakt worden.

G: Ja. Ja precies.

H8: Want als iemand daar, dat is dezelfde methode als die iemand straks had uitgelegd dat effect x blootstelling x nog iets.

H1: Ik ben ook wel benieuwd naar of er verzuim is eigenlijk.

H8: Wij hebben een heel laag verzuim omdat we allemaal sportief zijn. Dus dat werkt helaas niet mee.

G: Ja, het is natuurlijk zo dat, dat als mensen ik zeg maar een burn-out of iets dergelijks krijgen dat dat niet direct gerelateerd wordt...

H6: Nee.

H1: Nee.

G: Aan blootstelling aan geluid.

H1: Tinnitus wel.

G: Dat ligt niet meteen voor de hand.

H6: Nou tinnitus sowieso.

H1: Ja.

G: Dus dat is wel zeker wel een aanleiding.

H1: Maar is, kan je dat testen? Want ik heb dus ook een beetje en piep in mijn oor, maar ik weet niet dat iets mentaals is of dat het zeg maar. Ik weet ook niet hoe het is om het zonder te hebben.

H6: Ik wou zeggen je hebt testen, kijk als ik stil in een ruimte zit waar het stil is dan hoor ik de piep, het is nooit stil. Ja je kunt er natuurlijk wel bewust mee omgaan en trainen om daar op te focussen ja of nee.

H1: Ja.

H6: Dus voor mij is hij nu niet storend, maar hij is er wel.

H1: Ja, oké dan.

H6: Het is nooit stil.

H1: Heb ik dat ook.

H8: Daarom is die meeting ook belangrijk straks.

G: Ja.

H8: Bij Specsavers.

G: Maar zullen we het zo afronden dan kunnen we gaan stoppen met de transcriptie maar...

H2: Oh ja.

G: Ik wil, ik wil nog een afsluitend. Hebben jullie, zijn jullie kwijt wat jullie kwijt wilde? Of hebben we nog iets niet besproken of iets?

H6: Nou...

H1: Fijn dat jullie er aandacht aan besteden.

H2: Ja.

H6: Ja, ik denk nu ook nog ergens aan omdat jij het net benoemde. Een vriendin van mij die zei dat heel bewust afgelopen zomer. Ze zegt: "Nu jij niet aan het werk bent, kun jij gewoon in de avond dingen gaan doen. Ben je niet bezig van oh ik moet naar huis, ik moet naar bed". En ik weet op maandag heb ik een kantoor dag dus dan op zondag kan ik echt nog wel iets doen en dan werk ik op maandag gewoon. Maar de andere dagen wil ik echt heel op tijd in bed liggen en nou denk ik van zal dat dan ook met dat...

H1: Ja, dat heb ik ook.

H6: Geluid te maken hebben. Of is dat gewoon omdat we bezig zijn. Iedereen heeft zijn...

H1: We hebben sowieso al veel prikkels hè.

H8: Ik denk dat dat overprikkeling is.

H1: Want los van dat geluid, heb je ook veel beeldprikkels.

G: Ja.

H1: Dus wij vangen sowieso wel veel prikkels.

H6: Ja op die manier, maar ik denk ook wel de combinatie denk ik. Van geluid en...

H1: Beeld.

H6: Het fysieke. Je bent ook fysiek bezig.

H2: Maar dat vind ik juist lekker.

G: Het kan natuurlijk ook nog uitnodigen om verder te gaan onderzoeken en te bekijken.
H6: Ja.
G: Ja, maar mooie toevoeging. Dankjewel.
H6: Daar ben ik wel benieuwd naar of dat..
G: Ja, jij zit ook in te storten of niet?
H7: Ja, sorry.
G: Nee dat geeft niet.
H1: Geen oortjes bij vandaag.
H7: Nee ik ben al een week...
G: Nou dan gaan we het mooi afronden. Heel erg bedankt voor jullie actieve bijdrage en heel erg leuk om zo in gesprek te zijn en ja ik ga mijn best ervoor doen dat er opvolging komt of ja dat komt er zeker. Maar ik hoop ook dat het iets zinnigs oplevert voor jullie. Dankjewel!

Bijlage 8: Transcript focusgroep 3 Raadhuisstraat 19-12-2022 Didam

Transcript focusgroep Didam.
Plaatsgevonden op 19 december 2022.

Legenda:

G= Gespreksleider (Saskia Tuinder)

D1= Deelnemer 1

D2 = Deelnemer 2

D3 = Deelnemer 3

D4 = Deelnemer 4

D5 = Deelnemer 5

D6 = Deelnemer 6

D7 = Deelnemer 7

D8 = Deelnemer 8

S1 = Secondant 1 (Weronika Grembowska)

S2= Secondant 2 (Alianne Rollof)

G: Goed, het is maandag negentien december 2022. Dit is de focusgroep die gehouden wordt in Didam voor het onderzoek Grip op Geluid.

Welkom allemaal.

G: Als eerste zou ik jullie heel klein filmpje willen laten zien duurt niet super lang. Moet wel even het geluid weer aanzetten. Oh! Oh oh. Ja, oke. Eeeen, start.

Film: Help! Mijn gymleraar wordt doof (NOS Jeugdjournaal, 2020).

G: En dan, zal ik hem even stoppen.

S2: Ik heb even een vraagje eerst sorry.

G: Ja.

S2: Het was de bedoeling dat de naambordjes ook de cijfers werden neergezet van de deelnemers.

G: Ohwja, heel goed S2.

S2: Zo van 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

G: Ja.

S2: Ja hihi, excuses.

G: Uhm, ja.

S2: Dankjewel, hihi.

G: Ik weet niet wat jij doet?

D7: Nee sorry, ik bedoelde wat anders.

G: Oke haha. Uhm dit filmpje wat roept dat in je op? Is het herkenbaar?

D7: Nou wat het bij mij overkomt is dat hier nog werk aan de winkel is.

D7: Naja we hebben misschien voor jullie beeld Didam heeft het best goed voor elkaar. Die heeft een redelijk nieuwe slash moderne sporthal.

D6: Die heeft geluiddempers erin he

D7: Watte

D6: Die heeft allemaal van die gaatjes erin om het geluid...

D7: Ja maar als ik naar D3 kijk en naja ook D4 is het goed geregeld. Maar als je van die zaaltjes aan de school vast ja dat is gewoon oude meuk als ik het zo oneerbiedig mag zeggen.

D4: Ja.

D7: En... ja, ik ben ook wel benieuwd wat daar dan aan mag dat kan dat zomaar, moet er niks aan gedaan worden. Ja dat is kan me voorstellen dat uh, in ieder geval niet geluids ja hoe moet je dat zeggen aan de normen voldoet. Dus dat roept het wel bij me op. Als ik zo iets zie dan denk ik nou, gedeeltelijk is het goed hier maar ook op heel veel sporthalletjes is er echt uh werk aan de winkel.

G: Ja. En hoe ervaren jullie dat.

D1: Heel wisselvallig. Sommigen hebben wel wat met die gaatjes erin en sommige niet.

G: Ja.

D1: Dus het is eigenlijk elke dag anders eigenlijk.

G: Ja ja, merk je wel verschil of je in de ene zaal of de andere werkt. Heeft het dan effect.

D1: Ja je let er eigenlijk helemaal niet op.

G: Ohw ohw.

D1: Heel veel kinderen zeggen oh meester juf het is wel heel lawaaiig maar zelf ben je het eigenlijk gewoon gewend. Jah ik voel er eigenlijk niks van of voor. Het is gewoon normaal eigenlijk ja.

D2: Ja ben ik eigenlijk ook zo gewend harde geluiden dus ik kan eigenlijk geen verschil zien of merken.

D1: Als het echt te hard gaat dan schreeuw ik wel eens we zijn niet in Burgers' Zoo bijvoorbeeld dat wel en dan worden ze wel stil maarja.

G: Ja.

D6: Ja je bent een beetje als ik voor mijzelf spreek, ik ben een beetje gewend om uh er overheen te moeten te of fluiten en dan alsnog even een schreeuwte overheen te moeten doen voordat ze daadwerkelijk stil zijn. En ik heb het voordeel dat mijn stem opzich best wel hard is en

G: Ja.

D6: zodat ik daar minder last van heb. Maar inderdaad als je mijn zaal ziet ik heb toevallig nog foto's gemaakt. Dan zie je inderdaad wel gebreken die D7 ook aangeeft.

G: Ja ja en je gebruikt ook soms een fluitje in de les?

D6: Ja een knijpfluit.

G: Ohw een knijpfluit.

D7: Is coronaproof.

D6: Coronaproof inderdaad.

G: Ohw wat goed.

S6: Scheelt ook weer met fluiten.

G: Ja ja.

D5: Ik merk ook echt wel dat het veel lawaai is. Zelfde als wat jij zegt, als je een keertje fluit dan heeft niet iedereen het meteen door. Der zijn wel van die wanden tussendoor die dan afsluit, maar tis gewoon een grote tribune dus het galmt gewoon der langs op

G: Ja

D5: En ook als je ja een collega naast je les staat te geven dan uh ja hoor je dat super goed

G: Juist ja ja ja

D5: Wel irritant

G: Ja. En als je nou eens een schatting moest geven, denk je dan dat de hoeveelheid geluid die uh je ervaart tijdens de gymles die die ja uh hoe hard denk je dat dat is als je het zou vergelijken met de Arbonormen.

D6: Te hard.

G: Te hard denk je.

D6: Dat denk ik wel ja.

D7: Wat is de Arbonorm?

G: Ja dat was eigenlijk ook mijn vraag. Weten jullie wat de Arbonorm is?

D1, D3, D5: Nee.

G: Nee.

D6: Ik denk dat het rond de 80-85 ofzo is.

G: Ja klopt. 80 decibel mag en tot 85 maar vanaf 85 decibel moet je gehoorbeschermingsmiddelen dragen.

D6: En als het langdurig voorkomt dan.

G: Ja ja.

D6: Ja ik denk ja tenminste bij mij is het redelijk goed geregeld.

G: Ja.

D6: Maar ik denk sowieso tijdens spellen of wat dan ook of als ik fluit dan komt ik er 100% wel boven uit. Het gaat wel paar keer per les kom je der wel boven uit.

G: Ja.

D7: En tijdens het gymles als ze bezig zijn?

D6: Dan valt het wel mee maar ja ik zit hier met twee moderne hallen dus bij mij ik denk dat ik voornamelijk onder blijf maar ik denk dat bij jou ja meestal rond de 90/95 zit ik bij jou.

D3: Ja vind ik lastig in te schatten inderdaad maar ik heb dan mijn horloge kan ik kan ik op zien. Maar ik weet inderdaad ja het zijn kale muren en een zaaltje ja dat is een klein zaaltje en ja als ze dan heen en weer rennen dan lijkt het wel kudde bizons. Nee maar dat is echt, oprecht. Als je dan een ren spelletje hebt of tikkertje dan ja.

D7: Dan doen ze niet eens gek

D3: Nee nee dat is dan gewoon de zaal

G: Ja ja en uh hoe is het in de kleedkamers eigenlijk?

D4: Daar hebben wij minder zicht op. Wij zijn voornamelijk in de zaal totdat heel veel van de groepen wisseling is

G: Ja

D4: Dus de groepsdocent van de school zelf die is voornamelijk in de kleedkamers en wij vangen de kinderen op in de gymzaal

G: Ja

D3: Ja ik moet dan door de gymzalen heen door de kleedkamers heen omdat de gymzalen aan de school vastzitten dus ja ik loop vanuit de school door de kleedkamer en dan kom ik in de gymzaal ja die zijn misschien nog wel slechter dan de zaal. Ja tegels ja is echt drama.

G: Uuuuuhm en hebben jullie wel eens of of weet je wat de gevolgen zijn van blootstelling aan teveel lawaai?

D5: Ja ik denk dat je gehoorschade kan krijgen.

D6: En ik denk ook dat het meer energie kost.

G: Ja

D6: Denk dat je blijft zo doorgalmen ja ik weet niet hoe dat heet die technische namen voor die piep in je oren

G: Ja ja tinnitus

D6: De?

G en S2: Tinnitus

G: De piep in je oren is wel duidelijk hoor, dan weet iedereen wat je bedoeld.

D6: Dus ja dat zijn natuurlijk wel de gevaren en zeker als je dan verder gaat, kijk en meestal merk je het nu niet. Het is te laat als je kan zeggen als het er in een keer is. Het gaat meestal over jaren dat mensen steeds slechter

en slechter horen dan anderen. En die denken pas op hun 50^e van huh wat zeg je dat je dan meer daar naar toe gaat.

G: Ja ja ja gehoorbeschadiging wordt ook wel een van de moeilijk waarneembare arbeidsrisico's genoemd. Want als je jong bent dan ja heb je nergens last van en denk je ik ben nou nog jong. Maar als je eenmaal ouder wordt dan is het onomkeerbaar hè de schade die je oploopt.

G: Ik wil nog wat vragen of jullie wat willen doen. Want ik heb gehoord van Jorieke Steenaarts van de KVLO dat vakleerkrachten bewegingsonderwijs die willen iets doen.

D7: Ik ben benieuwd.

G: Het is niet super spannend hoor, klinkt spannender dan dat het is. Ik wil gewoon vragen je op een roosje wil schrijven en we zouden ze op de muur kunnen gaan plakken, dan heb je gelijk beweging gehad. Iedereen krijgt steeds een klein stapeltje.

D7: Mag ik meedoen?

G: Je mag meedoen maar dan moet je misschien toch nog een informed consent invullen en ook nog even dat dingetje invullen. Mag gerust

S2: Het is wel degelijk aangeraden, anders krijgen we problemen.

D7: Ben ik dan D7?

G, S2: Ja.

G: Nou wat ga ik je vragen, ik wil je vragen om gewoon een beetje wat dingetjes op te schrijven die je ervaart eventueel klachten of hinder die je ervaart van het geluid tijdens de gymles.

D6: Dus telkens één kernwoord en die opplakken?

G: Ja één kernwoord, of twee, maar geen hele zinnen of verhalen gewoon.

D3: Dingen waar je klachten van krijgt of waar je van merkt van he daar stoor ik me aan

G: Ja ja

D7: Ik geef wel basketbaltraining ook in een sporthal, dacht misschien kan ik dat meenemen.

G: En ben je ook vakleerkracht bewegingsonderwijs geweest?

D7: Nee nee

G: Ohw dan ben je eigenlijk niet toegelaten.

D7: Nee dat ben ik niet nee zeg maar.

S2: Het past niet bij de inclusiecriteria.

D3: Dan gaat het hele onderzoek naar de... wordt helemaal op slot geschopt.

G: Voor nu mag je wel meedoen.

D7: Sjonge jonge, voor spek en bonen.

G: Haha voor spek en bonen ja, mag je meedoen.

G: Ja het is wel streng maar weetje we willen ook graag hieruit echt een heel goed advies op over schrijven. Ik zou het ook het liefst aan de minister willen aanbieden.

S2: De ethische richtlijnen naleven.

G: Je mag per ding een roosje gebruiken, het is wel heel efficiënt zo.

D7: Moeten we ze daarop plakken?

G: Ja. Jullie hebben hier mooi een muur, daar kunnen we ze mooi opplakken.

G: Zou ik nog een foto van jullie mogen maken? Ik weet niet of jullie dat aangegeven hebben? Is er iemand die daar bezwaar tegen heeft?

Iedereen: Nee hoor.

G: Mag gerust hè, want dan kom je er niet op. Ja, goede actiefoto, jij bent mooi aan het uitleggen.

G: Oke ik ga wat dingetjes noemen en dan ga ik ze een beetje groeperen ja. Hier zie ik iemand zeggen geschreeuw, stuitende ballen, vallende materialen, galm, moet even kijken waar dat bij hoort. Kijk kijk kijk. Krijzen, schreeuwen, dierentuinen, fluiten, energie, frustratie, vermoeid, galm en keelpijn.

D7: Ja dat is het wel he.

G: Ik zie hier bijvoorbeeld iemand die zegt sneller moe. Is dat herkenbaar voor jullie?

D3, D5: Ja

G: Minder focus, vermoeid, nou hoort allemaal wel een beetje bij elkaar hè. Vermoeidheid, vermoeidheid, ja als je hele dag in de herrie staat. Hoofdpijn, keelpijn, kijk die doe ik bij hoofdpijn. Hier heb ik nog een keertje hoofdpijn. Last van eigen stem, kan iemand dat een beetje nader specificeren, wat bedoel je daarmee?

D6: Ik denk dat je er heel vaak overheen gaat en zeker als er dan een spel of als het iets vrijer is moet je er best wel vaak overheen en dan ga je echt vanuit je je stem goed gebruiken en dan krijg je op gegeven moment last van je stem.

G: Ja ja ja. Het hoort ook een beetje iemand heeft opgeschreven keelpijn. Klopt dat?

D1: Ja

G: Wie was dat? Ohja

G: Minder focus, zou iemand daar even nog wat meer over kunnen vertellen. Ah, D6.

D6: Nee ja ik merk dat ik in de ochtend gefocust ben op oke waar zijn we mee bezig wat zijn we aan het doen wat zijn de leerlingen aan het doen en ik merk dat op het einde van de dag en vooral laatste les dat ik af en toe denk van ja joh die focus is gewoon niet helemaal waar het zou moeten zijn. Door hele dag in dat geschreeuw te moeten staan.

D3: Feedback bedoel je en zo?

D6: Ja feedback geven maar ook feedback naar de leerlingen toe of eventueel stagiaires of wat dan ook of zelf ergens opletten. Je bent wel ja een stuk minder focus heb je dan ja.

G: Ja ja en dat ervaar je ook zo D3?

D3: Ja ja heb ik ook heel vaak indirect, heb ik ook heel vaak. Dan geef ik tijdens de lessen tips en tops en let daarop en daarop en dan moet je daar overheen. Ja het is zoals het is en dat vergeet je of ja je ervan bewust zijn doe je niet meer.

G: En uh D3 jij zit in een heel slechte zaal geloof ik.

D3: Ja

G: Wie zit dan nog meer in een slechtere zaal?

D2: Ik ook wel.

G: Jullie durven het wel te zeggen door uh...

D7: Ja ja

D6: Maar hij heeft niet veel mee te doen hoor.

D7: Nee ja nee mijn schuld haha, ik heb de zalen gebouwd. Nee maar goed dat het gezegd wordt toch anders komen we nog niet verder.

G: Ja en ik zie dat jij D1 ook keelpijn hebt genoemd.

D1: Ja ik ben vooral heel hees geweest door hele tijd te schreeuwen en allemaal. Ik denk dat dat het wel redelijk kon zijn

G: Ja ja. Ik zie ook nog wel staan hier dat heb jij ook nog gezegd frustratie.

D1: Ja als ze bijvoorbeeld nog niet stil zijn omdat ze bijvoorbeeld fluit niet horen en het duurt heel lang dat je op gegeven moment ja denkt waarom hoor dat fluitje niet. En dan kunnen hun onbewust ook soms niet horen en niks aan doen.

G: Ja ja. Dan heb ik nog hier galm en hoge tonen, nagalm. Even kijken, wie kan het begrip galm even een beetje uitleggen. Wat daarmee bedoeld wordt.

D5: Ja ik heb vooral dat je geluiden uit andere zalen hoort. Als daar verder niemand bezig is dan gaat het op zich, als jij je eigen les hebt dan is dat op zich te doen. Dan is het makkelijker om iedereen erbij te houden, maar als je nog geluid van de andere zaal hebt dan heb je het gevoel alsof er altijd geluid is en dan is het eigenlijk nooit stil tijdens je uitleg.

G: Ja ja ja. Iemand anders heeft hier ook gezegd geluiden uit andere zalen genoemd. En dan heb ik nog hoge tonen. Twee keer eigenlijk gekregen, hoge tonen.

D3: Ja gewoon kinderen uit groep vier die even hun keel openzetten. En dan denk ik is het een jonge of een meisje en dan moet ik goed bekijken wie is het, maar je hoort het wel. Dat had ik vanmiddag ook, dat ik echt denk van... En dan denk ik leuk dat je enthousiast bent prima, maar dat keihard schreeuwen kan aardig hoog zijn. En dan sta ik daar met geknepen ogen. En dan vooral toevallig met de zalen van vandaag.

G: En merken jullie verschil in welke groep je lesgeeft?

D1, D2, D3, D4, D5, D6: Ja.

D6: Onderbouw die maken veel meer lawaai.

G: Meer? Onderbouw?

D6: Ja tenminste dat ervaar ik wel ja. Bovenbouw ja tenminste wij geven hier allemaal best lang les en daar heb je dan wat duidelijkere afspraken mee. En die heb je ook wel van groep een twee drie vier dus dan kan je duidelijke afspraken mee maken en dan blijft het meestal ook wel wat rustiger. En bij groep een twee drie vier ja die hebben het kinderlijke enthousiasme en dan schreeuwen ze en dan komen ze zo binnen weet je wel en dat merk je wel.

G: Even kijken hoor en dan heb ik hier groepje dat gaat vooral over oorzaken van lawaai denk ik. Vallende materialen, stuitende ballen en geschreeuw. Geschreeuw, schreeuwen, dierenruin. Wie kan daar wat nog over vertellen?

D3: Ja komt vaak waarschijnlijk puur uit enthousiasme omdat ze het spel leuk vinden of ze komen binnen en dan yes we gaan voetballen en dan gooien ze de kleedkamer deur weer dicht bij wijze van spreken en dan gaan ze omkleden. Meestal, tenminste ik ga er niet vanuit dat ze het bewust doen maar het verschil zit hem meestal in het enthousiasme of dat een tikker achter hun aanzit. Ja weet je logisch, maar het gebeurt wel.

G: Oke ik ga wat foto's maken van de geeltjes en dan stop ik ze in de map bij elkaar en dan gaan we verder.

S2: Moeten de namen van de deelnemers niet ook op de plakkertjes.

G: Nee dat hoeft niet nee.

G: Oke. Gehoorbeschermingsmiddelen ik hoor sommige al zeggen die gebruik ik. Wie gebruikt die allemaal? D5

D5: Ja ik heb wel oordopjes die ik indoe tijdens het lesgeven dan. Meestal gewoon als ze bezig zijn, tijdens uitleg niet maar uh meestal als ze bezig zijn doe ik ze wel in.

G: Zijn het dan jouw eigen oordoppen of heb je ze van de gemeente?

D5: Van de gemeente

G: En zijn ze dan aangemeten of zijn het

D5: Ja.

G: En behalve D5.

D6: Dat wist ik geen eens.

D5: Ik heb het toen aangegeven, ik weet niet of het nu via gemeente gaat.

D6: Wij hebben dat ook aangegeven, maar wij hebben dat nooit gekregen.

G: Dus D5 is de enige die ze gekregen heeft?

Iedereen: Ja

D5: Ik ben er wel achteraan gegaan

D6: Ik heb er alleen een paar als ik ga volleyballen, dat is wel echt een hele oude hal. Dan gaat het geluid wel heel vaak te hard weet je wel en dan gebruik ik ze tijdens de wedstrijd natuurlijk. Voor de rest heb ik geen oordoppen.

G: En dat meet je met je telefoon met je Apple Watch.
D6: Ja met mijn horloge ja.
G: Ja
D3: Ik heb ze wel, alleen meestal voor feestjes of festivals dan doe ik ze wel in. Daar denk ik dan wel over na. Maar ik had er nog niet over nagedacht dat dan de kwaliteit van geluid beter wordt.
G: Ja.
D3: Maar daar ben ik bang dat ik dan misschien even net wat mis in de gymzaal omdat ik dan een beetje aan mijn oren verdoofd wordt laat maar zeggen.
G: Ja.
D3: Ik weet niet of ik dan nog steeds zo attent ben of zo genoeg oplet of dat ik alles zie.
D1: Ja je went op zich wel als je ze vanaf het begin af aan in hebt. Dan wen je een beetje, maar tijdens de uitleg doe ik ze ook altijd uit. Dan heb ik inderdaad ook altijd het gevoel van is iedereen nou eigenlijk stil of niet of? Dus uhm.
G: Ja.
D7: Het is wel stil als je ze in doet he. Dan is het stil.
G: Hahaha. Dus tijdens de uitleg haal je ze uit je oren en dan doe je ze der weer terug in?
D1: Ja.
G: Ja ja. En die oordopjes zijn niet gewoon aanpasbaar dat je ze weet ik veel met een appje heel even zacht of hard zet.
D1: Nee dat zijn gewoon van die op maat gemaakte dingen die je echt in je oren stopt, het is niet alsof je ze uit kan zetten ofzo.
G: Ja ja. En D3 jij gebruikt je eigen gehoorbeschermingsmiddelen?
D3: Ja die heb ik toevallig van de zomer een keer gebruikt tijdens een concert.
G: Oh ja.
D3: Ja.
D7: Maar die gebruik je niet tijdens de gymles toch?
D3: Nee.
G: Nee nee nee.
D3: Ik heb daar niet echt bewust over nagedacht.
D7: Oh oké.
G: Ja. En zijn er ook mensen die ze niet gebruiken maar die nu denken van hé dat zou ik wel interessant vinden om eens te proberen of denk je nou misschien hoeft dat eigenlijk niet voor mij.
D6: Nou ik vind dat wel interessant zeker als je mijn zaal hebt.
G: Ja.
D6: En de kwaliteit daarvan maar ik denk ja iedereen is hier puur omdat volgens mij iedereen het wel interessant vindt.
D5: Ja ik denk dat het vooral proberen is of het werkt.
G: Ja.
D7: Want wat voor soort verschillende oordopjes heb je? Geluiddempend of dat je helemaal niks hoort of wat wat is het allemaal?
G: Nou meestal is het wel geluiddempend en dat je helemaal niks hoort...
D7: Dat kan natuurlijk niet. Dat kan ook niet.
G: Nee Nee. Je hebt ook wel oordoppen die een soort van hoe noem je dat ook alweer, dat het geluid uuuhm
D7: Vervormen?
G: Ik kan niet op het woord komen
D6: Die de pieken en dalen er uit haalt toch?
G: Ja ja. Ja eh maar je hebt verschillende soorten dus je hebt inderdaad die vooral de pieken er uit halen of de harde geluiden of bepaalde hoge tonen. Dus toon specifiek zou je ook kunnen dempen. Uuuhm. Maar het is natuurlijk nooit perfect en uuuhm als je op zoek bent naar ja wat interfereert zo min mogelijk in het spraakgebied. Dat wil je, je wil kunnen horen wat de kinderen zeggen. Ja en dan is het wel even goed zoeken en afstemmen en wat wat jij zegt D5 dat hoor ik ook van meer mensen terug dat ze mij bijna uitlachen, even de oordoppen eruit halen.
D5: Ja.
G: Ja. Oké uuuhm nou mooi mooi mooi uuuhm, hoe zijn jullie ervaringen met de aanpassingen aan de accommodatie? Dus, ik.
D6: Ja bij mij ik ben er wel blij meen want ik heb ook in de hallen van hun les gegeven. En op gegeven moment kwam ik weer hier in Didam. Ja en ik merk wel dat die wanden heel erg helpen met al die gaatjes erin dat het geluid echt een heel stuk dempt.
G: Ja.
D6: Het is echt ja echt wel een heel groot verschil
G: Ja.
D6: Zeker met de galm, er galmt eigenlijk niks door.
G: Ja.
D6: Dus het is niet zo dat het geluid nog 3x ergens tegenaan komt en dan weer terug komt.
G: Ja.
D6: Dus ja ik ervaar het als heel prettig, tenminste dat ervaar ik als ik les geef. Bij anderen lessen ben ik natuurlijk niet, maar voor de rest niet.

G: Ja ja. En ondanks dat meet je toch nog wel eens decibellen rond de 90 of 90 decibel in de sportzaal met de aangepaste akoestiek?

D6: Ja ja.

G: Oké nou oké. Uuumh dan ben ik benieuwd naar jullie verhalen.

D2: Ja eigenlijk ik merk niet zo veel omdat ik meer bezig eigenlijk met de kinderen dus ik uhm maar ik merk dat ik uuumh paar dagen moe ben eigenlijk uuumh net als de dag voorbij is.

G: Mhm.

D2: Ja vooral uuuuh ja met de kleine zaaltjes je hebt geen zeiltjes zeg maar je hebt eigenlijk geen uuh geluiddempers. Vooral in ...

D7: Daar hebben ze helemaal niks hè.

D2: Nee helemaal niks.

G: In ...

D2: Ja in ... Dus uuuuh, vorig jaar was ik drie dagen daar in de week bezig alleen in de ochtend dus een stukje beter zeg maar

G: Ja.

D2: Maar een week heb ik ook in een heel grote zaal zeg maar

D7: In ...?

D2: Ja in ....

D7: Daar hebben ze ook niks denk hè

D2: Nee alleen blokjes zegmaar

D7: Ja.

G: Ja. Blokjes?

D2: Nee uh hoe heet die?

D7: Bakstenen, ja gewoon stenen zeg maar.

D2: Ja dat bedoel ik.

G: Ja ja.

D2: Ja maar het is een hele hele grote zaal zeg maar.

D7: Ja.

D2: Ja. En merk ook bijvoorbeeld als je de kinderen ruilt pffffff, even stilte

G: Ohja ja. Heb je dan ook wel eens een piep in je oor of valt dat wel mee?

D2: Piepen niet nee, dat op zich niet. Maar nu mijn stem ben ik een beetje kwijt eigenlijk en uuuuh ja dan moet ik nog harder praten eigenlijk.

G: Ja.

D2: Dat komt eigenlijk omdat ik mezelf niet heel goed kan horen zeg maar. Snap je, omdat ik gewend ben mijn stem in hoge tonen te gebruiken zeg maar ik ben eigenlijk weer terug naar een laag tempo lagere tonen en dat kost tijd zeg maar.

G: Ja ja ja ja ja. Uuumh. Ik hoor eigenlijk meer van jullie zeggen dat ze last van de stem hebben zo nu en dan uhm. Heeft iemand van jullie ook wel eens logopedie gehad voor de stem?

D3: Ja vroeger toen ik klein was.

G: Want ik heb wel eens een onderzoek gelezen daarin, hadden ze gevonden dat 50% van de deelnemers van de vakleerkrachten bewegingsonderwijs in dat onderzoek die hadden last van hun stem. En uh logopedie kan je wel een beetje helpen om je stem beter te gebruiken of om te voorkomen dat je hees wordt of of in een verkeerde toonhoogte gaat spreken. Maar daar hebben jullie nog niet echt ja...

D7: Ja ik heb vandaag toevallig keelpijn, maar of dat komt door de gymles dat is een tweede. Ik kom net uit het weekend.

G: Ja kan ook.

D7: Het kan ook zijn dat met afgelopen week met het koud warm koud warm.

G: Ja.

D7: Uhm en inderdaad ja.

D4: Soms ga je inderdaad om nog effe die kinderen stil te krijgen een toontje hoger of in ieder geval omhoog nog ja.

G: Ja.

D4: De kunst is altijd weer om ze allemaal weer terug te brengen naar een normaal gespreksniveau of normaal gespreksvolume laat maar zeggen. Maar soms vergeet je dat en blijf je er een beetje in hangen, althans dat merk ik.

G: Ja ja. Hey en uhm als je dan het toch daar over hebt, doen jullie ook iets in die les om die kinderen rustiger te krijgen of juist uh, wat kan je doen als didactische werkvorm om uh.

D3: Ik denk uh bij mij werkt duidelijke regels. Dus vertellen wat zijn de regels, dus stop zetten als het geluid aan gaat en zelf met je uitleg niet over het geluid heen willen gaan maar gewoon eerst even wachten en dan degene aanspreken die geluid maakt. En als die niet met een zachter volume verder gaat en ze hebben niet aandachtig geluisterd dan kan ik daar niks mee.

D7: Ja nou ja het is wel de basis maar Ja dan zie je maar hoe lang het lager is.

G: Ja.

D3: Ja drie fluitsignalen doe ik meestal en dan doe ik meestal een twee drie en dan is het gewoon zitten op de bank.

G: Oooh.

D3: Bij het vak laat maar zeggen.

G: Ja.

D3: En dat is dan het rustmomentje tussendoor en dan kan ik als ze stil zijn mijn feedback geven en dan kunnen we weer verder.

G: Ja precies ja. En uh D4 hoe is het voor jou?

D4: Ja eigenlijk ook gewoon wat duidelijke afspreken maken, wanneer ben je stel en uh wanneer niet. en ik werk ook met een fluitje voor de rust.

G: Ja en heb je dan ook een handfluit of?

D4: Ik heb een echte fluit.

G: D4 weet je hoe veel decibel er uit een echte fluit komt?

D4: Ik denk best wel veel.

G: Ja dat kan tussen de 100 en de 125 decibel zijn. Weet je dat? Dat is best wel hard hè, als je denkt een straaljager is ongeveer ook 125 decibel en een concert mag tegenwoordig niet harder dan 103 zijn geloof ik. Ja of men zich daar aan houdt weet ik ook niet.

D3: Ja hangt er vanaf.

G: Hangt er van af ja. Uuuuuhm hebben jullie ook samen naar school of inclusieve samenleving dat er dan kinderen zijn met de autisme spectrum stoornis.

D7: Ja nee ja daar hebben we ook mee te maken.

G: Ja ja ja ja. Want hoe werkt zo'n gymles op die kinderen? Hoe werkt dat?

D3: Het verschilt.

G: Oh das verschillend.

D3: De één leeft helemaal op die kon in de klas zijn ei niet helemaal kwijt en voor de ander is het net te veel vrijheid of wat dan ook.

D7: Dus die komt dan met driftbuien.

D3: Ja dat.

G: Ja ja ja oké.

D7: Nou mijn zoontje die heeft ook autisme en die vertelt dan over de gymles komt die dan thuis.

G: Ja.

D7: En het is vaak heel moeilijk, het zijn allemaal puzzels de gymles.

G: Ja.

D7: Hij is helemaal niet van het bewegen en het sporten en dan zegt ie, ja en dan moest ik verdedigen met voetbal zeiden de andere kinderen dat ik moest verdedigen ik heb geen idee wat ik moest doen.

G: Oh ja.

D7: En voor die andere kinderen die allemaal op voetbal zitten is het allemaal heel duidelijk om te gaan verdedigen. Hij zegt hoe moet ik verdedigen? Wat is dat? Wat moet ik dan doen? Dus dat is best wel heel veel puzzels en het is gewoon moeilijk en het is ik kan mij voorstellen dat dat voor kinderen wel wat kan betekenen zeg maar met alle driftbuien en schreeuwen en gillen.

D3: Kan niet tegen zijn verlies.

D7: Kan niet tegen zijn verlies, allerlei dingen waarbij, niet eerlijk en in de rij staan en hij ging voor kruipen en ja alle ga zo maar door. Hij deed dit en hij deed dat naja met alle als we op het geluid gaan.

D3: Ja dat het net wat anders gaat.

G: Ja

D7: Alle schreeuwen, gillen dichtbij van dien ja.

G: Ja ja.

D3: Ja.

D7: En ook misschien ook denk ik dat dat soort kinderen ook gevoeliger zijn voor prikkels en voor geluiden.

G: Ja.

D7: Ja waardoor het gewoon heel erg hard binnen komt.

D3: Ja.

G: Ja. Oké. Hey uhm, een van de dingen die we willen doen is ook een soort van voorlichting ontwikkelen voor vakleerkrachten of misschien zelfs voor werkgevers of gemeentes en als je nou daar eens een advies zou mogen geven. Wat zou er dan in zo'n voor. Wat ze je aan jouw toekomstige nieuwe collega willen vertellen als het gaat om geluid in sportzalen.

D3: Ja wat ik dan interessant zou vinden van, D6 geeft aan heeft zo'n Apple Watch, daar kan hij af en toe op kijken.

G: Ja.

D3: Maar ik heb geen flauw idee wat te hard of te zacht is. Dus voor mij is het wel gewoon ja het is zoals het is.

G: Ja.

D3: Daarom vond ik dit ook wel interessant om nou te weten hoe vaak per dag ik nou boven die norm kom.

G: Ja ja ja.

D3: Dus dat en zeker met het ontwerpen van een nieuwe gymzaal bijvoorbeeld om daar tips of aanwijzingen aan te geven als ook vakdocent zijnde, want sommige mensen zetten die sporthal neer en die denken zo die staat, maar dat die akoestiek dan totaal niet meegenomen word.

G: Ja ja. Dat is ook zo hè.

D3: Ja.

G: Sinds 2005 is er een bouwbesluit gemaakt in samenwerking met de NOC*NSF en vanaf 2012 is het ongeveer wel grootschalig toegepast.

D3: Oké.

G: Alleen voor oudere sportaccommodaties die voldoen vaker niet aan de bouwnorm en het word later ook niet meer gecontroleerd dus ook na aanpassingen word het niet altijd gecontroleerd. Weet je dat D6 ik kijk naar jou is, want jij hebt geloof ik de beste sportzaal.

D6: Wat was de vraag ook alweer, sorry.

D7: Wat wil je meegeven aan je.

D6: Oh wat ik wil meegeven of dat het bij mij veranderd is?

G: Ja uhm. Is die zaal waar jij nu in staat opnieuw gemeten, weet jij of die voldoet aan het bouwbesluit.

D6: Oeeh dat weet ik niet, uhm, ik weet dat die na behoren gebouwd is en dat die elke keer gecontroleerd wordt. Maar ik weet..

G: Ohja.

D6: Ja elk jaar, dat is verplicht.

G: Nee dat hoeft niet.

D6: Oh ja het zijn gemeentehallen.

G: Ja.

D6: Dus ja.

G: De ene gemeente gaat er anders mee om dan de andere.

D6: Uhm, maar hij wordt elk jaar wordt hij gewoon getest maar ik weet niet of ze daar ook geluid bij meenemen.

G: Ja precies.

D6: Dat weet ik niet, dan moet ik even die rapporten opvragen.

D3: Maar dat zou ook een interessante zijn voor Boerze, Renea en Janze-Fritze.

G: Ja.

D3: Die de QA nu doet. Dat het geluid serieus genomen word.

G: Ja.

D5: Is dat makkelijk te meten in een lege zaal? Want ik denk dat de helft van het geluid komt van de kinderen die rond rennen en schreeuwen.

D7: Tijdens de gymles misschien een keer uh.

D3: Dan zou er getest moeten worden tijdens basketbal ofzo.

D5: De standaard baviaan die de desbetreffende bal pakt en elke keer hetzelfde doet en van twee meter een bal laat stuiteren of wat.

G: Dat is er ook.

D7: Ik wil graag meegeven ook aan de gemeente ga er eens bij stil staan, want volgensmij word dat meer iets oh ja gymlessen en uh doe maar, maar ga er maar eens bij stil staan dat het gewoon heel erg een impact heeft en ga het eens meten.

G: Ja.

D7: Het is heel flauw maar meten is weten en dan weet je wat de situatie is en dan kan je je kijken oké oordoppen, verbanden weet ik veel wat je eraan doet, maar ga het eens onderzoeken.

G: Ja, ja.

D7: Ga het onderzoeken en als het inderdaad niet goed is volgens alle normen en Arbodiensten en weet ik het allemaal, ja dan moet er wat aan gebeuren.

G: Ja ja ja. En D5 hoe is dat voor jou?

D5: In Duiven zijn ze wel bezig met die hallen om te kijken wat eventueel anders kan.

G: Ja.

D5: Uhm, ja.

G: Wat zou jij aan de nieuwe, pas afgestudeerde, of hij zit nog op de opleiding student, sportstudenten, wat zou je aan die nieuwe studenten willen meegeven over dit onderwerp?

D5: Ja, oortjes indoen.

G: Oortjes indoen.

D5: Ja eigenlijk wel ja, want als je dat niet doet dan wordt je gek.

G: Ja ja.

D7: Ja wees je er bewust van zou ik benoemen. Wees je er bewust van, neem het niet voor lief ofzo.

D3: Ja maar tijdens de opleiding ook of het kan zijn dat ik niet opgelet heb. Dat kan wel eens.

D7: Maar er is nooit.

D3: Maar er is nooit iets benoemd in de opleiding van hey gehoor of bescherming of. Het is allemaal een beetje standaard zo'n gymzaal het stuitert en het maakt herrie.

G: Ja ja.

D5: Nee maar dat uuh dat wel ja. Oordoppen in doen, dat zou ik zoiezo aanraden en uh ja goede afspraken maken ook in de gymles.

G: Ja.

D5: Over het geluid.

G: Ja.

D5: Ja.

G: Met de kinderen bedoel je dan of de klas?

D5: Ja of dat je een teken afsprekt of iets dat je iets dat iedereen moet gaan zitten op de bank inderdaad en niet dat je zelf over iedereen heen moet gaan schreeuwen dat je daar gewoon bewust van bent. Ik vind dat eigenlijk het vermoeiendste van het werk dat je inderdaad dat je die geluiden enzo moet maken.

G: Ja ja. Dus ik hoor twee soorten dingen. Eén is dat je zegt ik zou de studenten wat meer bewust willen maken en het tweede is dat je zegt ik zou ja oordoppen aanraden. En het tweede is dat je zegt naar de gemeente joh neem ook is een keer de controle of de evaluatie van je sportaccommodatie serieus. Oké.

D7: Ja en dat van D5, daar sluit ik mij bij aan. We kunnen natuurlijk ook inderdaad van die didactische dingen doen om die kinderen stil te houden en ga niet er overheen schreeuwen waar je zelf invloed op hebt.

G: Precies.

D5: Dat je je daar meer bewust van bent.

D7: Want dat heb ik zelf ook als ik voor een groep basketballende kinderen sta oh dan is het veel makkelijker om, nee die ballen vast als ik praat, want ja anders hoor je 30 stuiterende ballen naja je weet het dan word je helemaal gek.

G: Ja.

D7: Ja. Bal vast of je legt hem aan de kant en dan ga je praten. Het is echt belangrijk voor je rust om dat ook echt te doen.

G: Ja ja ja.

D7: Het is heel verleidelijk om er dan nog over heen te schreeuwen.

G: Ja.

D7: Nee, je bent stil anders wacht ik wel of weet ik veel wat je doet.

D3: Ik gebruik altijd een zandloper die duurt 30 seconden. Als de zandloper beneden is en ze zijn nog steeds niet stil dan draai ik hem weer om. Ik wacht wel tot iedereen stil is.

G: Oh.

D3: Na 30 seconden zijn jullie stil, anders draai ik hem weer om.

D1: Ja ik wacht wel.

D3: Ja, tijd verliezen doen we toch wel op een of andere manier.

G: Zijn er nog dingen die niet benoemd zijn of nagevraagd zijn waarvan je zegt ja dat wil ik nog even graag kwijt.

D5: Naja ik denk dat alles wel is benoemd met de regels en de, dus ik zou het niet zo snel weten.

D6: Ik ben wel benieuwd of er iets van een basis iets is waar de gymzaal aan mag voldoen.

G: Ja die is er dus vanaf eigenlijk 2012 is dat breed toegepast in het bouwbesluit opgenomen.

D7: Bij nieuwe sporthallen die worden gebouwd.

G: Ja.

D7: En niet bij oude die al bestaan.

G: Nee.

D3: Zijn daar nog regels op, op de oude?

D6: Nou je hebt natuurlijk de Arbo, dus er zit een bepaalde grens aan dat is 80 dB.

G: Ja ja.

D6: Maar als het meer dan 80 dB of steeds pieken zijn.

G: Ja ja.

D6: En daarna kijk je naar die 80 dB, is het dan wel goed niet goed.

G: Nou ja er zijn eigenlijk twee dingen. Het bouwbesluit gaat over de eigenschappen van de zaal, dus dat zijn de zaaleigenschappen. Die meet je in een lege zaal. En het Arbobesluit gaat over de geluidsbelasting die je ervaart gedurende je werk. En dat is dus de hoeveelheid geluid die zich in die zaal is. En wat er gezegd word is een zaal met veel galm, geeft meer geluid. Want doordat dat weerkaatst, blijft het hangen en dan het telt zich op.

D6: Het blijft weerkaatsen.

G: Dus in het bouwbesluit is opgenomen hoeveel galm er mag zijn en dat hoe minder galm, hoe prettiger voor je oren. Maar die Arbodienst, in het Arbobesluit staat wat jouw maximale geluidsbelasting is. Er zijn alleen regels dus hoe die akoestiek in de nieuwe zalen moet zijn. En ja eigenlijk zou er periodiek in een les gemeten moeten worden. Wat nou eigenlijk de geluidsbelasting is waar je aan blootgesteld wordt.

D7: Die zijn er misschien nog van....

G: Ja ja. En als je dat hebt, in sommige gemeentes hebben ze dat gedaan en die hebben dan ook allemaal gehoorbeschermingsmiddelen aangeboden gekregen. Dus ja dat is vaak wat de gemeente makkelijk kan doen. En vervolgens ja word er dan een plan gemaakt om oude zalen op te knappen of aan te passen of daar iets mee te doen.

D7: Ja.

G: Ja. Zijn er nog andere dingen?

D7: Wat gaan jullie nu doen, qua onderzoek?

G: Ja.

D7: Of loop ik nou op de zaken vooruit?

G: Nee nee, super goed. Nou wat wij doen, we werken samen met een bedrijf wat geluidscamera's heeft Sorama en een bedrijf dat heel ervaren is in het meten van akoestiek en dan gaan we van een aantal zalen een aantal goede zalen en een aantal slechte zalen gaan we de akoestiek meten. En dan gaan we ook inventariseren welke elementen maken nou dat het goed is of dat het slecht is. Dus is dat met die helmotsgaten is dat het? Of in het dak? Of is het iets in de vloer? Wat maakt nou dat een zaal een goede zaal is? Dat is een ding wat we doen. Het tweede is dat we dus het gehoor gaan meten van nou ja in elk geval 100 vakleerkrachten. Dus als jullie je allemaal op gaan geven en nog een paar dan gaan we dat allemaal hier ook doen. En het derde wat we doen is dat we Arbogeluidsmeters mee gaan geven en die moet je dan conform de Arbowet drie dagen lang het geluid meten in jouw werksituatie, dus niet als je naar een festival gaat.

D7: Heb je ineens 100 verschillende mensen.

G: Hahaha neee op het werk. Uh en dan word daarop berekend hè, dat moet voor tenminste drie dagen, dan word daarop berekend wat was nou de geluidsbelasting en is dat nou wel of niet conform de Arbonorm. En ja daarvoor zijn best complexe berekeningen, want je hebt ook piekbelastingen en je mag een aantal pieken hebben, maar hoeveel en hoe dat precies uitgerekend moet worden ja dat doen dan weer de technici van de toegepaste natuurwetenschappen, die kunnen dat heel goed.

D3: Nou duidelijk.

D6: Nou dat klinkt goed.

G: Ja hè.

D7: Dan kunnen we weer met dat rapport met die uitslag, zouden we weer misschien naar de gemeente kunnen gaan en zeggen hé kijk eens, misschien moeten we er wat aan doen.

G: Zeker, we willen het aanbieden aan de vereniging van Nederlandse gemeentes. Ik zou het het liefste aan willen bieden ook aan de minister. Maar er zijn ook twee Kamerleden Rutme en Herenma hebben een motie ingediend dat er meer lessen gegeven moeten worden door de vakleerkrachten bewegingsonderwijs, dus ik zou het graag aan hun willen aanbieden. Ze hebben ook een motie ingediend om de kwaliteit van de sportaccommodaties te verbeteren. Dat lijkt mij een hele goede om aan te bieden.

D7: Mooi.

D6: En ik denk wel dat wij wel graag willen meewerken met die metingen dus dat komt ook goed. Metingen voor jezelf, maar natuurlijk ook voor de samenleving. Ik denk dat wij hier een mooie mix hebben van slechte hallen en goede hallen.

G: Ja het lastige met het kwaliteit van het gehoor meten, dat doen we samenwerkende met Specsavers. Specsavers die heeft gezegd kosteloos, belangeloos en ze ontkoppelen alle data, dus dat komt in de stand alone versie die alleen in onze computer werkt en niet bij hun. Dus die dat wordt op geen enkele manier gemengd, ook jullie adresgegevens niet. Maar op die manier kunnen we door het hele land reizen en het op dezelfde manier doen. Maar goed het lastige is ja wat ik al zei jullie zijn relatief jong, vaak is je gehoor dan nog best wel goed en pas vanaf je 40ste of rond die leeftijd je 45ste wordt het soms wat minder.

D7: En kan je dan moeilijk koppelen aan of het dan te maken heeft met het geluid in je werk ofzo? Stel dat het slechter is, snap je wat ik bedoel?

G: Nee als jullie te jong zijn dan krijgen je een onderschatting van het effect.

D3: Ja maar als je dat dan wel meet dan krijg je dus wel meteen bewijs van goh tot 30 is eigenlijk niks, maar zodra je ziet tot en met de 40 dan zie je in een keer.

G: Ja precies. Dus daarom doen we het leeftijd afhankelijk en we stellen wat extra vragen ook over festivals bijvoorbeeld.

D7: Super goed geïsoleerde gymzalen doordeweeks en in het weekend naar een festival hahaha. Ja ik snap er helemaal niks van die klachten.

G: Het ik denk dat ik het wil afsluiten. Ja?

D7: Ja lijkt mij goed.

G: Dan wil ik jullie hartelijk bedanken. Dat is heel fijn.

D7: Ja uh jullie bedankt! We krijgen vanzelf de uitslag en bericht of moeten we reizen voor de testen?

G: Ja, uuuhm. Als je je aanmeld via de QR-code, dan krijg je daarna van mij een mailtje bedankt dat je je hebt aangemeld en dan doe ik er nog zo'n nieuwsbrief bij dat je alle informatie nog een keer krijgt en daarna gaan we puzzelen. Ik kan je een plaatje van Nederland laten zien wat we moeten bestrijken, maar als van Norrig tot Sittard en Capelle aan de IJssel ligt dan is het lastig.

D1: Dus daar krijgen we vanzelf een berichtje over dan.

G: Ja ja.

D5, D7: Moh duidelijk!

G: Ja maar dat kan nog even duren hè, die metingen die plannen we tussen februari en juni, het kan best wel zijn.

D7: 2023.

G: Hè?

D7: 2023.

G: Ja ja ja ja ja, 2023.

D7: Ja het had ook 2025 kunnen zijn, dus uh.

G: Kijk een uur hè.

D7: Ja netjes, heel goed.

S2: Heeft er niet iemand nog vragen?

D7: Nee nee, ik niet maar ik weet niet of de rest nog vragen heeft?

D3: Ik denk wel dat het zo duidelijk is toch.

G: Ja.

Bijlage 9: Codeboom

Tekstfragmenten	Open coderen	Axiaal coderen	Thema
"Ja dat heb ik wel eens ervaren [oorsuizen] en gelukkig gaat het nog weg." (M3)	Wel oorsuizen gehad, maar ging nog weg.	Tijdelijk oorsuizen	Oorsuizen
"De piep in de oren." (H4)	Piep in de oren.		
"Ik ken collega's die zeggen: 'Ik heb het heel de dag' [oorsuizen] dus voor mij mag dat nooit gebeuren." (M3)	Heel de dag oorsuizen.	Chronisch oorsuizen	
"Tinnitus." (H6)	Tinnitus.		
"Want ik heb dus ook een beetje en piep in mijn oor, maar ik weet niet of dat iets mentaals is of dat het zeg maar... Ik weet ook niet hoe het is om het zonder te hebben." (H1)	Piep in de oren. Weet niet hoe het zonder piep is.		

Tekstfragmenten	Open coderen	Axiaal coderen	Thema
"Het idee minder goed te horen, zeker in een rumoerige omgeving." (H6), (H1) en (H2)	Minder goed horen, zeker in rumoerige omgeving.	Omgevingsafhankelijke gehoorklachten	Situatie afhankelijke gehoorklachten
"Letterlijk pijn aan de oren tijdens hard geluid." (H6) en (H1)	Pijn aan de oren tijdens hard geluid.		
"Je merkt bij mensen die langer in het vak zitten die echt bijna niks meer horen." (M4)	Mensen die langer in het vak zitten horen bijna niks meer.	Persoonsafhankelijke gehoorklachten	
"Ik heb ze [gehoorbeschermingsmiddelen] gewoon echt nodig anders heb ik gewoon echt wel last van mijn oren." (M4)	Zonder gehoorbeschermingsmiddelen last van de oren.		

Tekstfragmenten	Open coderen	Axiaal coderen	Thema
"Ik was toen gerevalideerd van een hersenschudding en ik werd draaierig van het geluid." (M5)	Draaierig van het geluid.	Duizeligheid	Overige klachten
"Maar ik heb daar nog steeds last van [duizeligheid], ik kan niet vervangen in de zaal van M3 of waar M2 nu werkt zonder oordoppen of als ik nu 2 uur zou moeten observeren op hun lesgeven dan moet ik oordoppen in want ik word daar of misselijk of draaierig van het lawaai." (M5)	Last van duizeligheid. Zonder oordoppen misselijk en draaierig door het geluid.		
"Een andere collega zei: 'Als ik 5 dagen per week in de zaal sta heb ik altijd hoofdpijn.'" (M5)	Altijd hoofdpijn na vijf dagen per week werken.	Hoofdpijn	
"Hoofdpijn." (M1), (M2), (M3), (M4) en (M5)	Hoofdpijn.		
"Hoofdpijn." (H7), (H4), (H2) en (H3)	Hoofdpijn.		
"Hoofdpijn." (2x opgeschreven in Didam)	Hoofdpijn.		
"Pijn aan de eigen stem." (M3), (M2) en (M4)	Pijn aan eigen stem.	Stemklachten	
"Ja op vrijdag dan lijkt het soms wel of ik de hele week gezopen heb [pijn aan de stem]." (M2)	Op vrijdag lijkt mijn stem alsof ik de hele week gedronken heb.		
"Ja hetzelfde inderdaad [pijn aan de stem], maar je moet je daar wel aan aanpassen dat je niet juist over dat geluid heen wil gaan." (M4)	Pijn aan de stem.		
"Keelpijn." (D1) en (D2)	Keelpijn.		
"Last van eigen stem." (D6)	Last van eigen stem.		

"Ja ik had vermoeidheid opgeschreven." (M5)	Vermoeidheid.	Vermoeidheid
"Nou soms heb ik het wel zwaar [vermoeidheid]." (M4)	Soms wel zwaar vermoeid.	
"Ja soms vermoeid dat ik denk van pff, het verwerken van al het geluid dat kost me wel moeite ja. Niet zo zeer in de zin dat ik daar lichamelijk of fysiek moe van wordt maar wel meer mentaal." (M1)	Mentaal vermoeid en het verwerken van geluid kost moeite.	
"Ja mentaal [vermoeid] ja." (M5)	Mentaal vermoeid.	
"Vermoeidheid." (H1), (H2), (H3), (H4), (H5), (H6), (H7) en (H8)	Vermoeidheid.	
"Hoe meer geluid op een dag, des te vermoeider ik ben." (H5)	Hoe meer geluid, hoe vermoeider.	
"Mentale vermoeidheid." (H7)	Mentale vermoeidheid.	
"Als ik naar huis ging, dan ging ik expres achteraan in de files, want dan kon je even op adem komen." (H2)	Expres achter in files aansluiten om op adem te kunnen komen.	
"Vermoeid." (2x opgeschreven in Didam)	Vermoeid.	
"Sneller moe." (D3) en (D5)	Sneller moe.	
"Vermoeidheid." (D2)	Vermoeidheid.	
"Ja als je dan daar staat en dan is er al de hele dag veel geluid en dan denk ik soms wel bij die laatste groep van oh hou alsjeblieft heel even je mond en ja dan word het heel snel frustratie." (M2)	Snel frustratie na een dag met veel geluid.	Prikkelgevoeligheid
"Prikkelbaarheid." (H6), (H7), (H2), (H5) en (H1).	Prikkelbaarheid.	
"Prikkelgevoeligheid." (1x opgeschreven in s'-Hertogenbosch)	Prikkelgevoeligheid.	
"Snellere irritatie." (1x opgeschreven in s'-Hertogenbosch)	Snellere irritatie.	
"Geïrriteerd." (1x opgeschreven in s'-Hertogenbosch)	Geïrriteerd.	
"Frustratie." (D1)	Frustratie.	
"verminderde concentratie." (H1), (H2), (H6) en (H7)	Verminderde concentratie.	Concentratie
"Minder focus." (D6), (D3)	Minder focus.	